

DORU NASTASĂ

**UN APEL LA UNITATE
ADRESAT PONTIFULUI ROMEI ȘI
IERARHIEI BISERICII ORTODOXE**

**SCRISORILE ADRESATE PONTIFULUI ROMEI PENTRU
ÎNTOARCERE ÎN UNITATEA BISERICII ȘI BISERICII ORTODOXE
PENTRU ORGANIZAREA UNUI SINOD AL UNITĂȚII CREȘTINE**

„Un Domn, o Credință, un Botez”

București - 2023

© Doru Nastașă

<https://www.unitateaortodoxa.ro>

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NASTAȘĂ, DORU

Un apel la unitate adresat Pontifului Romei și ierarhiei Bisericii

Ortodoxe / Doru Nastașă. – București : Smart Publishing, 2023

ISBN 978-606-068-074-1

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
I. Pașii necesari în Ortodoxie cu privire la unirea și unitatea catolicilor	7
1. Poziția ecumenică ortodoxă față de Roma și catolicism	7
2. Necesitatea unui Sinod al Unității Creștine.....	30
II. Scrisoarea adresată Sinodului Bisericii Ortodoxe Române pentru organizarea unui Sinod al Unității Creștine (8 Mai 2023)	109
III. Scrisoarea adresată Pontifului Romei și Bisericii Catolice pentru întoarcerea în unitatea Bisericii (31 Mai 2023)	123

CUVÂNT ÎNAINTE

Problema unității creștine nu ar trebui gândită ca problema găsirii acului în carul cu fân, adică să fie nevoie de o cultură și o expertiză teologică exagerate, în care să fie nevoie de genialitate teologică unică pentru a găsi acea nuanță teologică pe o temă care să ducă la unitate creștină. Nu sunt suficiente acestea pentru a aduce mai multă claritate în informația teologică. Dacă gândim așa, nu vom ajunge niciodată la unitatea creștină. E nevoie de fapt de instrumente de analiză corecte și de o analiză nouă. Care, dacă nu s-au văzut istoric, nici nu or să se vadă în continuare din circuitul teologic ortodox intern istoric. Unitatea creștină nu se va face prin găsierea a puține nuanțe teologice noi pe diferite subiecte, prin adăugarea a câteva virgule în tezele istorice. E nevoie de ceva mare la nivel de analiză, argumentare și comunicare, existent deja în alte domenii, nu de căutarea câtorva nuanțe teologice suplimentare tezelor istorice. Unitatea creștină ar trebui găsită în ceva cu vizibilitate mare la nivel de analiză.

Astăzi este acel timp istoric în care putem mult mai ușor să înțelegem problemele aduse de ruperea teologică a Apusului, de Roma, să vedem dinamica teologică istorică din Apus, să vedem Roma prin perspectiva unei istorii de două milenii. Astăzi trebuie să arătăm Romei calea de întoarcere în Biserică. Roma trebuie să se întoarcă în Biserică. Și aceasta va fi numai printr-un apel adresat de Biserica Ortodoxă pentru ca Roma să reasume unitatea Bisericii, unitatea bimilenară a Bisericii. Astăzi este necesară o solicitare oficială din partea Ortodoxiei pentru întoarcerea catolicismului în Unitatea Bisericii.

Fără o soluție teologică a problemei unității creștine și fără o poziție și o comunicare oficială adusă de Ortodoxie către catolici

nu vom avea premisele unui dialog corect în acest caz. Perspectiva mea asupra soluționării unității creștine este cu totul alta decât cea instituțională actuală și este mult mai ancorată în instrumentele folosite în exteriorul Bisericii pentru a soluționa diferite probleme, conform realității de astăzi. Se bazează pe o extensie adusă teologiei istorice, în zona de analiză, argumentare și comunicare.

Dialogul ecumenic trebuie încadrat corect intern, în Biserică, într-un Sinod care să aducă premisele corecte pentru o unitate cu catolicii, poziție care trebuie comunicată catolicismului într-o solicitare oficială. De aceea, am făcut diferite solicitări ierarhiei Bisericii Ortodoxe pentru unitate și pentru împlinirea unui Sinod pe subiect. La fel, am adresat o scrisoare și o solicitare Pontifului Romei, pentru ca pe baza teologiei aduse să aducă Apusul la Ortodoxie. Volumul conține scrisorile adresate Pontifului Romei, Bisericii Catolice și Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, referitor la aceste puncte, alături de câteva considerații legate de dialogul cu catolicii.

Doru Nastasă,
București, 2023

I. PAȘII NECESARI ÎN ORTODOXIE CU PRIVIRE LA UNIREA ȘI UNITATEA CATOLICILOR

---

1. POZIȚIA ECUMENICĂ ORTODOXĂ FAȚĂ DE ROMA ȘI CATOLICISM

Astăzi există multe păreri cu privire la poziția catolicilor față de Biserică. Cea mai gravă dintre acestea este părerea greșită că în catolicism există comuniune și că ar fi cumva apropiați teologic de Ortodoxie. Este o părere bazată pe o impresie exterioară, pe o fațadă liturgică și teologică păstrată în Apus, fațadă care nu are nimic de a face cu interiorul catolicismului, fațadă neînțeleasă de unii teologi care o asumă drept legitimitate teologică în toate dimensiunile. Pentru ca dialogul ecumenic cu catolicismul să fie roditor, trebuie adusă o poziție clară față de aceștia, o poziție teologică în mai multe dimensiuni, care să exprime precis în câteva puncte majore raportul catolicismului față de unitatea Bisericii și calea de recuperare de către aceștia a unității.

Ortodoxia trebuie să definească în mod clar, ecumenic și fără echivoc această poziție față de catolicism, *poziția ortodoxă ecumenică față de catolicism*, pentru a nu permite o discuție duplicitară, o discuție care să lase la latitudinea fiecărui teolog o abordare sau mai relaxată, sau prin acrivie. Poziția ecumenică față de catolicism trebuie adusă pe următoarele puncte:

- 1. *Catolicismul nu a lucrat dogmele unității Bisericii.***
Crezul are ca afirmație eclesiologică de bază că *Biserica este una, este un întreg*, adică *Biserica este unică și unită în întregul său*. Asta înseamnă că Biserica trebuie să fie unită în toate actele sale, în toată cuprinderea sa. Catolicismul s-a depărtat de unitate în toate

dimensiunile acesteia, nu a lucrat dogma fundamentală a Bisericii, unitatea.

2. *Catolicismul-Apusul s-a izolat de unitatea eclesiologică a Bisericii, schimbându-și statutul eclesiologic, din Parte a Bisericii în Biserică prin sine, în Biserică pe lângă Biserică, în Biserica independentă de Biserică.*

Catolicismul a dezvoltat o **conștiință eclesiologică distinctă de a unității Bisericii** și a evoluat independent de aceasta, creând o Biserică apuseană ruptă de Biserică, aducând un gând distinct de gândul și conștiința unică și unită a Bisericii. Catolicismul s-a rupt în timp de Biserică, a fost prea puțin în unitatea Bisericii. A fost în permanență Biserica independentă a Apusului care a adoptat la suprafață Sinoadele Ecumenice, nu prin unitatea (comunitatea-tradiția-unitatea de viață) care le-a generat, nu ca unitate, ci doar prin listele de dogme aduse de acestea. Nu a diseminat unitatea Bisericii, nu a participat deplin la unitatea Bisericii. Participarea în unitate și identitate este cea care trebuie să aducă această unitate în toate, inclusiv teologică.

3. *Primatul* este expresia principiului apusean de dominație absolută în Biserică, de independență absolută, presupunând un absolutism în orice direcție, teologică și administrativă. Este un totalitarism teologic mascat sub titlul de principiu de unitate apusean. Schimbă centrul de greutate al Bisericii de la plenitudine în Duhul Sfânt la primat. Schimbă modelul de unitate participativă în totalitarism apusean. Este o alterare a iconomiei unității Bisericii, fiind o erezie fundamentală legată de unitatea Bisericii și înlocuirea acesteia în Apus cu un totalitarism al Romei. ***Este o***

erezie împotriva unității eclesiologice a Bisericii. Primatul aduce un concept de decizie a Bisericii doar prin Roma, opus conceptului de unitate ecumenică a Bisericii, cel lucrat în Sinoadele Ecumenice, unitate prin toate Părțile Bisericii. Primatul este un principiu centrifug, nu un principiu de unitate, principiu care a scos Roma și Apusul din Biserică. Primatul blochează eclesiologic întregul Apus.

4. *Filioque* este expresia principiului apusean de dogmatizare în afara unității eclesiologice a Bisericii, de independență teologică. Este o erezie trinitară, desfășurată pe parcursul a două milenii, care pune Apusul în situația de a nu fi avut o dogmă treimică validă în primul mileniu și în al doilea, până la Lyon. *Este o erezie trinitară în punctul central dogmatic al Bisericii, Crezul.*
5. *Harul creat catolic* este expresia unei dogme rezultate în urma unei metode greșite de argumentare, metodă plină de erori, care are la bază un silogism. Schimbă deplin paradigma de mântuire, fiind o neînțelegere gravă a cum se mântuiește omul. *Este o erezie de tipul celei ariane, fiind un tip de arianism.* Teza catolică a harului creat pe o cale deductivă complexă este una imposibil de acceptat. Pe o teză de revelație supranaturală (care suprastrează legătura om-Dumnezeu în har), să nu găsim în revelație o modalitate de comunicare, un exemplu în care să cuprindem această raportare a harului față de divinitate, nu poate fi acceptat. Problemele argumentului catolic al harului creat sunt că se uită în afara informației revelației pe o teză de revelație supranaturală, în afara Scripturii, și nu

vede că în Scriptură există această informație într-o zonă suprastresată informațional, că folosește nu informație directă, ci deducția logică și construiește un argument natural, deductiv, în materie, în locul unei informații din teza revelației. Catolicismul caută și în locul greșit, și prin metoda greșită informația despre har, neînțelegând silogismul din propria teză adoptată.

6. ***Mărturia harului și a comuniunii.*** Catolicismul arată că nu înțelege în această dogmă cum Biserica este în comuniune, având o tipologie diferită de comuniune, prin voci, vise și vedenii, într-o limită de suprafiresc nelegitim. Nu are o comuniune autentică, ci doar o tipologie cunoscută în Ortodoxie drept înșelare. ***Este o rupere de comuniunea autentică.***
7. ***Pe lângă aceste puncte care sunt cele care au rupt Apusul de Biserică timp de milenii, sunt multe altele,*** care la fel, au alterat întreaga teologie catolică, ducând Apusul într-un punct în care are o teologie inutilizabilă în toate dimensiunile, din cauza nenumăratelor alterări interne.
8. ***Întreaga Biserică Ortodoxă, în Sinoadele Ecumenice, în Sfinții Părinți, în teologie, în întreaga sa cuprindere, evidențiază ruperea irevocabilă de unitate a catolicismului, punctând aceste diferențe.*** Există o unitate de credință cu privire la poziția catolicilor față de unitatea Bisericii, dar și cu privire la unicul mod de întoarcere al acestora la credință¹.

Teologia catolică nu poate fi de fapt corectată. Nu este o teologie cu puține alterări, este o teologie radical diferită, o teologie

---

¹ Doru Nastasă, „*O catedrală teologică a unității creștine*”, București, 2023, pp. 78-80. Poziția ortodoxă față de catolicism este prezentată pe larg în alte lucrări.

alterată în întreaga sa cuprindere. Este o teologie deschisă, instabilă și alterată. Este o teologie care nu înțelege și care nu cuprinde corect actul creștin. Nu înțelege sacrul, comuniunea, dogma, unitatea de viață a Bisericii, fiind ruptă de toate elementele fundamentale ale unei teologii autentice. Catholicismul este despre Roma, nu despre creștinism. Este despre sincretismul între creștinism și Roma, despre optica Romei asupra creștinismului, despre Roma-creștinismul apusean, despre cum Roma a creat un creștinism sincretic, în care a adus la nivel de dogmă propriile patimi, patima dominării și supunerii creștinismului. Catholicismul este întâi despre Roma și apoi despre creștinism – asta trebuie să înțelegem despre catholicism. Până când Apusul și catholicismul nu vor părăsi Roma-centrismul, nu vor progresa către creștinismul autentic.

Catholicismul este o poveste a unui timp trecut. Este o poveste în care un concept de dominare, al *Romei*, a încercat să supună creștinismul și nu a reușit decât să îl rupă în Apus de Biserică. Catholicismul este o poveste la timpul trecut, care are nevoie doar să fie așternută în pagină corect și să se arate cărui timp aparține. Catholicismul are nevoie doar de o așezare corectă în pagină pentru a fi uitat definitiv în teologie, nu de încercări de resuscitare a ceva fără viață de peste un mileniu. Povestea Romei (pentru că așa ar trebui să denumim catholicismul) trebuie să se încheie în creștinism. Povestea Romei s-a închis istoric în creștinism de prea mult timp și e purtată doar emoțional peste timpuri, neavând nimic teologic care să o susțină. Roma nu se poate susține teologic astăzi în nicio dimensiune.

Primatul ne arată cel mai clar devierea catolică de la conceptul de unitate – este cea mai gravă abatere catolică, este o neînțelegere radicală a unității Bisericii și înlocuirea acesteia cu un concept de dominație al Romei. Prin primat catholicismul s-a rupt

în timp de unitatea Bisericii, de aceea este unul din primele puncte de discutat cu catolicismul. Filioque pune în evidență incapacitatea teologică de convergență a Apusului, care nu a reușit să aducă decât după treisprezece secole o variantă dorită mai corectă pentru propria propunere – arată o teologie deschisă, instabilă, alterată, neconvergentă. Teologia harului ne arată imposibilitatea de construire a unui argument teologic pe o teză de revelație supranaturală și construirea unui argument deductiv, logic, într-o zonă teologică suprastresată informațional atât în Noul Testament, cât și patristic. Iar mărturia harului și a comuniunii ne confirmă cum Apusul nu are comuniune.

Nivelul lent de reacție dogmatică a Apusului, nivel ce se răsfrânge în întreaga teologie catolică și care este o dominantă a acesteia, se vede în istorie la sinoadele catolice de la Toledo (589) și Lyon (1274), aduse pentru dogma catolică Filioque. Catolicii abia în secolul al VI-lea (la Toledo) au reușit să discute dogma Filioque și abia în secolul al XIII-lea (la Lyon) au reușit să o corecteze, să corecteze partea a doua a dogmei, în timp ce dinamica Bisericii pe diferite subiecte a fost cu totul alta. Catolicismul a fost într-o mișcare pe o altă axă temporală de dogmatizare față de Biserică, pe o axă de dogmatizare apuseană care s-a întins de cel puțin două ori mai mult decât dogmatizarea întregii teologii a Bisericii, și care a fost cu mult mai lentă decât axa temporală dogmatică a Bisericii și decât viteza de dogmatizare din Biserică. Catolicismul nu e sustenabil de fapt intern, neavând în primul rând fundamentul tradiției și unității Bisericii, neavând lucrat corect principiul unității Bisericii în toată lucrarea sa (cumva unitatea Bisericii nefiind doar dogmatică, ci în întreaga sa conștiință și cuprindere, în tradiție, viață, liturgică, în identitatea sa, în caracterul unitar intern al credinței), neavând capacitatea de reacție temporală dogmatică existentă deja în Biserică, neputând

lucra într-un timp realist de analiză dogmatică, într-un timp dogmatic autentic. Axa de dogmatizare catolică nu este una fezabilă, pe nenumărate puncte teologice, primat, Filioque, harul creat, altele.

Viteza lentă de reacție catolică și rapiditatea în care Răsăritul a adus în opt secole Șapte Sinoade Ecumenice arată diferența de dinamică, dar și incapacitatea Apusului de corectare și convergență generală, incapacitatea Apusului de a avea o dogmatizare în timpul dogmatic al Bisericii². Și asta se vede nu doar pe o problemă punctuală a Apusului, în Filioque, ci și în altele, și se vede în antiteză cu întreaga teologie a Răsăritului, făcută în paralel. Apusul nu e sustenabil teologic în interior. Dacă o corectare a adaosului-explicației Filioque (corectare făcută la Lyon) a durat între secolele VI-XIII, cu siguranță că Apusul are intern ceva ce nu poate susține un proces de dogmatizare pe ansamblu.

Lecția Filioque între Toledo și Lyon e cea care ne arată că Apusul nu are intern nici Tradiția – unitatea diseminată a Bisericii -, nici fondul celor Șapte Sinoade Ecumenice, nu are nici mecanismele de corecție teologice așezate corect și doar duce în istorie diferite probleme timp de milenii fără a le corecta. Nu are o capacitate de problematizare, de analiză, de corectare. Exact pentru acest motiv catolicismul nu poate fi considerat teologic, pentru incapacitatea sa de corecție internă teologică și ca organizație. Și tot pentru acest motiv trebuie văzut modelul ortodox de dogmatizare al Răsăritului, care are putere în istorie să

---

² Acest proces de analiză și dogmatizare este numit *timpul dogmei* de Sfântul Grigorie Palama: „Există deci la Sfântul Grigorie nu numai o istorie a dogmei, ci un *timp al dogmei*, un timp ireversibil, pentru că nu putem reveni la prezentările teologice ale trecutului, dar a cărui parcurgere progresivă este indispensabilă.”, Diac. Ioan I. Ică jr, *Sfântul Grigorie Palama, Tomosuri dogmatice, Viața, Slujba*, Scrieri I, Editura Deisis, Sibiu, 2009, p. 95.

își corecteze rapid erorile, să închidă analizele într-un timp determinat. Determinismul procesului de analiză-dogmatizare, convergența rapidă a procesului de dogmatizare arată existența unor premise corecte teologice interne, arată o plenitudine a teologiei, plenitudine care poate potența o convergență teologică rapidă. Răsăritul a avut această plenitudine teologică, de viață, a unității, plenitudine în toate dimensiunile, egală cu o plenitudine eclesiologică, plenitudine care este egală cu Unitatea Bisericii.

Întrebarea fundamentală pentru Apus este de ce procesele de analiză-dogmatizare ale Apusului nu sunt deterministe, de ce nu încep dintr-un set de premise clare și nu se termină într-un timp precis? Și răspunsul este simplu, pentru că multe argumente-dogmatizări ale Apusului sunt diferite patimi și erori lumești transformate în dogme, în afara dogmelor și dogmatizării Bisericii și nu pot niciodată converge.

Filioque trebuie analizat mai întâi la nivel de proces de dogmatizare. Trebuie întâi verificată fezabilitatea acestui proces de dogmatizare, fezabilitate care se vede cel mai bine între aceste două sinoade de la Toledo și Lyon, în paralel cu dogmatizările celor Șapte Sinoade Ecumenice. Această analiză temporală pe diferite probleme legate de dogmatica Bisericii e una importantă, pentru că ne arată dacă Apusul are procese de analiză și dogmatizare fezabile – adică dacă are pe ansamblu o teologie viabilă. Constatarea cea mai dură între Toledo și Lyon, la cum sunt plasate față de un proces de dogmatizare al Bisericii (văzut în Sinoadele Ecumenice în ansamblu și în dinamica fiecărui Sinod Ecumenic în particular, a problemelor specifice teologice ale Bisericii), este că Apusul nu are un proces de analiză-dogmatizare fezabil care să aducă rapid în timp convergență și că sistemul teologic catolic nu funcționează de fapt în primul rând la nivel de analiză, nereușind temporal să aducă toate analizele necesare, și apoi în fondul

unității, unde în tradiție Apusul nu are ce are nevoie pentru convergență, și apoi în mecanismele adoptate pentru convergență. Ce trebuie să vedem în lipsa de convergență internă a Apusului pentru Filioque este acest cumul de lipsuri, de tradiție, de mecanism, de analiză, lipsuri sistemice ale catolicismului, în paralel cu plenitudinea teologică și de convergență a Răsăritului.

Ce a interzis Biserica în toate Sinoadele Ecumenice referitor la adăugarea de noi puncte de credință și de interzicere a modificării Crezului (legat de discuția despre Filioque) trebuia înțeles mult mai precis, legat de procesul de dogmatizare, de analiză, tipologia unui proces de dogmatizare al Bisericii. Sfinții Părinți nu au interzis doar punctual adăugarea unor puncte de credință, ci ne-au arătat egal ce înseamnă un proces de analiză-dogmatizare al Bisericii, care sunt limitele acestuia. Biserica a repetat de nenumărate ori în Sinoadele Ecumenice câteva limite de protecție dogmatică împotriva Filioque, limite care spun în mare: 1. credința nu poate fi schimbată (adică procesul de analiză și dogmatizare a fost încheiat în istorie pe diferite subiecte și există deja toate ideile necesare Bisericii pe subiect, fiind un *argument de completitudine dogmatică, cumva enunțându-se pozitiv completitudinea dogmatică*), 2. nu se poate adăuga nici o virgulă în Crez (adică se interzice explicit la nivel de informație teologică adăugarea, modificarea, „explicarea” sau orice fel de retorică de alterare a informației Crezului, interzicându-se orice informație adițională de orice natură, fiind o limită absolută așezată de Sinoade, în orice direcție a informației, inclusiv informații dorite de explicare, *enunțându-se negativ, prin interzicere, orice adaos în credință*). Ori, catolicismul a încălcat deplin limitele Bisericii, modificând credința, continuând greșit procesul de dogmatizare (închis deja) și adăugând informație în locuri în care s-a interzis orice modificare a acesteia.

Catolicismul a ignorat toate limitele de protecție dogmatică așezate de Biserică împotriva alterării Crezului, în propria lor propunere pentru Filioque. Însă aici nu e vorba doar de încălcarea unor limite de dogmatizare, vedem de fapt că Biserica primară s-a îngrijit de formalismul unui proces de dogmatizare, s-a îngrijit de modul și procesul prin care ajungem la diferite informații, de modul în care dogmatizarea s-a făcut în Biserică. Ce zic Sinoadele Ecumenice de fapt este legat de procesul de analiză-dogmatizare, nu doar specific legat de conținutul dogmatic și informațional.

Sinoadele Ecumenice au așezat niște limite extrem de puternice pentru dogmatizările istorice, limite așezate în diferite formulări mai mult sau mai puțin fericite, care însă, dacă sunt înțelese în bună credință cum o face Răsăritul (și nu în reaua credință apuseană, care exploatează o prezumtivă slăbiciune a limitelor Sinoadelor Ecumenice, crezând și invocând că aceste limite au de fapt un punct slab, vulnerabil, că au lăsat totuși o portiță de scăpare pentru catolici), nu permit alterarea dogmatică a învățaturii Bisericii. Cumva catolicismul crede că Sfinții Părinți au lăsat deschise aceste limite în diferite dimensiuni, când de fapt formulările aduse de Sfinții Părinți sunt fără echivoc și spun clar că procesul de dogmatizare este închis, că analiza este închisă istoric și că nu există nicio posibilitate de a adăuga vreun tip de informație teologică (chiar dacă Filioque este o dorită explicație adusă de catolici).

Filioque este singura informație dogmatică nouă adusă în Crez, singura informație care a avut puterea să sfideze aceste limite. Este singura informație care a activat discuția despre aceste limite. Este chiar subiectul pentru care Sfinții Părinți au scris toate acestea. Catolicii vor răspunde în veșnicie în fața Sfinților Părinți pentru propria lor propunere, deoarece este unica informație în istorie care a activat această discuție despre limitele așezate în Crez,

cumva Sfinții Părinți spunându-le catolicilor explicit, cu secole înainte, să nu mai adauge nimic în acesta.

Este ceva uimitor ca Sfinții Părinți să le spună ceva explicit catolicilor, și aceștia să nu observe culpa în care sunt teologic pe Filioque. Cumva Sfinții Părinți au vorbit direct cu catolicii pe acest punct, doar catolicii fiind cei care au adus explicit o alterare a Crezului, prin Filioque. Este interesant că de fapt catolicismul nu a sfidat doar un singur Sinod Ecumenic, ci mai multe, cumva intrând în opoziție și fiind notificați de Sfinții mai multor Sinoade Ecumenice, cu privire la evitarea dogmatizărilor suplimentare. Pe scurt, catolicismul este în opoziție directă cu Sfinții multor Sinoade Ecumenice, Sfinți care i-au notificat deja explicit, o notificare explicită nominală a catolicismului³, să nu modifice credința, Crezul, dogmatizările existente deja, analizele făcute deja în Biserică.

De fapt, catolicismul sfidează în Filioque toți Sfinții Părinți din toate Sinoadele Ecumenice. Și cred că aceștia au vorbit echivoc, că au fost superficiali și că au lăsat porțițe retorice de scăpare, pentru ca propunerile catolice să fie totuși admisibile în Biserică. Cumva catolicismul crede că Sfinții Părinți s-au încurcat în cuvinte, că pot printr-un joc de cuvinte apusean cu privire la „o explicație”, un adaos apusean în Filioque, să justifice ruperea tuturor peceților așezate de Sfinții Părinți pe limitele de dogmatizare și pe credința Bisericii, repetată fără echivoc de Sfinții Părinți timp de secole. Catolicismul refuză să vadă mulțimea de secole, de Sinoade Ecumenice și de peceți așezate continuu peste

---

³ Cumva ce invocă de fapt catolicii în primat, ca fiind un drept nominal al Romei, prin Apostolul Petru, de fapt se întâmplă în Filioque în Apus, în care catolicii sunt nominalizați explicit de Sfinții Părinți, în încercarea catolică de alterare a Crezului, catolicii fiind singurii care au adăugat în istorie ceva în Crez.

analizele și procesele de dogmatizare ale Bisericii și consideră că acestea sunt vulnerabile, sunt echivoce, că permit totuși alterări.

Catolicismul a rupt toate pecetele credinței așezate de Sfinții Părinți peste Crez și credință și cu mare superficialitate afirmă slăbiciunea Sfinților Părinți în limitele așezate, dar și că aceștia au lăsat deschis procesul de dogmatizare al Bisericii. Catolicismul acuză de fapt toți Sfinții Părinți ai celor Șapte Sinoade Ecumenice de incompletitudine în dogmatizare. Acuzația pe care catolicismul o face în Filioque este una în care Sfinții Părinți ai celor Șapte Sinoade Ecumenice sunt acuzați de echivoc teologic, dar și de incompletitudine teologică în dogmatizare.

Concluzia cea mai grea în Lyon este aceea că Apusul nu poate atinge convergența internă pe un subiect decât după treisprezece secole, dar și că tot timpul înainte de secolul al XIII-lea a fost în erezie (schimbând deplin la Lyon tot ce a avut intern anterior în Apus ca dogmă treimică). Adică Apusul are o teologie deschisă, instabilă, alterată, neconvergentă, care nu are intern ce e nevoie pentru convergență, concluzie ce se poate extinde ușor în întreaga teologie catolică. Lyon arată starea internă a catolicismului, care nu poate atinge rapid în istorie necesarul teologic pentru convergență, pentru că nu are informația premisă a argumentelor teologice și nici analiza necesară pentru convergență pe un subiect și nici metoda teologică. Până la urmă acest indicator de convergență continuă trebuie să îl urmărim în teologie pentru a putea considera teologia ca fiind viabilă pe ansamblu. Doar o teologie convergentă este o teologie autentică, dovedind în toate dimensiunile că are un argument corect.

Sinoadele Ecumenice arată un indicator maxim de convergență temporală existent în Răsărit. Sinoadele (Ecumenice) al 8-lea și al 9-lea la fel. Ortodoxia este o analiză și o convergență

continuă, în timp ce în paralel catolicismul este o teologie deschisă, instabilă și alterată, pe o axă de dogmatizare distinctă, care nu aduce corect temporal convergență în diferite subiecte. Primatul nu a fost niciodată o teologie convergentă – fiind vorba despre unitatea Bisericii, propunând un principiu de unitate al Bisericii, fiind o teologie pentru primele Sinoade Ecumenice. Însă nu a fost reglementat decât în al 2-lea mileniu. Filioque la fel. La fel și nenumărate alte propuneri dogmatice, care nu au ajuns la convergență în timp.

Procesul de dogmatizare al Apusului este unul problematic, care nu se încadrează în tipologia de dogmatizare și nu se desfășoară pe axa de dogmatizare firească a Bisericii. Aceste coordonate de dogmatizare pentru fiecare punct teologic, apartenența corectă la axa de dogmatizare a Bisericii, desfășurarea procesului în limitele și în temporalitatea de dogmatizare a Bisericii, între celelalte subiecte dogmatice care tratează zone similare (pentru că fiecare subiect dogmatic aparține unei anumite zone dogmatizate într-o temporalitate specifică a Bisericii) sunt cele care arată o teologie pe ansamblu ca fiind autentică, convergentă, în respectarea tuturor criteriilor necesare proceselor de analiză și dogmatizare ale Bisericii. Cumva astăzi avem nevoie de această teorie a convergenței dogmatice în Biserică, de o analiză a proceselor de dogmatizare făcute în Biserică în diferite subiecte, dar și pe ansamblu. Această incapacitate internă de convergență catolică acuză catolicismul de lipsirea călăuzirii Duhului Sfânt și de lipsă de unitate cu Biserica în diferite subiecte. Și se vede în toate argumentele catolicismului aduse în afara Bisericii această lipsă de călăuzire, acestea fiind un nisip teologic mișcător continuu, care nu poate fi niciodată explicate corect. De aceea Apusul catolic nu este reconciliabil cu teologia Bisericii.

Procesul de dogmatizare pentru Filioque (alături de nenumărate alte procese de dogmatizare, precum cel pentru primat) este evident unul neplauzibil, care nu poate fi acceptat, neîmplinind câteva criterii necesare unui proces în unitate cu celelalte procese de dogmatizare ale Bisericii, din Sinoadele Ecumenice:

1. A aduce cele două părți ale dogmei catolice, una la Sinodul din Toledo (sec. al VI-lea) și cea de a doua (presupusă a fi) corectată la Lyon (sec. al XIII-lea), după 500 de ani de la prima, nu poate fi acceptat. În paralel, primele Sinoade Ecumenice au adus un Crez întreg, adică o analiză teologică largă a dogmei treimice și a unor alte dogme principale în maxim 100 de ani. *Nu respectă criteriul consistenței informațiilor premise ale argumentului*, necesare unei dogmatizări, premise schimbate după 500 de ani - de aceea catolicismul a avut nevoie de schimbarea premiselor argumentului la Lyon. Filioque nu a fost o informație dogmatică imutabilă, cu toată informația de la începutul analizei și istoriei dogmei.
2. Procesul de dogmatizare pe ansamblu pe o dogmă catolică a durat 1300 de ani, cu mult mai mult decât dogmatizarea întregii teologii a Bisericii (cuprinsă în mare în primele Șapte Sinoadele Ecumenice, până în secolul al VIII-lea). Nu respectă *criteriul complexității cantitative*, care e mult mai mare decât complexitatea de analiză a întregii teologii a Bisericii.
3. Durata de dogmatizare a dogmei catolice este între secolele III-XIII. În secolul al III-lea a apărut ideea Filioque (care e un argument antiarian în primul rând și trebuie înțeles în acest context de fapt, Filioque fiind

un argument antiarian care a evoluat greșit într-o dogmă prin sine) și în secolul al XIII-lea a apărut o variantă dorită finală. Un proces de analiză nu poate dura 1000 de ani, infirmând argumentul unității de credință. Filioque nu respectă *criteriul desfășurării în spațiul și timpul de dogmatizare-analiză* pe un punct teologic. Filioque a ieșit din spațiul de dogmatizare al Bisericii.

4. Filioque încalcă limitele proceselor de analiză similare, așezate în Sinoadele Ecumenice. Sinoadele au așezat limite clare la nivel de proces de analiză și la nivel de informație teologică adițională, spunând că „credința Crezului nu poate fi modificată” și că nici măcar o virgulă nu poate fi modificată. Sinoadele Ecumenice au spus, în mare, că analiza e completă pe diferite subiecte. Filioque încalcă *criteriul limitelor de analiză, dogmatizare și informaționale așezate pe o zonă teologică în Biserică*.
5. Procesul de dogmatizare pentru Filioque, deși s-a desfășurat în paralel în Apus pe o axă dogmatică și de dogmatizare apuseană, nu a fost primit în primul mileniu în Biserică, deși a existat în paralel cu propunerile Răsăritului, având aproape șapte secole pentru a putea fi admis în Biserică. Filioque nu respectă *criteriul împlinirii în axa de dogmatizare-analiză unitară ecumenică a Bisericii* – nu este rezolvat alături de restul subiectelor Bisericii, în timpul analizării acestora, deși a existat în paralel cu acestea, nefiind cunoscut de Sfinții Părinți.
6. *Criteriul admisibilității temporale* nu este respectat pentru Filioque. Filioque nu a fost admis în primul mileniu în Biserică. Criteriul ecumenicității, criteriul lucrului pe axa de dogmatizare a Bisericii, în unitatea

Bisericii, nu este împlinit.

7. *Criteriul nefezabilității la nivel de complexitate a procesului de dogmatizare.* Orice proces de dogmatizare a avut 100 de ani în mare, pe probleme complexe ale Sinoadelor Ecumenice. Ori Filioque a avut o complexitate cu mult mai mare decât orice dogmă a Bisericii, dorind să fie doar o explicație, devenind însă o problema teologică mult mai grea decât întreaga teologie a Bisericii. Filioque, deși e o explicație intratrinitară, are o complexitate de 10 ori mai mare decât dogma părinte (dogma trinitară) și decât întregul Crez.
8. *Criteriul unității de credință.* Filioque nu e o credință a întregii Biserici, ci doar a Apusului. Primul mileniu nu a cunoscut în unitate de credință Filioque.

Pentru Filioque este important să stabilim aceste criterii necesare unui proces de analiză-dogmatizare și să le validăm. (Iar primatul este un al 2-lea Filioque catolic, dar la nivelul dogmei unității: *Biserica e una, dar doar prin Roma-Primat*, dogmă care are aceeași problemă la nivel de proces de dogmatizare). Filioque este egal și un concept general de alterări apusene prin adnotarea dogmelor mari ale Bisericii în diferite forme, adnotare care a creat doar o alterare radicală a acestora. Dogma unității Bisericii a fost adnotată prin criteriul unității *doar prin Roma-Primat* (ceea ce a dus la o rupere a Apusului, noul criteriu de unitate fiind de fapt un principiu centrifug care a scos Apusul din Biserică), dogma trinitară a fost adnotată printr-un argument antiarian⁴ transformat în dogmă prin sine, dogma harului catolic creat a fost obținută la fel, printr-un silogism în care pe o teză de revelație

---

⁴ Filioque fiind în primul rând un argument antiarian.

supranaturală catolicismul a adoptat o argumentare pur deductivă, naturală, în materie (construind o oglindă în materie-natură care să reflecte din gratuitatea absolută a harului și caracterul său creat în viziunea catolică).

Catolicismul a adnotat în diferite moduri trunchiul teologiei Bisericii și a ajuns în toate dogmele majore în niște poziții nu doar ireconciliabile, ci antitetice cu teologia Bisericii, ajungând într-o poziție de luptă deschisă cu teologia Bisericii Una. Și pe lângă pozițiile dogmatice diferite și condamnate de Sfinții Bisericii, mărturia harului și a comuniunii este cea care la fel arată că aceștia nu au comuniune: Sfinții Bisericii mărturisesc toți, la fel, cum că în catolicism nu se vede comuniunea cu Dumnezeu, nu doar ca o consecință dogmatică, ci ca o consecință a vederii duhovnicești a sfinților, lipsa de comuniune trebuind să fie validată întreit, în pozițiile dogmatice catolice diferite, în mărturiile Sfinților asupra lipsei de comuniune în catolicism și în tipologia de comuniune catolică diferită de cea ortodoxă.

Catolicismul contestă de fapt astăzi întreaga teologie a Bisericii, toate secțiunile dogmatice mari, unitatea, dogma trinitară, dogma harului, dar și mărturia harului și a comuniunii, alături de multe alte dogme. Astăzi nu există de fapt acest spațiu de reconciliere cu catolicismul. Ce se dorește în dialogul ecumenic cu catolicismul, o reconciliere, nu este de fapt posibil. Și asta pentru că unica poziție care poate fi adoptată aici pentru catolici este de solicitare a întoarcerii acestora la Ortodoxie. Însă Ortodoxia nu a construit astăzi corect un argument și o poziție a întoarcerii catolicilor în unitatea Bisericii, și acesta este unul dintre punctele mari de obținut într-un Sinod al Unității Creștine.

Teologia catolică nu este una reconciliabilă cu teologia Bisericii. Este o teologie deschisă, instabilă, alterată,

neconvergență, care nu a avut puterea de convergență teologică în istorie, care s-a desfășurat pe o axă de dogmatizare distinctă, pe o axă neconvergentă. Teologia catolică nu a respectat principiul unității Bisericii în toate, unitate care spune că și teologia trebuie să împlinească aceeași unitate diseminată tuturor, unitate care aduce o identitate și un caracter unitar și în teologie. Unitatea, identitatea și caracterul unitar devin trei dominante ale discuției despre cum unitatea este asumată, diseminată și absorbită de întreaga Biserică, cum unitatea este o participare continuă la întregul unității și o împărtășire continuă de tot ce este în unitate. Apusul s-a separat de unitatea Bisericii, prin Roma. Și a creat o conștiință eclesiologică distinctă, apuseană, ruptă de conștiința-gândul unit și unic al Bisericii, având o logică eclesiologică și un gând eclesiologic distinct de al unității Bisericii – și aici a fost de fapt ruptura Bisericii, în apariția și în existența unui gând și a unei conștiințe eclesiologice distincte în Roma, ruptă de conștiința unică și unită a Bisericii. Roma a creat o partiționare în unitatea Bisericii, neînțelegând deplin ce este creștinismul. Și de aici și ruperea în timp, și toată istoria Apusului rupt într-un fel de unitatea Bisericii.

Mentalitatea față de unitate și dogma unității au fost afectate cel mai mult în toată această discuție între catolicism și Ortodoxie. Și de aici și ruperea în Biserică între Apus și Răsărit. Și repararea unității nu se va face decât înțelegând precis ce e unitatea și cum trebuia lucrată în istorie împreună. Catolicismul și Răsăritul nu sunt separați atât de dogmele vizibile, primat, Filioque și restul, ci întâi de lucrarea dogmei unității și a ruperii acesteia. Întâi în discuția despre catolicism și Ortodoxie trebuie să discutăm despre dogma unității Bisericii, nu despre primat, nu despre alte dogme. Toată discuția între Răsărit și Apus e legată și

trebuie legată de unitate. Ce problematizăm întâi în discuția între Răsărit și Apus este dogma unității Bisericii.

Răsăritul a avut dogma unității lucrată deplin, în mare prin sobornicitate care aduce conștiința eclesiologică, gândul unic și unit în toate Părțile Bisericii, care adună și împărtășește Biserica de aceeași unitate, fiind același pahar al unității de care se împărtășesc continuu toți. Apusul nu s-a împărtășit deplin de paharul unității Bisericii, continuu, nu a participat la această sobornicitate și împărtășire continuă de unitate. Apusul a creat în Roma un alt potir, dorit a fi un potir al unității, fiind doar un surogat apusean, o copie a potirului original, adusă de Roma, pretinsă a fi chiar originalul, potir care niciodată nu a fost originalul, și care odată ce s-a rupt din a primi viața și unitatea Bisericii, s-a rupt de Biserică, de comuniune.

Însă Apusul a adoptat implicit, rapid, în istorie, primatul, un concept al Apusului împotriva unității, împotriva sobornicității – o mentalitate transformată apoi în dogmă, mentalitatea supremației Romei. Iar ce trebuie înțeles în toată această poveste este că Răsăritul s-a păstrat în întregul unității, în întregul Bisericii, a avut plenitudinea unității, a avut toată unitatea asumată și diseminată, a avut un indicator maxim de unitate. Iar Apusul a fost parțial lipsit de unitate și nu a avut Tradiția, unitatea de viață, unitatea diseminată în toate dimensiunile acesteia. A avut un fel de unitate periferică, parțială. A fost slab cuplat în unitatea Bisericii.

O concluzie a Sinoadelor Ecumenice este că ele arată o continuitate a unității Bisericii în toate dimensiunile. Sinoadele Ecumenice sunt echivalente cu unitatea Bisericii, cu unitatea eclesiologică și în toate dimensiunile. Au unitatea diseminată, Tradiția, viața, identitatea, există un caracter unitar intern

diseminat Bisericii prin Sinoade, caracter unitar găsit corect în Răsărit. Și Sinoadele Ecumenice sunt mecanisme corecte de funcționare și corectare internă, sunt un mod de operare viabil în unitate, sunt sistemul de a lucra în unitate, ce te păstrează în unitate. Ori, ce nu a avut Apusul și care e vizibil e că nu a avut capacitatea de unitate, capacitatea de a lucra în unitate, nu a avut acest sistem de corectare internă și toate premisele unității.

Unitatea a fost afectată în Apus într-un fel sau altul – și asta trebuie să vedem cum, să punem în evidență cum a fost afectată. Apusul nu a avut mecanismul și instrumentul de păstrare în unitate. Conceptual, Apusul nu a avut participarea corectă la unitatea Bisericii, prin toți, prin toate Părțile Bisericii. Apusul s-a decuplat de unitatea Bisericii, asta e concluzia istoriei. S-a decuplat de sobornicitate, care este acest mecanism de participare și împărtășire de toate ale unității, de mecanismul prin care trebuia să fie în caracter unitar și în identitate cu Răsăritul, prin diseminarea întregii unități și în Apus. Apusul nu a asumat și diseminat unitatea Bisericii, asta e concluzia istoriei. Și asta prin primat. Primatul a fost acest concept și instrument în Apus prin care Apusul s-a decuplat de unitatea Bisericii, de conștiința și de gândul unic și unit al Bisericii. Primatul a creat o separare între Părțile-toți-ul Bisericii și Apus exact în conștiința și gândul unic al Bisericii.

Sunt câteva concepte în jurul cărora se învâрте discuția despre unitate: unitate, identitate, caracter unitar, întreg, participare, împărtășire, diseminare, decizie, act unic, unicitate, lucrarea și participarea Duhului Sfânt. Acesta este cadrul conceptual al discuției despre unitate. Și aceste concepte trebuie legate corect, coerent, într-o teologie coerentă asupra unității, pentru a putea discuta corect raportul față de unitate între Apus, Răsărit și Sinoadele Ecumenice. Teologia unității nu e o

debusolare largă legată de ce ar trebui să fie. Teologia unității trebuie să arate cum actul unic al Bisericii vine dintr-o decizie și analiză unică și e asumat având un caracter unitar și o unică identitate. Iar actul Bisericii e definit în participarea Părților Bisericii, prin diseminarea integrală a unității, nu prin Roma.

De 2.000 de ani Roma încă solicită supunere întregii Bisericii, pentru a defini actul unic de viață al Bisericii doar prin sine. Iar Răsăritul funcționează prin toate Părțile Bisericii, în Duhul Sfânt. Biserica nu e controlată și supusă Romei – asta este lecția istoriei. Și doar prin sine, Roma a ajuns într-o poziție ireconciliabilă cu poziția unității Bisericii, prin această încercare de controlare bimilenară a acesteia. Roma este astăzi într-o derivă bimilenară, nu într-o poziție de a solicita ascultare, unire, unitate. Roma trebuie să se întoarcă în unitatea Bisericii.

Realitatea care trebuie comunicată Romei este că nu a asumat unitatea Sinoadelor Ecumenice în mod corect, nici structural și nici punctual, și trebuie să se reîntoarcă în unitatea Sinoadelor Ecumenice, în unitatea bimilenară a Bisericii. Roma nu a înțeles cum este de fapt unitatea Bisericii: unitatea Bisericii este prin toți-ul Bisericii, prin toate Părțile Bisericii, prin toată identitatea Bisericii și prin diseminarea continuă a unității. Asta nu a înțeles Roma în istorie. Asta avem de comunicat astăzi, în mod articulat, ca raport al Romei față de unitate. Astăzi trebuie să refacem și să revedem teologia unității Bisericii raportat la Apus și Răsărit și să comunicăm Romei raportul acesteia și al Apusului față de unitate. Și nu e atât de greu de făcut acest lucru. Sunt destul de puține concepte în discuție, iar Sinoadele Ecumenice poziționează precis raportul periferic al Romei față de unitate și arată centrifugismul acesteia.

Raportul periferic față de unitatea Bisericii și de parțialitate în unitate al Romei vine din primat, cauza ruperii de unitate. Vine

din acest principiu centrifug care aruncă Roma și Apusul la periferia unității, în parțialitate și în rupere de unitate. Și cum se va rezolva după două milenii de periferism, de lucru în periferia unității și în parțialitatea unității, după un centrifugism bimilenar? Soluția unității Apusului e reîntoarcerea în unitatea Sinoadelor Ecumenice, nu continuarea în acest centrifugism. Pentru că acest raport periferic și de parțialitate au scos timp de două milenii Roma din unitate și din comuniunea cu Dumnezeu. Roma nu mai are astăzi comuniune cu Dumnezeu. Nu există vreun punct de la care să se plece în discuția despre reutilizarea a ceva din teologia catolică, din catolicism în general. Catolicismul este ceva neutilizabil astăzi, în nicio dimensiune. Răsăritul a fost în miezul unității Bisericii, iar Apusul la periferia acesteia și în parțialitatea unității.

Pentru ca Apusul să aibă unitate trebuie de fapt să problematizăm corect conceptul de unitate, de cum este asumată unitatea de întreaga Biserică, de cum trebuia în istorie asumată unitatea și apoi să raportăm atât Răsăritul, cât și Apusul, la dogma unității Bisericii. Însă la fel, pe lângă necesitatea de refacere a analizelor din zona dialogului, este nevoie și de o comunicare teologică față de Apus, comunicare care să stabilească precis premisele și cadrul acestui dialog.

Ortodoxia trebuie să aducă într-un Sinod al Unității Creștine tot ce este necesar pentru o soluție teologică actuală, pentru actualizarea analizelor teologice ale dialogului ecumenic, pentru direcționarea corectă a soluționării teologice, dar și o poziție corectă de reîntoarcere a catolicismului în unitatea Bisericii. Catolicismul se va putea întoarce în unitatea Bisericii doar pe baza unei poziții ecumenice clare, a unei poziții care să

stabilească precis care sunt coordonatele mari care impun această abordare, o reasumare integrală a identității și liturgicii ortodoxe, a întregii sobornicități a Bisericii.

2. NECESITATEA UNUI SINOD AL UNITĂȚII CREȘTINE

De ce nu reușim să avem convergență în dialogul cu alte confesiuni creștine? Deoarece în istorie au existat diferite discuții pe diferite subiecte, rămase în istorie drept analize, informații teologice istorice care nu au calitatea de analiză și care nu au capacitatea de a aduce convergență. Și analizele pe diferite subiecte trebuie refăcute, pentru a avea analize de o calitate care să permită convergența pe diferite subiecte din dialogul ecumenic. Ortodoxia are nevoie astăzi de o actualizare teologică pe această zonă a dialogului. Sunt chestiuni de bază în tezele din dialogul interconfesional rămase neacoperite în analizele istorice, chestiuni care pot să aducă această convergență, odată acoperite în analiză. Sunt multe puncte și goluri rămase neacoperite în analizele istorice.

Marea problemă pe care o are astăzi Ortodoxia în Ecumenism, în discuția despre unire și unitate cu catolicii, este că nu se pot lua decizii de fapt în subiect, deoarece este un subiect ecumenic, de grad zero, subiect care nu are astăzi un Sinod local și nici unul Pan-ortodox care să aducă unitate internă. Și dacă se iau decizii astăzi, următoarea întrebare este *Pe baza cărui Sinod și unități ecumenice pe subiect se iau acele decizii?* Pentru că ne trebuie de fapt o teologie, o unitate în poziție, ne trebuie o unitate pe un subiect bimilenar, pe care nu a existat în istorie vreun Sinod al Bisericii.

Pe baza cărui Sinod al unității creștine se merge astăzi în Ecumenism? Și pe baza cărui Sinod se va face unitate creștină și unitate cu catolicii? Astăzi ierarhia este descoperită teologic pe un subiect și nu are un fundament ecumenic, de pornire în inițiativă.

Sinodul din Creta nu a reușit să aducă claritate în această temă. Nu a adus nimic din necesar, nu a făcut ce trebuia să facă astăzi pentru o unitate cu catolicii. De asta e nevoie de un Sinod care să aducă o soluție teologică, o soluție logică a dialogului, poziția ortodoxă ecumenică față de catolicism. Unitatea cu catolicii se va face pe baza unei poziții ecumenice ortodoxe față de catolicism, pe baza unei teologii, a unei unități ecumenice a Bisericii, într-un Sinod și a unui dialog ecumenic autentic, pe aceste baze de unitate internă ortodoxă. Ierarhia Bisericii trebuie să ajute Biserica pe acest subiect.

Astăzi nu avem unitate creștină deoarece ierarhia nu știe ce să facă pe subiect. Astăzi ierarhia nu a înțeles problema, nu a înțeles soluția, nu are o soluție și este într-o expectativă de peste 100 de ani, neînțelegând nimic din ce trebuie făcut. Ierarhia trebuie să se oprească din conducerea în circuit închis a acestui subiect și să permită o deschidere și o discuție largă a Bisericii pe acesta. Cât timp nu are nimic din problematizare, nimic din analizele și nimic din contribuțiile necesare, nu pot pretinde monopolizarea și nici controlul acestuia. Și trebuie să permită celor care au adus un plan de soluționare sau diferite propuneri discutarea acestora în plenul Bisericii, alături de toate propunerile venite din Biserică.

Pe acest subiect ar trebui făcut un cadru larg de soluționare, o solicitare largă de contribuție către întreaga Biserică. Ar trebui adus un program de soluționare a unității creștine, de contribuție și potențare de contribuții teologice, analize suplimentare, o atenție și un focus mărit pe acest subiect până se va progresa suficient pentru a se ajunge la un nivel de claritate și calitate al analizelor din zona dialogului ecumenic care să permită convergența argumentului creștin. Sinodalitatea ar trebui să

declare un an al teologiei unității creștine, al contribuțiilor teologice pe acest subiect, să aducă un efort larg în Biserică timp de câțiva ani, ca parte dintr-un program larg adus pentru unitatea creștină.

Unde suntem astăzi pe subiectul unității creștine? Suntem într-o expectativă largă. Suntem într-o lipsă de soluție, într-o lipsă de perspectivă. Dacă unitatea creștină este o știință teologică nouă prin sine, necunoscută teologilor de astăzi, dacă este o secțiune teologică de sine stătătoare, secțiune ce trebuia scrisă pentru dialog, dacă este o catedră teologică nouă, atunci avem nevoie de o direcționare nouă, corectă și de o discuție largă cu privire la direcția în care mergem în unitatea creștină. Când ai în față o secțiune teologică nouă nu se mai poate pretinde o abordare în inerție, ci e nevoie de o discuție teologică largă.

Nu se poate merge înainte în Ortodoxie fără o socoteală corectă pentru discuție. Unitatea creștină nu poate fi susținută doar prin expertiză în teologia istorică, fiind nevoie să fie scrisă o secțiune teologică nouă. Și cei care au expertiză teologică în teologia istorică trebuie să înțeleagă că e nevoie de o discuție și că doar monopolizează discuția, nu o rezolvă. Și că păruta experiență teologică pe subiect este un rău de fapt, nu un bine, pentru că nici nu rezolvă, dar și are impresia că va duce undeva. Nu va duce decât la tergiversarea discuțiilor încă zeci sau sute de ani.

Ce nu a înțeles sinodalitatea întâi despre *unitatea creștină ca problemă teologică* și apoi despre *Ecumenism ca soluție logistică a dialogului interconfesional* este că suntem pe o cale cu totul și cu totul greșită. Suntem într-un bătut total pasul pe loc dar și într-o blocare a discuției. Nu doar că nu facem nimic, dar și blocăm de fapt discuția universală. Și în lipsa unei soluții teologice doar potențăm universal o unitate de orice fel și potențăm încălcări de

limite teologice în orice direcție. Ecumenismul actual este un drum către nicăieri și către o groapă universală. Este o cădere universală. Nu are o soluție teologică în spate, care să acopere necesarul dialogului, nu are suficientă substanță teologică.

Unitatea creștină e în altă direcție decât se visează astăzi în interiorul Bisericii. Unitatea creștină mai are nevoie la nivel de *soluție teologică* de cel puțin 50% completări în analizele istorice din zona dialogului interconfesional, în diferite dimensiuni. Soluția teologică e cu totul altceva decât visarea internă ortodoxă curentă. Și o soluție coerentă și comprehensivă va presupune o rescriere cu totul altfel a teologiei din zona dialogului. Când vorbim despre o diferență de cel puțin 20% între necesarul și actualul diferitelor teze, discutăm despre rescrierea teologiei pentru dialogul interconfesional, în diferite zone.

Iar Ecumenismul, *soluția logistică* a dialogului interconfesional, trebuie așezat pe criteriile de siguranță și eficiență într-un cadru care să nu potențeze o erezie apocaliptică universală a unei unități creștine, degenerată într-o unitate universală sincretistă și relativistă. A vedea astăzi o astfel de unitate religioasă universală precum crislamul, care este o unitate musulmană evreiască și creștină, este un semn al timpurilor în care forțarea teologică aduce împreună trei religii incompatibile deplin. Este semnul unei căderi generalizate, nu al convergenței teologice pentru unitatea creștină. Este semnul că se întâmplă opusul a ce trebuia să se întâmple. Este semnul unei căderi, nu a unei convergențe. Astăzi religiile cad prin Ecumenism, nu ajung la convergență.

Ortodoxia are nevoie de o discuție largă pentru subiectele unității creștine (*soluția teologică*), al Ecumenismului (*soluția logistică* a dialogului interconfesional), al Sinodului din Creta și

următorii pași în Ortodoxie, de cel puțin un an de zile, în interiorul Bisericii, într-un format larg de discuție, în care să se ia fiecare subiect (soluția teologică, soluția logistică, Sinodul din Creta, următorii pași în Ortodoxie) și apoi să se tragă o concluzie cu privire la direcția Bisericii pe fiecare dintre acestea.

Ortodoxia nu știe astăzi încotro merge pe subiect. Este într-o derivă și inerție, fiind condusă în virtutea unei pseudopriceperi instituționale, în care pseudopricepera în ceva ce nimeni nu a înțeles în 2.000 de ani e cea care ne conduce astăzi. Astăzi titlaturile instituționale ne conduc în ceva ce nu au înțeles, în care nu au nici soluția teologică, nici soluția logistică și doar produc erori teologice istorice precum Sinodul din Creta, erori în care girează și garantează cu propriile titlaturi o cale care e cu totul greșită. Ar fi interesant de văzut cine își va asuma în Biserică Sinodul din Creta când se va dovedi că a fost o eroare istorică pentru discuția despre unitatea creștină, că nu a reușit nimic pe o problemă bimilenară, dar mai mult, a fost o direcționare greșită a Bisericii.

Așa cum instituția a girat că Sinodul din Creta este corect și a forțat întreaga Biserică să accepte o direcție greșită pentru discuția despre unitatea creștină, își va asuma cineva din instituție că Sinodul din Creta este o greșeală istorică? Că nu are nimic din soluția teologică, din soluția logistică, din analiza și dezbateră necesare, că nu a făcut nimic din problematizarea și necesarul de dezbateră care trebuiau aduse intern? Cine din titlaturile care au girat și semnat Sinodul din Creta își va asuma acest eșec? Și cine își va asuma Ecumenismul extern ca întreg, când de fapt trebuia un Ecumenism intern, paralel, timp de zeci de ani, în care să se fi consolidat teologia ortodoxă, nu să se fi mers în dialogul ecumenic fără o reanalizare a necesarului discuției? Cine din Biserică își va asuma Ecumenismul și starea în care suntem în acesta pe ansamblu

raportat la necesarul unei noi teologii, necesar care trebuia adus, a unei direcții complet diferite, care timp de 100 de ani nu a fost văzută, discutată în Biserică? Cine își asumă astăzi Ecumenismul în Biserica Ortodoxă, așa cum este el, gol de orice perspectivă, dar și direcționând Biserica spre o cădere universală?

Calea actuală ecumenistă este cu totul greșită, deoarece fără o soluție va fi egală cu o cădere a Bisericii. Astăzi Ecumenismul fără o soluție teologică și logistică pentru unitatea interconfesională este egal cu o cădere religioasă generalizată. Un dialog religios universal despre unitate în general și despre unitatea creștină în particular, dar fără o soluție teologică, este egal cu o cădere apocaliptică, universală. Undeva, în timp, se va produce fără discuție această cădere și în Ortodoxie. Deja suntem foarte înaintați în această cale, având peste 100 de ani de visare la o unitate universală și creștină. Mirajul unității va amăgi și va atrage ierarhia într-o visare, care va merge fără să cugete după acest miraj al unei unități universale, nu mai contează în ce. Când răbdarea multora se va epuiza, atunci se vor întâmpla forțări teologice cum nu au mai fost în istorie – nu mai vorbim despre teologie aici, ci despre factorul uman, care nu a fost socotit în această discuție până acum.

Forțarea teologică va deveni metoda teologică de facto a Ecumenismului în lipsa unei soluții teologice venite din Ortodoxie. Călcarea limitelor teologice ortodoxe din Ecumenism vine din lipsa unei soluții, nu din progres teologic. Factorul uman și visarea la mirajul unui țel istoric și universal sunt problemele cele mai mari aici, nu atât teologia. Când umanitatea este pusă în fața unui ideal creștin atât de mare și nobil, precum unitatea, va mai conta creștinismul în discuție și va mai conta teologia? Și astfel de inițiative se văd de la mare depărtare că vor fi căderi generalizate.

Despre asta vorbește Apocalipsa de fapt, despre astfel de inițiative, care au puterea pe ansamblu, să motiveze toate Bisericile locale, care motivate de mirajul unui deziderat puternic, să se arunce într-o cădere universală. Pentru că nu există cumva altfel de motive pentru a vedea căderi atât de mari, și atât de multe, precum cele văzute în Apocalipsă. Apocalipsa Bisericilor se va întâmpla prin astfel de visări teologice și prin forțări teologice către deziderate care au puterea să calce orice dogmă în picioare. Astăzi ignorăm ceva ce este în fața noastră deja.

Ecumenismul actual nu e o soluție pentru unitatea creștină. Însă expune Ortodoxia la cea mai mare cădere din întreaga istorie a Bisericii. Ecumenismul va deveni cea mai mare cădere din toate timpurile a Bisericii. De aceea titulaturile instituționale trebuie să facă un pas în spate și să deschidă o discuție largă în Biserică, într-un format nu redus, nu circumscris titlaturilor instituționale, ci într-un format larg, în care să se aducă analiză, dezbateri și nu doar cenzură, monopol, autosuficiență teologică și aroganță instituțională. Ecumenismul și mirajul universal al unei unități generale, trebuie oprit. Ecumenismul este o euforie a unei unități nedefinite precis.

Când calitatea argumentului teologic va crește de la 30-40%, cât avem acum, la peste 70%, cât este necesar pentru convergență, atunci se va produce convergența creștină, care va genera întoarcerea la Ortodoxie, întoarcerea în unitatea Bisericii. Unitatea creștinismului este o consecință a convergenței argumentului teologic, și aici ar trebui insistat. Când gradul de completitudine, claritate și calitate al argumentelor teologice va crește de la actual la un necesar pentru convergență, atunci se va produce o convergență naturală, indiferent de timp, de teologi, prin adevăr, prin calitatea argumentului, indiferent de mediul de comunicare, de dialog. Pentru că adevărul va lucra în timp și

singur, și va asigura o convergență stabilă, nu doar o convergență forțată instituțional, fără o substanță teologică, fără un adevăr puternic care să o susțină. Nu avem argumentele în Ortodoxie aduse corect pe diferite subiecte - asta trebuie să îmbunătățim și să corectăm pentru dialog. Și cei care au învățat argumentarea istorică trebuie să înțeleagă că e nevoie de altceva pentru exterior și că aceasta nu este suficientă.

Lejeritatea cu care titlaturile instituționale își dau cu părerea pe subiectul unității creștine și al Ecumenismului este uimitoare. Astăzi nu avem o problematizare a problemei unității creștine, nu avem o soluție logistică, dar avem experți instituționali care susțin cu mare putere o direcție, neînțelegând că nu au nimic pentru discuție, că subiectul e la un zero absolut de fapt. Astăzi suntem la începutul discuției în Ortodoxie și nu avem nicio pagină scrisă pentru aceasta. Nu suntem în visarea instituțională că am avea o brumă de progres. Astăzi nu avem niciun rând de contribuție, dar avem o expertiză instituțională precum cea din Creta și avem o direcție pentru Biserică. În virtutea a ce? Părintele Stăniloae a adoptat o cu totul altă poziție aici. Astăzi problema unității creștine nu este problema explicării istoriei în exterior, cum s-a presupus în Creta, ci este problema completării istoriei cu ce nu este în istorie. De aceea titlaturile instituționale sunt descoperite pe acest subiect și nu au astăzi o soluție care să fie complementară istoriei. Unitatea creștină este egală cu problema complementarității teologiei istorice. Trebuia completată teologia istorică pentru zona de dialog interconfesional.

Sinodul din Creta este expresia unei presupuneri pe un subiect de o complexitate bimilenară. Zilele de astăzi sunt zilele începutului discuției despre unitatea creștină, nu zilele culegerii roadelor Ecumenismului sau zilele necesității insistării pe o cale, precum se propune în Creta. Drumul unității creștine este blocat

de ceva masiv, care nu poate fi îndepărtat nici de timp, nici de o cantitate mai mare de dialog, nici de mulțimi mai mari de teologi, nici de genialitate teologică. Iar acest blocaj trebuie înțeles că trebuie depășit altfel. Ce este așezat pe acest drum și care blochează catolicismul și protestantismul să se întoarcă la Ortodoxie nu a fost înțeles istoric și trebuie discutat și problematizat astăzi. Iar Creta nu a adus niciun rând și niciun gând despre acest blocaj. Creta a știut să aducă o singură idee aici, mersul înainte, inerția teologică, cumva neînțelegând că trebuia discutat despre o soluție teologică și nu despre o autosuficiență teologică care nu vede nicio soluție și care nu are nicio soluție, dar care își dă cu părerea pe un subiect bimilenar, complex, de o complexitate unică în istoria Bisericii.

Creta este o sfidare istorică a Bisericii de către ierarhie și de către titlaturile instituționale, pe o problemă teologică monopolizată și cenzurată instituțional, dar pe care toți cei care au lucrat nu au reușit să o cuprindă. Și dacă cineva afirmă contrariul, că am avea ceva, l-aș invita să spună care este teza de problematizare referință a Ortodoxiei, pe care astăzi ar trebui să se lucreze și care e de fapt și care trebuia să fie baza discuției în Biserică și a Sinodului din Creta.

Astăzi subiectul unității creștine e rezolvat fără să se fi înțeles problema din spatele acestuia. Și astăzi nu avem nimic pentru acesta, dar avem o pseudo-expertiză care îl rezolvă. Iar problematizarea unității creștine e simplă: calitatea informației teologice, a analizei, a comunicării, a argumentării ortodoxe istorice nu sunt suficiente pentru convergență. Iar asta a zis părintele Stăniloae, că trebuie o eficiență suplimentară pentru a crește calitatea argumentării și contraargumentării ortodoxe. Și cum se va aduce asta? Prin analize exterioare, prin argumentare și

contra-argumentare mai bună, prin analize suplimentare, prin adăugarea unui nivel de comunicare mai clar, prin acordul cu științele exterioare. Pe care am încercat pe cât posibil să le evidențiez în lucrările aduse – aici trebuia căutată soluția teologică, nu în dialoguri excesive, abuzive față de limitele teologiei ortodoxe.

Repetarea sloganului soluției „dialogului” interconfesional e deja mult prea obositoare. A repeta în neștire placa dialogului arată că nu se poate produce nimic ca soluție. Soluția exterioară nu a fost văzută și nu poate fi văzută din interiorul teologiei. Și aici expertiza în teologia istorică nu va face decât să blocheze soluționarea dacă nu e atentă la integrarea exterioară și dacă păstrează un stil teologic în care conformismul și autosuficiența teologică istorică sunt cele două principii teologice de bază ale stilului teologic practicat astăzi.

Unde este programul larg în Ortodoxie care să susțină dezvoltarea teologică necesară diferenței de calitate a informației teologice, care să aducă eficiența de care vorbea părintele Stăniloae? Dacă cineva pretinde că se face ceva teologic astăzi pe subiectul unității creștine, unde e acest program care trebuia să aducă cel puțin câteva volume consistente? Unde este această contribuție? Instituția trebuia să producă o teologie pe care nu a produs-o, nu să se ascundă în spatele unor pretinse contribuții. Instituția trebuia să producă o teologie a Bisericii, ecumenică, pentru dialogul interconfesional.

Unitatea creștină nu se va rezolva prin câteva virgule și nuanțe teologice aduse în diferite articole, ci prin rescrierea teologiei din zona dialogului. Deoarece delta-ul teologic impune și e atât de mare încât teologia trebuie rescrisă altfel. Trebuie o teologie pentru exterior, care să aibă drept criteriu fundamental calitatea în argumentare și contraargumentare, precizia, acuratețea,

claritatea noțiunilor și argumentelor, la un nivel superior de calitate. E nevoie de o teologie argumentativă și tehnică, nu descriptiv-motivațională, precum cea istorică, internă. Stilul teologic ortodox istoric și teologia ortodoxă istorică au niște limitări inerente interne ce trebuiau înțelese.

Astăzi subiectul unității creștine este blocat teologic de fapt, este blocat de teologi care nu pot vedea mai departe de un orizont teologic istoric și care nu au perspectiva experiența și fondul exterior necesar pentru a dezvolta teologia. Pentru a exista această dezvoltare teologică laterală, complementară, trebuia un fond exterior teologiei, care să fi fost acordat cu fondul interior teologic istoric. Or, acest acord trebuia făcut de cineva care putea înțelege și care să aibă acest fond exterior. Portul și haina teologiei ortodoxe trebuie actualizate pentru dialogul exterior. Nu pot fi purtate în această formă de protestanți și de catolici. Astăzi avem nevoie de un Sinod al complementarității istorice, al dezvoltării teologice laterale, nu al inerției istorice, nu precum cel din Creta. Avem nevoie de un Sinod de soluționare, un Sinod al unității creștine, nu de un Sinod de inerție și de continuitate precum Sinodul din Creta.

Problema unității creștine ar fi cedat în timp dacă se adopta acum mult timp, în paralel Ecumenismului actual, un Ecumenism intern, dacă printr-o insistență largă, continuă, internă, prin perseverență, se deschidea larg un Ecumenism intern. Ecumenismul intern trebuia să fie un efort titanice de dezbatere și rezolvare a dificultăților din dialog, nu o nepăsare teologică generalizată și o încredere într-o aroganță care lucrează astăzi în aceeași stare de fapt în care nu are nimic, nu există o

problematizare, dar totuși se angajează cu putere în ceva ce nu s-a înțeles.

Astăzi nu s-a înțeles de fapt problema unității creștine, natura acesteia, dar totuși aceasta este controlată instituțional cu mare putere, deși nu este nimic, când nu există niciun rând pentru aceasta, când există doar fraza părintelui Stăniloae. Și da, astăzi nu avem nimic pe subiect pentru că unitatea creștină este problema incompletitudinii teologice, problema adăugării în teologie a ce era lipsă în istorie, este problema refacerii analizelor istorice și înțelegerii dificultăților din dialog, nu o soluție a unei autosuficiențe și inerției interne istorice.

Unitatea creștină nu e rezolvată deoarece teologii care gestionează problema nu au înțeles-o de fapt. Și lucrează în virtutea unor titlaturi, nu în virtutea unei înțelegeri a unei probleme. Problema unității creștine nu a fost încă înțeleasă, asta este constatarea prezentă. Și titlaturile instituționale doar produc o blocare largă a soluționării, neînțelegând problema, dar pretinzând că o stăpânesc. Convergența externă e o problemă de o cu totul altă natură decât cea internă, istorică, și implică o abordare cu totul diferită decât cea istorică. Este problema convergenței argumentative, nu a convergenței dogmatice. În dialogul ecumenic trebuia un argumentator priceput, nu atât un teolog priceput. De asta trebuia o teologie argumentativă, tehnică, nu aceeași teologie istorică. De asta impunea rescrierea teologie într-un alt format.

Puțină responsabilitate și mai puțină aroganță din partea ierarhiei în Creta ar fi ajutat mult discuția. Și dacă Creta este o direcționare greșită a Bisericii, cine răspunde din ierarhie pentru acest subiect? Cine răspunde astăzi pentru acest subiect în Biserică? Ierarhia este astăzi responsabilă pentru nemântuirea protestanților și catolicilor. Fiecare ierarh poartă responsabilitatea a nenumărați

protestanți și catolici prin semnăturile din Creta, în care au semnat că blochează soluționarea mântuirii acestora. Așa cum ierarhia a asumat cu mare putere acel Sinod, va exista o asumare similară și a eșecului Sinodului din Creta, când se va dovedi că trebuia făcut altceva și că Sinodul nu a avut nimic din necesarul discuției, că ierarhia nu a fost pregătită și nu a înțeles nimic din acesta?

Creta devine o teologie a mersului înainte. Este opusul a ce s-a dorit. Documentul de la Sinodul din Creta este o inițiativă de management organizațional, de management, controlată astăzi de teologi care nu au de fapt experiență în management să poată semna astfel de documente complexe, fără analize largi cu sprijin din exterior. Și totuși ni se explică faptul că documentul și inițiativa din Creta sunt perfect legitime. Și ni se explică cum că o analiză de management organizațional a fost făcută în Creta de teologi, dar nu de experți, că analiza din Creta e susținută de ierarhie, când ar trebui susținută complementar pe partea de management. Și ni se impune să o acceptăm, și ni se explică cum că trebuie să facem ascultare, că totul e în ordine în Creta.

În Creta nimic nu e în ordine. Totul e greșit legat de discuția despre relațiile Bisericii cu alte confesiuni creștine. Sinodul din Creta a adus o teză complexă de management organizațional, de direcționare largă a Bisericii și de organizare de management, de adoptare a unei strategii de management pe o problemă, inițiativă semnată de ierarhie, care nu reușește să acopere necesarul subiectului și care nu are nici expertiza și nici abordarea, nici analizele necesare pentru a propune o direcție Bisericii. Unitatea creștină este o discuție atât de complexă, dar totuși fără un studiu larg de management organizațional, de management al unei astfel de inițiative. Însă astăzi ierarhia poate și semnează absolut orice în Biserică. Creta propune o abordare de

management organizațional care nu e fezabilă fără o problematizare, dar totuși este girată de ierarhie.

Sinodul din Creta e un eșec istoric de problematizare pe o problemă teologică și de management de o complexitate istorică. De ce? Dacă trebuia făcut un Ecumenism intern, un program intern larg teologic pentru evoluție teologică și tot ce s-a putut articula în Creta a fost să mergem înainte fără un minim de a observa necesarul larg de evoluție teologică, atunci cei care au făcut Creta nu au putut susține de fapt teologic problema. Și la fel nici la nivel de management, unde nu au putut să înțeleagă nimic din necesarul de poziție din care trebuie adus un astfel de dialog, de organizare, de cadru general al discuției. Nu au înțeles cum trebuie construită o astfel de instituție de dialog din partea Ortodoxiei.

În Sinodul din Creta Biserica a fost împiedicată în soluționarea problemei de către ierarhie. Ierarhia nu a avut poziția Bisericii în Sinodul din Creta, nu a făcut integrare, nu a avut analiza necesară. Sinodul din Creta este o culpă a ierarhiei față de masele de eterodocși care așteaptă mântuire și o responsabilitate asumată față de aceștia. Și egal, este o împiedicare a Bisericii, a discutării și soluționării acestei probleme, prin lipsirea Bisericii de sobornicitate.

Sinodul din Creta este un Sinod împotriva Bisericii. Este clar că în lipsa unei soluții și problematizării Creta poate fi orice, dar nu un Sinod. Un Sinod nu poate fi făcut fără o problematizare publică, transparentă, asumată de Biserică. Mai ales pe un subiect de tipul unității creștine. Decretarea în Biserică și guvernarea prin decretare este catolicism, nu este Ortodoxie. Și o inițiativă de management sau teologică, fără o analiză și fără o problematizare, nu poate fi legitimă.

În pofida oricăror obiecții rămâne o realitate legată de Creta: Sinodul din Creta e susținut de triumfalism, autosuficiență, aroganță și euforie instituțională, dar nu de o problematizare și nu prin integrare-sobornicitate. Pentru a se dovedi contrariul ar trebui să se publice problematizarea, programul, contribuțiile teologice și de management aduse pentru discuția despre unitatea creștină. Ar trebui să se publice tot ce se lucrează ca parte din această catedră a unității creștine, care trebuia construită în acest timp de 100 de ani.

Ecumenismul actual și modul actual de discuție în Biserică, prin sfidare, trebuie oprite. Biserica are nevoie să fie împreună la aceeași masă astăzi, pe subiectul unității creștine. Adică toată Biserica, nu doar cenzura și monopolul sinodal actual. Ajunge cu o astfel de abordare. Pentru că aroganța instituțională sacrifică astăzi mântuirea protestanților și a catolicilor. Aici ajungem cu această aroganță și sfidare.

Biserica are nevoie ca la aceeași masă să fie astăzi în primul rând cei care au contribuit și care cunosc subiectul, apoi monahismul, critica teologică academică, domeniile exterioare teologiei care pot contribui în această discuție, să fie aduși credincioșii pentru acord în conștiința Bisericii, să fie prezentă ierarhia pentru judecare, normare, pentru asumare canonică, pentru asumarea în Biserică a unei direcții corecte. Iar ierarhia deja a făcut un Sinod în care a adus propria abordare, cumva trebuind să permită o discuție și largită, nu doar sinodală. Sinodal s-a văzut deja ce opțiuni sunt. Sinodul din Creta a explicat deja întregii Biserici ce opțiuni are astăzi sinodalitatea. Și sinodalitatea ar trebui să aducă un Sinod al discuției largite a Bisericii, pentru a se vedea și abordarea în plenitudine, nu doar abordarea sinodală. Conceptul de sobor al Bisericii presupune întotdeauna o legătură între decizia Bisericii și unitatea în acest act de decizie și analiză, decizie care e

legată de contribuția de analiză ce trebuie adusă prin participarea celor care au făcut analizele, participarea monahilor și clerului fiind cei care întotdeauna au fost în prima linie a dezbaterilor teologice și care au avut contribuții masive teologice în istorie, critica teologică academică și ierarhia, pentru a valida printr-o expertiză largă analizele aduse în Biserică. Iar poporul este un participant obligatoriu în sobor și în sobornicitate, deoarece este păstrătorul conștiinței dogmatice a Bisericii și nu poate fi desconsiderat, fiind nevoie de acest acord și validare în conștiința poporului. Actele mari decizionale ale Bisericii trebuie validate în întreaga Biserică, pentru că toți participăm la actul unității Bisericii și nu doar suntem informați despre diferite decrete instituționale. Pe deciziile istorice ale Bisericii întreaga Biserică trebuie să fie în unitate, nu doar notificată de Sinod.

O astfel de problemă nu se soluționează în format redus, izolat. Este lecția istoriei, care nu a fost încă învățată instituțional. Nici manualele de teologie și nici istoria nu au o soluție a acestei probleme. Și aici ar trebui căutată soluția întâi, într-o problematizare și discuție largă în Biserică și nu mers înainte prin euforie, triumfalism autosuficiență și aroganță. Și această discuție ar trebui să fie una largă, timp de un an, pentru ca Biserica să aibă timp să cugete pe acest subiect și nu doar să meargă înainte în inerție. Am mers înainte timp de 2.000 de ani, ar fi timpul pentru a ne opri și pentru a discuta această problemă. Așa ar face orice manager responsabil. Dar în Biserică avem doar teologi, nu și manageri. Altfel am fi fost în cu totul alt punct pe această discuție despre unitatea creștină.

Sinodul din Creta arată că în conștiința teologică actuală a Bisericii e cimentată această inerție teologică și că nu se poate astăzi teologic mai mult decât această abordare. Ori, de ce era necesar un management profesionist în discuție și de o altă abordare? Pentru

că un manager profesionist, de program sau de proiect, rapid ar fi deschis discuția despre managementul problemelor și managementul riscurilor. Și în zona de management al riscurilor ar fi prins și provocat toată teologia la deschidere, ar fi contestat status-quo-ul teologic istoric, ar fi căutat noi direcții de soluționare, nu neapărat interne. Un management corect al problemelor și al riscurilor unui program pentru unitate creștină, într-un program larg, ar fi deschis în scurt timp nenumărate alte perspective de soluționare. De asta era importantă contribuția unui manager profesionist.

În zona de management al riscurilor se obținea mai ușor progres în discuția despre unitatea creștină. Pentru că în lipsa rezultatelor, un manager ar fi contestat totul: ar fi contestat metodele, ar fi contestat analizele, ar fi contestat abordarea internă, ar fi contestat instrumentele de analiză și ar fi căutat altele, externe, ar fi contestat tot ce nu funcționa deplin – nu se împiedica de nimic din conformismul teologic. Ar fi fost atent la ce nu merge în dialog și ar fi încercat să aducă și să observe soluțiile sistemice necesare, metode noi, analize noi, îmbunătățiri de comunicare. Și ar fi deschis noi programe de contribuție, în diferite zone descoperite teologic.

Managementul profesionist are la dispoziție instrumente specifice de analiză și progres, necunoscute teologilor, și care nu sunt în uzul intern teologic, dar care pot fi folosite și aplicate și aici. Și care ar fi contribuit la direcționare și deblocare pe diferite subiecte. Pentru că de asta avem rezultatele Ecumenismului actual, din cauza lipsei unui management corespunzător. Pentru că un astfel de program larg cu asta s-ar fi ocupat, cu analizarea naturii problemelor din dialog, cu direcții de soluționare, corectarea erorilor de pe parcurs. Un manager de program ar fi organizat rapid toată inițiativa ortodoxă, în toate direcțiile, soluție teologică,

cadru universal de abordare a discuției (care e o teză de management organizațional), cadrul logistic și instituția necesară unei astfel de inițiative, altele.

Un manager de program ar fi înțeles rapid statusul de fapt al lucrurilor și cum trebuie corectate, direcționate, și nu se împiedica și nu se bloca într-o inerție istorică sau în conformismul teologic intern istoric. Biserica trebuia să aibă o coordonare profesionistă, nu încercări teologice care să nu aducă nimic după 100 de ani. Necesitățile de management nu sunt văzute de teologi, deși sunt prezente vizibil pentru un manager de proiect sau de program. Și de aici și incapacitatea de a aduna toată discuția despre unitatea creștină în ceva coerent, în ceva care să aibă sens și progres. Pentru că astăzi discuția despre unitatea creștină are de toate, dar numai ordine și organizare nu, și nicio soluție.

Instituțiile de astăzi execută orice inițiativă largă în acest format, al unor programe largi. Când o instituție mare are o inițiativă strategică sau de orice alt fel, care implică o complexitate și coordonare largă, își ia un manager de program sau de proiect, nu un teolog de profesie. Și Biserica ar trebui să gândească la fel, pentru că sunt probleme care aparent sunt teologice, dar ele sunt de fapt de management. Și să își ia un manager de program, să înțeleagă și să ajute pe termen lung inițiativa pentru unitatea creștină. Iar inițiativa ar trebui gândită timp de 6-12 luni, într-un cadru larg, pentru a ajunge la un program viabil. Și un manager de program ar trebui în permanență să însoțească această discuție ortodoxă și să asigure cadrul de organizare al acesteia. Însă astăzi teologia încearcă să acopere orice în această discuție, și o face în mod deplin ineficient – avem 100 de ani în care s-a văzut acest lucru. Teologii sunt mult prea adânc prinși în discuțiile dialogului ecumenic ca să mai vadă ceva pe lângă acestea, să vadă o nevoie de organizare, să vadă problemele acestuia, să le poată corecta, să le

așeze într-un program de soluționare, să poată asigura necesarul de management.

Delta-ul teologic până la unitatea creștină este de câteva sute de pagini de teologie sau mai mult, care trebuiau scrise. De aceea nu avem unitate creștină, din cauza acestui deficit de informație. Deficitul istoric de informație teologică este unul semnificativ. Nu orice e teologie și nu orice poate și trebuie să fie tratat prin teologie cum se face astăzi intern. Iar delta-ul de logistică și management al dialogului și de asumare a acestei inițiative în unitatea Bisericii este la fel de mare. Și managementul potrivit care să asigure o viabilitate pentru toată această discuție despre recuperarea acestei informații teologice necesare dialogului, care să asigure o viabilitate a logisticii dialogului, care să asigure unitate internă în Biserică, este unul din pilonii succesului acestei reușite.

Un manager de program care să asigure o organizare viabilă a discuției este una din componentele de bază ale acestei reușite ale unității creștine. Ajunge cu discuțiile ocolite care nu rezolvă nimic niciodată – menajarea acestei discuții nu va duce nicăieri. Pe acest subiect trebuia un manager de program care să fi reușit să îmbine managementul cu teologia, într-o variantă care să fi înțeles problemele din subiect, să fi adus niște direcții, să fi așezat niște inițiative de organizare a acestei discuții, să fi putut clarifica toate subiectele rămase deschise din dialogul interconfesional, să fi adus deschidere exterioară în teologie, să fi oprit o abordare ultra-istorică, un conformism absolut, un perfecționism care nu ajută nimănui, care să fi înțeles cum se deblochează și cum se progresează pe această discuție.

După 100 de ani de fapt noi nu avem o teză de management, nu există absolut nimic în această discuție care să

adune toată discuția într-o direcție coerentă. Managementul acestei discuții lipsește cu desăvârșire. Ecumenismul este de fapt la un zero absolut în toate direcțiile. Pentru că nu a reușit să adune nimic din această discuție, pentru că nu a reușit să facă nimic din managementul necesar. Ecumenismul este astăzi o iresponsabilitate largă, un eșec la nivel de management și teologie. Mai rău, a deschis universal o discuție fără a așeza corect niște limite pentru aceasta, discuție care duce întreg contextul universal religios într-o direcție și discuție generală despre unitate, și produce încălcări ale limitelor teologice cum nu au mai fost în istorie. Ecumenismul doar a confirmat de fapt blocajul istoric intern, incapacitatea istoriei de a rezolva această problemă. Și obligă de fapt la o altă abordare.

Unitatea creștină, convergența creștină, întoarcerea catolicismului în unitatea Bisericii se vor produce prin evoluție teologică, care poate fi făcută numai într-o organizare specifică internă în Ortodoxie. Pentru că astăzi Ortodoxia nu are o teologie specifică de evoluție teologică. Ce trebuia să vedem adus de instituție în toată această discuție era un proces de evoluție teologică. Nu doar diferite nuanțe teologice, nu doar o recirculare a ideilor teologice istorice. Astăzi dialogul ecumenic este doar reutilizarea identică a ideilor teologice istorice, fără nimic suplimentar. Dialogul ecumenic este doar o decupare a acelorași idei și informații din fondul teologic istoric și confruntarea acestora în dialogul ecumenic, cumva într-o inutilitate, fără folos. Pentru că, dacă timpul, secolele, dacă toți teologii veacurilor nu au reușit să aducă o convergență pe baza acelei informații, cu siguranță că informația nu are un nivel de calitate și completitudine suficient. Istoria ne spune că nu este suficientă informație teologică pentru a avea convergență. Iar în aceste timpuri ale informației, poate avem o șansă istorică să rezolvăm

această problemă prin deschidere, prin mecanisme actuale care să permită o gestionare mai bună a acesteia. Aș îndrăzni să spun că teologii trebuie să lase controlul pe acest subiect altora care vin cu alte perspective, din exterior. Pentru că de acolo va veni soluția unității creștine.

Astăzi, aceste timpuri exact asta ne permit, o gestionare mai bună a informației în toate dimensiunile acesteia. Și golul de informație rămas în istorie descoperit în teologie trebuie astăzi completat. Pentru că undeva s-a pierdut informație teologică, undeva în istorie nu a fost adusă suficientă informație în diferite dimensiuni. Și viziunea ultra-teologică, ultra-istorică, pentru că teologia de astăzi nu este doar teologie, ci și o perspectivă teologică blocată în istorie, nu reușește să se actualizeze pe sine. Și de aceea trebuia acest aport exterior, adus cumva. Astăzi ar trebui inițiat un dialog larg în afara teologiei, pentru consolidarea acesteia. Și astăzi doar se blochează această evoluție teologică necesară intern, din cauza unei inerții teologice care nu poate vedea altceva decât un plafon teologic pe care nu îl poate depăși. Și instituția este blocată cumva mental într-o stare teologică pe care nu o înțelege prea bine și nu reușește să se deblocheze pe sine. Și acest blocaj trebuia depășit printr-o discuție largă, printr-un Sinod al unității creștine.

Astăzi instituția nu știe cum să progreseze pe acest subiect. Nu are nimic pe subiect, și este într-o stare de blocaj. Și doar blochează subiectul, nu îl rezolvă. *Constatarea Ecumenismului din ultima sută de ani pare să fie că subiectul este blocat intern, nu extern.* Și că dialogul ecumenic trebuia să fie întâi unul intern și nu extern, să fi adus întâi intern necesarul de informație. Blocajul real al Ecumenismului este în interiorul teologiei ortodoxe, nu în afară, cum se așteaptă astăzi. Și Sinodul din Creta devine doar un derizoriu instituțional, când instituția a asumat o soluție externă, când de fapt era nevoie de una internă.

Dacă un Sinod Ecumenic a adunat sute de participanți pe probleme cu mult mai mici decât cea discutată astăzi în unitatea creștină (luând aici exemplul primul Sinod Ecumenic), atunci cu siguranță că un Sinod pe un subiect cu mult mai complex oare ce cantitate de dialog intern și ce participare ar trebui să aibă? Ce nu a făcut Ortodoxia, și asta din cauza inerției instituționale, a fost să priveze Biserica de această analiză și discuție internă necesară. Pentru că, dacă pentru primul Sinod Ecumenic câteva sute de participanți au dezbătut o problemă, atunci oare care este cantitatea de dialog, analiză și dezbateri a uneia dintre cele mai complexe probleme ale Bisericii, nerezolvată de nimeni timp de 2.000 de ani? Și a fost acoperită această discuție și analiză doar în format redus, instituțional? Instituția ar trebui să iasă din aroganța și inerția actuală și să înțeleagă că nevoia de analiză și dialog intern nu pot fi asigurate în format redus, nu pot fi asigurate doar prin titulaturi instituționale. Iar o titulatură instituțională nu poate schimba o stare de fapt, că nu are analiza și nici necesarul de informație.

Titlaturile instituționale nu au astăzi nimic pe subiect, însă refuză Bisericii acest drept la adunare, această adunare largă internă mult necesară. Analiza în această discuție nu poate fi astăzi acoperită de titulaturile instituționale, și nici în format redus. Astăzi este nevoie de o abordare similară celor de la Sinoadele Ecumenice, în care avem nevoie de o implicare largă a Bisericii, de deschidere largă a problematizării acestui subiect, de un program în care întreaga Biserică să participe la conferințe, discuții, contribuții, grupuri de lucru, până se va ajunge la claritate teologică. Astăzi asta trebuie să facem, să deschidem larg problematizarea acestui subiect. Și ocolirea unei astfel de abordări nu va fi decât o tergiversare la nesfârșit a soluționării acestei probleme. Iar astăzi în instituție nu există capacitatea de a aduce

nimic organizat. Instituția nu poate gestiona astăzi acest subiect. Pe acesta era nevoie de o capacitate de analiză și management colectivă. Și tot ce se face în Ecumenism este o tergiversare monstruoasă a ceea ce se poate expedia și soluționa într-un Sinod larg. Astăzi de fapt instituția nu face nimic pe subiectul unității creștine, și doar îl blochează pe termen nedefinit, neștiind ce să facă pentru acesta. Subiectul unității creștine este astăzi blocat instituțional în Ortodoxie.

Unitatea creștină este o teologie de Sinod Ecumenic, în caz că cineva în Biserică nu a înțeles asta. Este atât de vizibil că astăzi cumva repetăm un scenariu de Sinod Ecumenic, cu o problemă purtată prin Biserică timp de peste 100 de ani, într-o optică singulară, dar fără un Sinod al acestei probleme. Și problema e doar mutată în Biserică între diferite birouri, nimeni nu știe cum să o rezolve, dar în același timp instituția își proclamă controlul și cenzura absolut pe soluționare, declarând într-un Sinod că, deși nu avem o problematizare și o dezbatere a unei soluții, totuși trebuie să mergem înainte. Iar apogeul discuțiilor istorice pe diferite subiecte au fost diferite Sinoade, care au polarizat toate discuțiile și analizele acestora în evenimente largi de problematizare, analiză, dezbatere și unitate a Bisericii. Cumva astăzi discuția despre unitatea creștină este doar o presupunere largă a Bisericii, scufundată în incertitudine, într-o lipsă de vizibilitate pe ce trebuie să facă. Biserica este astăzi în incertitudine pe acest subiect, nu în claritate. Un Sinod era egal cu o claritate unică, istorică pe această discuție.

Ecumenismul de astăzi este o nonvaloare teologică istorică – nu s-a produs nimic care să poată fi folosit de fapt pentru discuția

despre unitatea creștină⁵. Și tot ce s-a produs ar trebui folosit pentru a dovedi că Ecumenismul nu are de fapt o direcție coerentă, că nu știe încotro merge cu această discuție. Astăzi suntem în zorii acestui Sinod de importanță unică în istoria Bisericii, Sinodul unității creștine. Sinoadele Ecumenice au fost un apogeu al analizelor și dezbaterilor istorice. Astăzi trebuie începute discuții pentru acest Sinod, care trebuie să aibă un chip al unui Sinod de soluționare și nu doar chipul unei inerții teologice actuale, al unei inerții istorice, care nu vede decât mersul înainte ca soluție teologică pentru orice.

Astăzi nu am înțeles în Ortodoxie de fapt problema unității creștine și nici soluția acesteia – asta a zis părintele Stăniloae de fapt în fraza sa memorabilă. Și dacă și părintele Stăniloae a plecat de la baza discuției, de la problematizare, atunci de acolo ar trebui pornită discuția. Și aceasta este subiectul unui Sinod istoric. Pentru că problematizarea, strategiile și direcțiile de soluționare, diferite contribuții, ar trebui să fie toate aduse în acest Sinod, care ar avea ca obiectiv direcționarea corectă a Bisericii pe ansamblu. Și neapărat, trebuie adus în primul rând acel set istoric de întrebări care pot direcționa corect această discuție și problematizare. Pentru că, indiferent de răspunsuri, acest set de întrebări rămâne în teologie și, dacă nu sunt răspunsuri corecte (oricum răspunsurile fiind complexe), atunci plenitudinea Bisericii le are la dispoziție și poate să aducă în timp răspunsuri mai bune. Din orice teologie rămâne ca valoare intrinsecă cel puțin un set de întrebări pe care teologia a încercat să le răspundă. Astăzi noi nu avem acest set de întrebări pentru a putea începe problematizarea, de asta avem atât de mari dificultăți în a începe această discuție. Dacă nu răspunde

---

⁵ Pentru că dacă în discuția despre unitatea creștină trebuia adusă o teologie nouă, câteva sute de pagini noi organizate într-un argument larg al unității în Ortodoxie, de fapt noi astăzi nu avem nimic, nici măcar o pagină.

cineva corect pe ele, atunci va răspunde altcineva și întotdeauna plenitudinea Bisericii va răspunde corect în timp.

Sinodalitatea a avut 100 de ani de exercițiu pentru subiect, în care putea doar prin sine să arate cum îl poate rezolva. Nu l-a rezolvat. Doar prin sine, sinodalitatea nu a reușit niciodată în istorie să rezolve problemele grele ale Bisericii. Și de aceea astăzi este nevoie de a aduce în Biserică acest Sinod. Sinodalitatea trebuie să se dea deoparte pe acest subiect și să permită o discuție largă a acestuia, în plenitudinea Bisericii. Nu are astăzi nimic pentru soluționarea acestuia. Iar dacă sinodalitatea afirmă altceva, atunci să publice problematizarea, contribuțiile teologice, programul care trebuia adus și neapărat, aceste câteva sute de pagini care trebuiau scrise în acest timp, care sunt de fapt dovada supremă că subiectul a fost adresat și nu doar îngropat, expedit sau tratat prin titulaturi, dar nu prin contribuție.

Până la urmă tot aici ajungem cu discuția, la unde este teza de soluționare și dacă aceasta este corectă. Astăzi instituția nu are această teză (nici teologică și nici de management) ca să se poată dovedi cumva în inițiativa curentă, care să poată face o minimă afirmație că este în direcția corectă. Și în absența acestei teologii ar trebui să accepte cumva în ultimul ceas un apel la responsabilitate teologică, instituțională, dar și în fața lui Hristos (pentru că întreaga ierarhie este responsabilă aici în fața lui Hristos pentru blocarea subiectului), și să organizeze un Sinod al unității creștine. Când nu ai o pagină pe subiect nu ești în poziția de a pretinde controlul acestuia, cum derizoriu se afirmă astăzi instituțional. Dincolo de toată polemica din discuție, tot acolo vom ajunge, la a decide care teză teologică și de management a fost adusă pe ansamblu și este corectă. Și aici nu știu să fie prea multe.

Cu puține idei istorice despre unitatea creștină împrăștiate în toate locurile în teologia ortodoxă nu se va face unitatea creștină. Unitatea creștină trebuia să fie o teză largă, să aducă o coerență și fezabilitate în toate dimensiunile, nu să fie un efort de adunare a diferite idei, capete de problematizare, problematizări incomplete, idei marginale, a diferite nuanțe găsite în toate locurile în Ortodoxie. Așa nu se va face unitatea creștină, lipind idei din diferite locuri și pretinzând că avem o teologie a unității creștine. *Cu o floare nu se face primăvară*, e o vorbă în popor. Nu avem de fapt astăzi o teologie coerentă a unității creștine suficient de viabilă încât să poată aduce convergență. Și trebuia adusă o teologie care, pornind de la problematizarea începută de părintele Stăniloae, să o poată dezvolta. Astăzi nu există așa ceva în Ortodoxie, nu există o teologie coerentă, unitară, adusă pentru discuție.

Unitatea creștină era o secțiune teologică prin sine, este o teologie prin sine, este o catedră teologică ce trebuia construită în timp. Discuția despre unitatea creștină este de fapt o teologie largă a Bisericii, este o secțiune teologică nouă, este o catedră teologică cu mai multe componente, nu este doar o simplă discuție teologică în care trebuie să decidem între două opțiuni. Când discutăm despre o teologie nouă în Ortodoxie ar trebui să fim responsabili și nu să îngropăm discuția într-o superficialitate a unor discuții din diferite birouri și cercuri ale instituției. De fapt astăzi unitatea creștină este îngropată în diferite birouri ale instituției, care nu reușesc să facă nimic și doar păstrează un nivel de superficialitate larg pe discuție și problemă. De asta discuția trebuie scoasă de acolo și adusă în plenitudinea Bisericii, pentru ca întregul creștinism să primească viață și nu doar să sufere în afara adevărului, pierdut undeva în diferite birouri care nu rezolvă problema. Suferința de astăzi a creștinismului universal vine din aroganța ortodoxă care refuză discutarea largă a problemei cu

întreaga Biserică. Subiectul este doar strâns puternic în brațe de diferite titlaturi care nu reușesc să îl rezolve.

Astăzi nu avem în Ortodoxie o abordare precum cea de la Sinoadele Ecumenice, ci doar o expediere a discuției în virtutea pseudopriceperii titlaturilor instituționale și în virtutea inerției istorice, dar nu a unor contribuții. Sinodul din Creta este Sinodul expedierii problemei unității creștine prin inerție instituțională și istorică, nu este Sinodul soluționării acestei probleme. O astfel de problemă se discută pe larg în Biserică, nu se îngroapă instituțional. Sinoadele Ecumenice obligă la deschidere largă pe astfel de subiecte, nu la cenzură și monopol instituțional. Soluționarea unor probleme bimilenare în diferite cercuri reduse e doar o abordare superficială a acestora. Cumva Sfinții Părinți ai Sinoadelor Ecumenice au fost mai responsabili cu soluționarea problemelor teologice mari ale Bisericii decât instituția de astăzi și sunt un model de responsabilitate teologică. Instituția trebuie să înțeleagă că nu are astăzi o soluție și că aceasta este subiectul unui Sinod larg – aici ajungem cu discuția.

O problemă de două milenii are nevoie de sute de participanți într-o discuție excepțional de largă ca timp și format – are nevoie de o cantitate largă de problematizare, analiză și dezbateră și de perspective complementare, de deschidere. Altfel nu vom obține nimic aici. Acești 100 de ani au fost suficienți pentru o abordare exclusivă prin control și monopol instituțional, în circuit închis, arătând că această abordare nu funcționează. Ar trebui să se adopte un model precum cel al Sinoadelor Ecumenice, de dezbateră largă a problemei, până la găsirea de soluții, până la găsirea unei teze care să aducă o coerență suficientă pentru soluționare.

Instituția nu a reușit să gestioneze în format redus complexitatea și soluționarea acestei probleme, având 100 de ani de încercare. Și trebuie să adopte un format diferit de soluționare, începând cu un Sinod larg pentru dezbateră problema, pentru analiză, dezbateră și soluționare. Nu avem unde să mergem în această discuție, fiind singurul pas natural și normal pentru discuție. Și cine mai vrea încă 100 de ani, să răspundă pentru ei în fața lui Hristos și să refuze în continuare dezbateră largă a problemei în Biserică. Urăm succes celor care au astfel de abordări în soluționarea problemelor de nivelul Sinoadelor Ecumenice în izolare și în cercuri reduse. Era interesant dacă și Sfinții Părinți gândeau la fel pe diferite subiecte, unde eram acum ca Biserică.

Și dacă instituția a pierdut perspectiva de soluționare, atunci ce facem ca Biserică? Pentru că doar într-o discuție largă se poate discuta despre perspective noi, despre abordări diferite. E interesantă această abordare teologică în care se evită o discuție largă în Biserică, pentru a nu deranja un orgoliu instituțional. Cu rezultatul pierderii a 100 de ani. Și asta în timp ce în față avem Șapte Sinoade Ecumenice, cu o abordare cu totul diferită. Cumva unitatea e echivalentă astăzi cu niște titulaturi instituționale, și nu cu un act și proces larg al întregii Biserici. Asta se înțelege astăzi din unitatea Bisericii. Pe această problemă procesul trebuia să fie extrem de larg și nu controlat excesiv instituțional.

Un nivel de critică și contribuție pe care problema îl impune nu se pot obține decât prin participare excepțional de largă la problematizare și la toată faza de analiză. De aceea este necesar acest Sinod, pentru a exista și pentru a aduce acest nivel de critică și contribuție care altfel nu pot fi atinse și care nu au fost atinse istoric. Oricât ar considera cineva că vreun cerc redus al Bisericii va rezolva problema, aceasta nu se va întâmpla niciodată – istoria confirmă cumva acest lucru. Tot ce se face și se poate instituțional

se vede deja în Ecumenismul actual cu apogeul în Sinodul din Creta. Sinodul din Creta este un eșec total: nu a găsit capătul de problematizare, problematizarea. Este apogeul unui eșec instituțional de 100 de ani. Impune cu mare celeritate un alt Sinod larg de soluționare.

Și apare o întrebare: dacă trebuia cineva din afara teologiei să deblocheze subiectul, din afara circuitului teologic istoric, și s-a refuzat participarea largă la discuție, atunci cum va fi deblocat de fapt? La această variantă nu s-a gândit nimeni în Biserică? Și la întrebarea imediată *cum să îl deblocheze*, răspunsul este *printr-o perspectivă care se putea vedea doar din afara circuitului teologic istoric intern*. Poate doar de atât aveam nevoie aici. O perspectivă exterioară era o condiție obligatorie de soluționare, iar instituția a adoptat un conformism absolut, a instituit un monopol și blocaj absolut intern, istoric. Și atunci cum va soluționa instituția problema, dacă nu are o perspectivă corectă de soluționare? Astfel de întrebări scot la iveală un mod obtuz, prin conformism absolut a discuției actuale. Și impun deschiderea unei discuții largi legate de perspective noi, în afara teologiei istorice. Deschid o discuție largă legată de conformism și evoluție teologică.

Și o întrebare fundamentală care se aduce aici este: *dacă trebuie aduse câteva sute de pagini de teologie, și acestea nu sunt aduse și nu pot fi aduse instituțional, ce facem pe subiect?* Și ce face instituția astăzi în această direcție? Ajunge totuși cu discursul instituțional că totul e bine, că Sinodul din Creta este bun, că totul e perfect, că Ecumenismul este o necesitate, că dialogul fără o soluție este o normalitate și că instituția știe doar să meargă înainte. Ajunge cu un discurs gol de orice substanță care ascunde în spate o realitate crudă: instituția nu știe ce face pe subiect. E timpul să ne trezim în discuția despre unitatea creștină. Suntem în direcția

greșită pe acesta. Cumva părintele Stăniloae a adresat acum prea mult timp acest apel la o trezire generală.

Ce nu se înțelege în discuția despre unitatea creștină este că numărul problemelor și complexitatea acestora este atât de mare, atât de răspândită în diferite direcții, atât de dificil de cuprins, încât dialogul și convergența devin un proces de management excepțional de complex, care trebuie gestionat prin sprijin dedicat. Și un manager de program ar fi observat imediat acest lucru, blocajele, limitările istorice din abordare. Teologia istorică nu a avut nevoie de management pentru a rezolva probleme dogmatice, care erau în mare foarte localizate, în câteva idei principale care trebuiau dezbătute dogmatic, în care nu existau dificultăți atât de mari încât să fie nevoie de mecanisme complexe de management, comunicare, exterioare de analiză. Și istoria s-a descurcat cum a putut pentru a aduce la convergență aceste subiecte. Instrumentele teologice istorice de analiză nu sunt atât de dezvoltate pentru un exercițiu mai larg, pentru un exercițiu de convergență externă. Și aici ar trebui căutate soluțiile în ce s-a pierdut în istorie, ca instrumente de analiză. Teologia istorică a avut întâi un circuit închis de analiză și s-a bazat numai pe el. Iar acest circuit nu e suficient de fapt.

Teologii văd convergența creștină ca o problemă de confruntare a unor dogme. Un manager o vede ca o problemă în informațiile teologice cultice, diferite, obținute prin diferite sisteme de analiză și argumentare, prin diferite comunicări. Argumentarea, analiza și comunicarea sunt instrumentele de procesare ale informației teologice. Și aici trebuie căutate problemele și soluțiile convergenței argumentelor divergente. Și pentru fiecare problemă din dialogul ecumenic ar trebui să înțelegem limitările acesteia.

Or, problema teologică de astăzi este că teologia în mare e repetată de fiecare confesiune, după propria ei moștenire și nu se produc decât puține nuanțe teologice noi, expertiza teologică fiind egală astăzi cu repetarea identică a fondului istoric de idei și argumentare al fiecărei confesiuni. Teologia este egală astăzi cu decuparea din istorie a diferite idei și așezarea lor identică, la nivel de conținut, calitate și argumentare într-o pagină, poate alături de puține nuanțe teologice noi. Cumva o practică a colajului de idei istorice – ceea ce nu ajută. Astăzi doar repetăm argumentarea istorică, dar de fapt avem nevoie de un argument actualizat.

Teologia de astăzi este doar o copie a teologiei istorice. Ar fi trebuit pentru dialogul ecumenic, conform părintelui Stăniloae, să fie adus altceva, nu doar o copie. Pentru că discuția pe care a ridicat-o părintele, despre o teologie nouă, eficientă, este o discuție extrem de complexă, în mare implicând o rescriere a teologiei din zona dialogului. Însă evident, această afirmație este un absurd pentru teologii de astăzi, care nu se pot desprinde de mentalitatea controlului absolut asupra a ceva deprins într-un anumit mod. O analiză nouă, o argumentare și contraargumentare nouă, dar și un stil de comunicare mai clar, sunt egale cu o teologie nouă. Când adopți și îmbunătățești toate instrumentele de procesare ale informației teologice, evident că obții ceva nou.

Problema a depășit demult zona teologiei istorice și nu mai poate fi stăpânită doar de teologi. Devine un exercițiu în care teologia trebuie să poată lucra cu alte științe pentru a-și rezolva propriile dileme interne. Și discuția despre unitatea creștină devine în Biserică o catedră teologică de sine stătătoare, fiind cea care aduce în teologie un nivel de management, de gestionare sistematică a unei evoluții teologice, de atenție pe instrumentele de argumentare, de gestionare a argumentului unității în Ortodoxie în toate dimensiunile. Cam asta ar fi misiunea unei catedre

teologice a unității creștine, de a gestiona direcțiile mari ale dialogului ecumenic, instrumentele de progres și analizele precum și argumentul general ortodox pentru unitatea în Ortodoxie.

Și, fiind o soluție atât de largă și complexă încât să aibă nevoie de un program de dezbateri largi, de completări în analize, de discuții cu toată Biserica, de mișcarea întregii Biserici timp de ani de zile pentru soluționare, aș întreba teologii și ierarhia: în care dintre catedrele teologice actuale și care ierarh sau teolog are pregătirea să ducă singur sau în forum redus o astfel de optică, o astfel de perspectivă? E pregătit cineva în Biserică pentru o astfel de abordare, pentru a construi singur sau izolat o astfel de soluție? Și atunci de ce să nu ne smerim întâi, de ce să nu începem cu o discuție largă, cu un Sinod?

Dintr-o astfel de perspectivă Ecumenismul actual e doar o încercare incipientă. E doar o încercare de a rezolva subiectul, dar fără baze. Și trebuie reconsiderat complet. Astăzi Ecumenismul ar trebui să treacă printr-o perioadă largă de reevaluare internă, pentru că nu doar că nu duce nicăieri, dar produce prejudicii ireparabile atât Bisericii, cât și întregului context religios universal.

Dacă Ecumenismul trebuia să fie în primul rând un Ecumenism intern, unde suntem astăzi pe acest subiect? Nu suntem de fapt nicăieri teologic. Asta este constatarea de astăzi legată de Ecumenism. Astăzi Ecumenismul actual nu va aduce convergență creștină, ci căderea Bisericii. Dacă diferența între o soluție și ce avem astăzi este largă, atunci nu putem spune decât că Ecumenismul va fi o cădere apocaliptică. Ecumenismul actual este de fapt un zero pe subiect, pentru că nu există această completare teologică necesară în Ortodoxie. Și doar s-a deschis o discuție universală largă, despre o unitate care nu se știe cum va fi, discuție fără o soluție. Euforia și speranța Ecumenismului ar trebui aduse

în simțiri. Pentru că, fără o soluție, Ecumenismul actual este egal căderii Ortodoxiei. În timp, nu va aduce decât căderea Ortodoxiei. Fără înțelegerea problemei și a soluției, Ecumenismul este astăzi o iresponsabilitate universală.

Discuția despre unitatea creștină ar trebui să semene a ceva coerent, care să aibă sens pe ansamblu, ca program. Nu să fie ceva răspândit în toate direcțiile cu nenumărate instituții de dialog care nu știu prea bine ce fac, cu discuții care nu au un cap și o coadă, care nu au în spate un argument bine consolidat. Este suficientă o singură instituție de dialog, care să fie adusă de Ortodoxie, care să aibă niște premise corecte, care să stabilească universal un cadru de dialog, care să publice o teologie, să publice materiale pe acest subiect și să dea universal o direcție întregului creștinism. Asta trebuia să facem de fapt în Ecumenism. Fără CMB-uri, fără alte instituții teologice care nu au sens, dar care și produc prejudicii în discuție.

CMB-urile sunt speranța teologilor care se hrănesc cu iluzii, nu a teologilor care au puterea să vadă că doar o soluție nouă este cea care va aduce convergența în creștinism. CMB-urile Ecumenismului nu au sens de fapt, și Ortodoxia trebuia să se replieze intern pentru această discuție, nu doar să participe pasiv la toate CMB-urile universale. Nu CMB-urile vor rezolva unitatea creștină, ci sobornicitatea Bisericii va aduce soluția teologică. Soluția trebuia căutată în Biserică, în sobornicitate, unde a fost întotdeauna orice soluție. Și restul de dialog necesar va putea fi făcut în limite corecte, nu să participăm la sacrilegii istorice precum cele din Ecumenism. Astăzi suntem la un derizoriu în CMB, pentru că deși suntem și avem adevărul, nu putem aduce o soluție pentru convergență de cel puțin 100 de ani.

Foarte interesantă este discuția care se deschide aici, când avem atâtea instituții de dialog și niciun rezultat. Toate aceste opțiuni de logistică a dialogului, epuizează și discuția despre diferite formate de dialog și ne arată că nu formatul de dialog și că nu dialogul este cel care va aduce convergență. După 100 de ani ar trebui să ne uităm întâi la soluția teologică, la Ecumenismul intern. Și va fi suficientă o singură instituție de dialog, nu mai multe pentru discuție. S-au încercat deja suficient de multe.

Când această problemă este de zeci de ori mai complexă decât se așteaptă cineva cred că ne rămâne doar smerenia ca soluție de rezolvare a acesteia. Când te afli în față cu un munte atât de înalt, pe care știi că nu îl vei putea urca, cumva unitatea creștină părând să fie un astfel de munte, atunci singura speranță este Dumnezeu, și nu părăutele puteri ale unor titulaturi, care sunt toate egale și nimic în fața unei astfel de probleme. Și la fel, aș întreba dacă nu se poate aduce din interior, de ce nu se face o discuție largă, integrativă, timp de ani, de ce nu se face un Sinod de la care să se pornească, de ce nu se începe un Ecumenism intern? Este soluția unității creștine una în interiorul Bisericii sau în afara acesteia?

Ierarhia Bisericii trebuie să se trezească. Nu are o abordare corectă asupra acestuia și duce Biserica într-o direcție greșită și la nivel de soluționare teologică, și la nivel de soluție logistică. Iar acțiunile ortodoxe din Ecumenism nici nu încapă vorbă să poată fi acceptate, prin depășirile largi de limite din Ecumenismul actual. Nu vom ajunge nicăieri pe subiectul unității creștine fără să se fi înțeles despre ce e vorba în această complexitate a dialogului ecumenic.

Astăzi nu am înțeles de fapt în Ortodoxie ce s-a pierdut teologic în istorie și ce trebuie recuperat și completat teologic. În

istorie au fost diferite discuții pe diferite subiecte, discuții care trec astăzi drept analize, discuții care nu sunt decât menționarea a câtorva idei primare, rămase astăzi ca fiind tabuuri istorice care nu pot fi atinse. Astăzi trebuie să contestăm status quo-ul unor analize istorice din zona dialogului și să arătăm ce s-a pierdut istoric din analiză - să completăm analizele istorice și să depășim limitele istorice. Pentru că acolo e răspunsul necesar convergenței creștinismului. Conformismul teologic la o teologie istorică nu e o soluție. Iar școala teologică ortodoxă actuală, adeptă a acestui conformism, nu va rezolva problema unității creștine.

Astăzi nu avem unitate nu pentru că nu putem avea unitate, ci din cauza orgoliilor instituționale care cred că vor rezolva ceva când sunt la un zero absolut. Orgoliul instituțional este problema reală de astăzi a unității creștine, nicidecum lipsa unei soluții. Există soluții, se pot discuta soluții, dacă ar fi bunăvoință instituțională. Nu există unitate creștină din cauza orgoliului titlaturilor instituționale depășite de subiect, însă închistate în propriile orgolii, blochează de fapt soluționarea subiectului.

A avea cineva pretenții pe această problemă este ceva de un derizoriu absolut. Astăzi, cei care nu știu ce să facă pe subiect îl controlează, sfidează orice în afara propriei perspective, sfidează Biserica în solicitarea acesteia la dialog, sfidează orice în afara propriei aroganțe. Astăzi avem de depășit nu o lipsă de soluție (pentru că aceasta există deja în plenitudinea Bisericii), ci o aroganță instituțională care se așază cu putere în fața soluționării acestei probleme, pretinzând că are o soluție când nici nu are capătul-începutul soluționării problemei unității creștine, adică direcția părintelui Stăniloae. Și trebuie să fim atenți aici să nu încurcăm corectitudinea dogmatică ortodoxă cu completitudinea argumentativă, cu o capacitate argumentativă atât de largă încât să rezolve toate problemele argumentării pe diferite subiecte. Sunt de

fapt două lucruri diferite. Mai e de lucru încă foarte mult pe partea de completitudine argumentativă.

Primul obstacol al unității creștine este aroganța instituțională, nu lipsa de soluție, nu logistica dialogului, nu alte probleme. Ci aroganța titlaturilor teologice instituționale. Nu avem unitate de credință pentru că instituția nu știe să fie suficient de flexibilă și să deschidă larg discuția, nu să o închidă într-un cerc închis, care nu reușește nimic. Cei 100 de ani fără un Sinod larg al unității creștine sunt expresia curată a aroganței instituționale actuale, care crede că inerția istorică și autosuficiența teologică internă vor rezolva această problemă.

Soluționarea unității creștine e astăzi o neînțelegere teologică gravă, o funcționare teologică într-o presupunere și o ipoteză a capacității teologiei istorice și a instrumentelor teologice interne de rezolvare a acestei probleme. Și în această presupunere este tot blocajul actual al dialogului ecumenic, când întreaga teologie trăiește într-o presupunere, într-o speranță a unei soluții care să vină prin cultură teologică largă sau prin expertiza genială a unui teolog crescut în teologia internă, în circuitul teologic intern, când soluția este în afara teologiei actuale, în instrumente externe de analiză, în reorganizarea și completarea analizelor istorice, într-o perspectivă mai simplă decât se așteaptă mulți.

Teologia internă a atins o limită, un plafon teologic, și fără o dezvoltare teologică laterală nu va putea continua acest demers, nu va putea atinge orizontul teologic de care e nevoie în discuția despre unitatea creștină. Soluția unității creștine nu stă în vreun teolog, ci în instrumentele corecte de analiză care trebuie utilizate și în calitatea informației teologice. E la nivelul informației teologice, nu la nivelul teologilor, nu la nivelul logisticii de dialog și nici la nivelul schimbului de informație cu alte confesiuni.

Pentru că putem schimba teologii, putem schimba logica, dar în spatele acesteia rămâne o realitate, că teologia și informația teologică istorică este la același nivel insuficient de calitate și completitudine. Pe partea asta nouă ne lipsește ceva.

Acest Sinod al Unității Creștine e o necesitate vitală, deoarece va aduce întreaga Biserică în analiză, în dezbateri, va potența nu doar o discuție, ci un proces larg de analiză, cu analize făcute din toate colțurile Bisericii, va potența discuția și unitate. Sinodalitatea trebuie să potențeze un proces larg de analiză și nu să monopolizeze și să cenzureze analiza Bisericii. Faza în care suntem astăzi pe acest subiect al unității creștine este de analiză și dezbateri, nu de soluționare și nu de implementare a unei soluții - de aici și dificultatea de înțelegere unde suntem astăzi. De fapt trebuia potențat un proces intern de convergență și de unitate pentru dialogul ecumenic. Și astăzi nu avem un Sinod în Ortodoxie, deoarece în istorie nu a existat o analiză largă, o dezbateri, deoarece nu a existat suficient pentru ca Biserica să adopte o analiză coerentă, care să aducă coerență largă.

Astăzi sinodalitatea ar trebui să își asume corect funcția în Biserică de instituție de integrare, de normare și adoptare canonică și să integreze analiza Bisericii, să potențeze un Sinod și nu doar să declare o unitate instituțională în lipsa unor analize pe această problemă. Nu poate doar să monopolizeze și să cenzureze subiectul. Astăzi subiectul unității creștine e cenzurat în Biserică, nu este discutat în plenitudine a acesteia. Lipsa unui Sinod larg arată de fapt această cenzură. Și e nevoie de un Sinod al dezvoltării teologice laterale față de teologia istorică, un Sinod care să vadă ce a lipsit în teologia istorică, un Sinod al complementarității istorice, care să completeze și să direcționeze teologic acest subiect. Din această nevedere, din inerția teologică istorică adoptată intern, de aici vine lipsa de vedere a sinodalității. Astăzi există o lipsă

teologică de vedere periferică, există doar o vedere obtuză, doar internă, istorică, o lipsă de vedere integrativă care să permită o discuție largă. Și se merge înainte într-o perspectivă care este îngustă, care nu va putea niciodată să rezolve problema.

Degeaba se depune un efort teologic larg în dialogul ecumenic, dacă perspectiva teologică e văzută îngust și obtuz, încât nu se va putea niciodată rezolva problema astfel. Iar dacă teologii aveau nevoie de o vedere periferică lărgită, atunci trebuiau să înțeleagă cum se obține aceasta, nu să continue discursul obtuz teologic, într-un ultrateologism teologic istoric al dialogului ecumenic, o discuție ecumenică ultrateologică, care nu înțelege de fapt cum se rezolvă subiectul. Progresul în această discuție nu va fi adus de teologi, deoarece aceștia au intern niște limite teologice artificial setate, pe care nu le văd, niște limite istorice care nu le permit evoluția în discuție. Și acest ultrateologism doar blochează discuția și nu va fi decât o tergiversare la nesfârșit a acesteia.

Ierarhia Bisericii trebuie să se trezească. Nu îl are sub control. Nu știu cât de mult pot să subliniez necesitatea unui Sinod, a unei discuții largi. Un subiect de Sinod Ecumenic nu poate fi abordat altfel. Nu avem voie la nivel de Biserică să îl abordăm altfel. Nimeni nu are voie în Biserică să lucreze pe un astfel de subiect, decât în unitate și cu poziții foarte clar definite, ecumenic.

A împiedica un astfel de Sinod este un act împotriva Bisericii, este un act împotriva Ortodoxiei. Este o trădare a Ortodoxiei. Este o împiedicare a unui act ontologic al Bisericii. Soluția și poziția ecumenică pentru unitatea creștină nu sunt subiectul unor păreri teologice, ci sunt subiectul ecumenității Bisericii. Nu există vreo justificare pentru ca să nu se facă un Sinod larg al plenitudinii Bisericii, cu o participare largă. Unitatea

Bisericii și unitatea creștinismului nu se discută în forum redus, în diferite birouri particulare din Biserică care nu reușesc nimic, doar într-o forum redus de teologi, ci e subiectul plenitudinii și ecumenicității Bisericii.

Complexitatea și greutatea acesteia impun o abordare cu totul diferită. A împiedica un act de importanța unui Sinod Ecumenic (pentru că problema unității creștine este egală sau cu mult mai mare ca dificultate decât una de Sinod Ecumenic, fiind una bimilenară și cu o greutate cu mult mai mare decât întreaga teologie a Bisericii, implicând un număr mare de credincioși neortodocși, cu mult mai mare decât al Bisericii) este o culpă care nu va putea fi justificată în judecata veșniciei. Dar evident, titlaturile instituționale care rezolvă în izolare probleme de o complexitate bimilenară, cu mult mai mare decât a unui Sinod Ecumenic (și după 100 de ani nu au nimic) pot pretinde în continuare că au soluția pentru acestea. Trebuie în primul rând să ne trezim și să conștientizăm că discutăm aici de o problemă și că până nu găsim problematizarea precisă, direcții, strategii de soluționare și soluții, un dialog este doar o necugetare largă, și nu vreo realizare.

Acești 100 de ani ai Ecumenismului nu sunt o realizare din partea Ortodoxiei, ci sunt de fapt o iresponsabilitate teologică. Sunt o iresponsabilitate în care de fapt trebuia o discuție internă largă, trebuia unitate în Biserică, trebuia un Ecumenism intern întâi și tot ce s-a întâmplat a fost inerție, control instituțional, aroganță teologică, aroganța unor titlaturi instituționale și un bilanț zero. Aici ne duce aroganța. Trebuia de fapt făcut cu totul altceva, în interiorul teologiei ortodoxe. Astăzi această problemă nu este rezolvată, deci nu există soluția, oriunde ai privi în Ortodoxie. Trebuie cu totul altceva și trebuie să discutăm acest lucru de care este nevoie teologic.

Cumva încă nu am învățat instituțional nimic din Sinoadele Ecumenice care ne sunt toate în față, că în 100 de ani trebuia să avem convergență, analiză, dezbateri și o asumare canonică a unui subiect teologic, nu să fim pe un zero absolut pe acesta. Acest zero absolut vine dintr-o abordare modernă în Biserică, prin aroganță și nu prin integrare teologică largă. Pentru că smerenia unui Sinod ne ducea înainte. După 100 de ani nici măcar nu s-a găsit problema de rezolvat, nici măcar problematizarea nu s-a făcut, ce să mai discutăm de convergență a creștinismului. Astăzi Ecumenismul ortodox este după 100 de ani în exact același loc din care a plecat. Adică fără problematizarea de care era nevoie, fără dezbateri problematizării începută de părintele Stăniloae în Biserică. Părintele Stăniloae a abordat cu smerenie această problemă și a ajuns pe o cale corectă de soluționare și problematizare.

Cumva Ecumenismul este poziționat astăzi într-un derizoriu față de Sfinții Părinți care în adunări largi, în deschidere, rezolvau rapid problemele Bisericii, neexistând problemă în Biserică să nu fi fost rezolvată în Sinoadele Ecumenice și pe care să nu se fi obținut istoric convergență. Acest lucru ar trebui să atragă atenția ecumeniștilor că fac ceva greșit. Și ce fac greșit este că refuză să adune Biserica pentru a dezbate problema, așa cum făceau Sfinții Părinți. Și asta din cauza lipsei de smerenie.

Orice presupunere nediscutată pe larg în Biserică în sobornicitate se poate dovedi periculoasă și dăunătoare în anumite dimensiuni sau poate fi un eșec. De asta nicio teologie nu ar trebui asumată decât în sobornicitate, altfel putându-se dovedi doar o iluzie sau o speranță deșartă. Un astfel de subiect de două milenii are atât de multe perspective, încât nimeni nu le va putea stăpâni și gestiona pe toate și trebuie gestionat într-un format deschis, nu în aroganță. Pentru că în smerenie vom primi ajutor de la

Dumnezeu. Pentru că e posibil să pierdem chiar soluția sau direcții majore în discuție. De aceea nu cred că se va putea lucra fără un Sinod larg.

Dar acest subiect al unui Sinod al unității creștine este astăzi tergiversat și nimeni nu bagă în seamă o astfel de abordare, cumva fiind desuetă, în fața unor titulaturi care deja îl stăpânesc mult prea bine, după cum se vede în ultimii 100 de ani. Un astfel de subiect are o complexitate cum nu are și nu va avea nicio problemă a Bisericii. Și dacă cineva visează ca va putea cuprinde de unul singur sau în format redus această problemă, să înțeleagă că nu va face decât să adauge încă zeci de ani la cei 100 de ani deja pierduți. Astăzi de fapt doar se pierde timpul în Ecumenism, nu se lucrează la soluția autentică a unității creștine. Intern, în Biserică, nimeni nu face de fapt nimic. Intern este o liniște de mormânt. Acești 100 de ani sunt o liniște mormântală în interiorul Bisericii, unde nu s-a adus o discuție largă pe acest subiect, o problematizare, un Sinod care să fi solicitat o participare și o contribuție largă.

Sunt convins că, dacă era smerenie în Biserică și dacă se făcea un Sinod larg, Dumnezeu ar fi deschis această problemă Bisericii, pentru smerenia noastră. Pentru neputința noastră trebuia să ne smerim. Unitatea creștină este egal o problemă prea complexă pentru teologie, iar primul instrument de progres era smerenia, și nu teologia. Problema unității creștine se rezolva prin smerenie și nu prin titulaturi care nu pot nimic pe subiect.

Dumnezeu nu ne cere ce este peste putința noastră. Dar era în putința noastră, a tuturor, să ne fi smerit, să se fi adunat întreaga Biserică (nu doar cercul redus, ierarhic) și să se fi discutat pe larg problema. Ierarhia ar fi trebuit să se smerească și nu să continue un marș forțat timp de 100 de ani, un înainte voinicesc care poate va ajunge undeva, dacă va fi forțat și împins instituțional cu toată

puterea. Nu va ajunge nicăieri. Primul act al Bisericii trebuia să fie unul de smerenie, de adunare într-un Sinod. Nu există o altă abordare pe acest subiect și cine visează la altfel de abordări doar dă dovadă de aroganță în fața unei probleme de 2.000 de ani, nerezolvată până astăzi. Smerenia este astăzi doar în cărțile de teologie și este uitată instituțional. Instituția trebuia să dovedească smerenie într-un Sinod autentic, nu doar în declarații.

Ierarhia Bisericii nu poate ieși în fața Bisericii să articuleze problematizarea și soluția unității creștine. Nu a făcut-o până acum. Sinodul din Creta era locul în care trebuia făcut acest lucru. După 100 de ani avea obligația în Creta să explice problematizarea în cauză, să explice de ce nu avem astăzi unitate creștină. Sinodul din Creta este Sinodul în care ierarhia a spus că nu are o soluție, că nu poate nimic. Și obligă la o deschidere largă, nu la o izolare instituțională față de Biserică, nu la monopol instituțional.

Cei care blochează acest subiect nu văd și o altă perspectivă în care acesta putea fi rezolvat acum 50 de ani, dacă exista deschidere din partea sinodalității. Și atunci cine plătește tot acest timp pierdut în întârzierea soluționării? Nu ierarhia? Nu este ierarhia cea care a semnat în Creta că își asumă responsabilitatea unică în Biserică pentru realizarea unității creștine? Când se va aduce unitate, o soluție teologică și logistică și unica concluzie asupra acestei istorii va fi că a fost blocată instituțional, ce va putea răspunde instituția? Și cine din Biserică își va asuma culpa pentru acest blocaj așa cum s-a asumat Sinodul din Creta? Va exista o asumare instituțională pentru acest lucru? Va exista o asumare instituțională pentru lipsa de soluție și pentru blocajul ecumenist semnat în Creta?

Trebuie începută mult mai serios în Biserică discuția despre unitatea creștină. Și toată discuția va fi centralizată mult mai ușor

și mult mai corect într-un Sinod. Pentru că un astfel de Sinod va mișca întreaga Biserică într-o direcție de discutare, problematizare, contribuție, de a aduce ceva, de a ridica niște întrebări fundamentale din discuție, de a încerca să răspundă la niște întrebări. Acest Sinod trebuie să răspundă la niște întrebări istorice care nu au fost puse corect în istorie și care nu au avut răspunsuri încă. Și se vede clar că nu există în istorie această discuție serioasă și completă despre unitatea creștină. Și de aceea e nevoie de a polariza întreaga Biserică în jurul unei discuții corecte.

Astăzi discuția despre unitatea creștină este într-o lipsă mare de necesar. Astăzi nu avem discutată corect în Biserică problematizarea unității creștine. Nu avem această teză fundamentală pentru Biserică. Această teză nu există în manualele de teologie. În manualele de teologie există doar diferite diferențe între sistemele teologice, diferite diferențe care s-au putut vedea istoric, dar care nu sunt o teză a convergenței. Trebuie să facem diferență între ce avem în manualele de teologie, la nivel de diferențe teologice, și ce trebuia completat în teologie, la nivel de argumentare pentru convergență. Manualele de teologie nu acoperă astăzi convergența argumentelor creștine, ci doar punctează diferite diferențe între sistemele teologice. Ce avem astăzi în manualele de teologie sunt teze de convergență sau doar diferite comparații teologice? A extrapola nivelul curent de informație din Ortodoxie la un nivel de informație care se presupune că permite un dialog și o convergență (naturală sau prin insistența unui dialog) este doar o presupunere cu totul greșită. Și tocmai această extrapolare ne duce într-o presupunere greșită că un dialog și nu o completare a informației este soluția în subiect.

Manualele și analizele actuale de teologie nu au adus convergență și nu au ce e necesar pentru aceasta. Problema este mult prea complexă pentru a merge pe presupuneri, pentru a bloca

unidirecțional problema, într-o soluționare și perspectivă obtuză, limitată, doar a unui cerc redus. Asta trebuie să evităm aici, pentru că fațetele problemei sunt atât de multe, încât nimeni nu le va putea cuprinde în format redus. Și de asta trebuie un format atât de larg pentru dezbateri, pentru a nu scăpa perspective de vreun fel, care într-o discuție largă nu vor rămâne nevăzute. Astăzi au fost pierdute nenumărate perspective din cauza unei abordări obtuze, prin conformism, prin cenzură și monopol, prin pseudopricepere. Au fost pierdute de fapt perspective din analiză și de fapt a fost pierdută întreaga soluționare pe ansamblu. Pentru că este clar că problema unității creștine este problema unei perspective deosebite care nu a fost văzută istoric din interiorul circuitului teologic istoric.

A nu vedea că avem de fapt de a face cu o problemă atât de complexă, pe care nu o stăpânim, e doar aroganță. Iar asta a făcut părintele Stăniloae mai mult decât orice, s-a smerit. A discuta despre o „eficiență teologică”, despre o „teologie nouă”, e o discuție mult prea largă pentru a fi închisă de câteva titulaturi instituționale într-un birou, îngropată și încuiată într-un sertar al instituției.

O catedră nouă, pentru *Unitate creștină și Ecumenism*, putea să cuprindă un program de master cu trei direcții/cursuri: 1. *Metoda dialogului interconfesional* (argumentare formală aplicată în teologie), 2. *Poziția ortodoxă față de unitate, protestantism și catolicism, argumentul actualizat al unității în Ortodoxie* (soluția teologică), 3. *Ecumenism, logistică și management al dialogului* (soluția logistică, cadrul de discuție general și particular, managementul acestei inițiative).

Teologii de astăzi nu sunt pregătiți complet pe aceste direcții și nu pot sprijini eficient dialogul, oricâte strădanii ar aduce. Și trebuiau aduse aceste cursuri și direcții, o pregătire,

distribuire și organizare generală a acestei informații. Și dialogul de astăzi nu are coerență, fezabilitate și eficiență generală. Și Ecumenismul despre asta este, despre o lipsă de eficiență. Este o dezorganizare generală în care fiecare teolog spune ce a studiat din largul informației istorice împrăștiate în toată teologia. Astăzi cumva se încearcă ineficient din alte catedre o compensare a necesarului din această catedră. De asta nu se reușește nimic. Pentru că sunt probleme distincte, instrumente de analiză distincte de ale altor catedre. Această catedră are un set de instrumente specifice de analiză, complementar altor catedre.

Soluția teologică și soluția logistică sunt două discuții distincte, care nu ar trebui să se acopere una pe alta. Și ar trebui separată discuția în primul rând pe fiecare dintre aceste direcții. Această catedră ar trebui să se ocupe cu identificarea naturii divergențelor (analiză, comunicare, argumentare, altele) și să puncteze metoda dialogului pentru fiecare problemă, metoda argumentativă, să evidențieze cum progresăm pe ansamblu și în fiecare subiect, să aducă un argument coerent al unității în Ortodoxie și să se ocupe cu logica dialogului. Și aceasta ar trebui să fie obiectul acestei catedre, această evoluție teologică pe ansamblu în dialog și asigurarea unei fezabilități și coerențe pe ansamblu, la nivel de poziție, argument, instrumente de comunicare, dialog, logistică, să aibă o viziune comprehensivă asupra subiectului, pentru ca oricine vine în subiect să se poată orienta rapid.

Sensul catedrei pentru *Unitate creștină și Ecumenism* este unul cu un conținut și specificitate unică în teologia ortodoxă, fiind obligatorie pe acest subiect o astfel de catedră pentru a organiza abordarea ortodoxă și pentru a pregăti teologii și teologia în această direcție. Fără ceva sistematic de organizare pe această direcție teologii nu vor avea baza necesară în discuție, fiind nevoie

de o dezvoltare teologică suplimentară neexistentă astăzi în teologie. Fiind vorba despre pregătirea întregii teologii, unitatea creștină nu se va face dintr-un amalgam a puțin din fiecare catedră teologică, ci printr-o catedră cu specific, care să poată stăpâni în primul rând argumentarea pe fiecare dintre acestea.

Fiecare teolog face argumentarea în Ortodoxie după propria experiență – un lucru inacceptabil, când în dialogul exterior discutăm în mare de argumentare. Astăzi la nivel de argumentare Ortodoxia aduce un amalgam de sentințe în toate direcțiile și nu are un stil coerent de argumentare, nu are o precizie în argumentare, nu are o metodă precisă a argumentării. Și fără să găsim o metodă a dialogului care să alinieze catolicismul și protestantismul pe o bază de analiză, argumentare și comunicare care să aducă o convergență, nu vom reuși nimic în discuție. *Soluția specifică a convergenței creștine constă în găsirea metodei argumentative proprie fiecărei teze, teză care să fie anterior completată și finalizată la nivel de analiză și comunicare.* Când se reface partea de argumentare, în mare se rescrie și teza într-un alt format.

1. Pentru *teza unității și ruperii Bisericii - problema convergenței este una de analiză și comunicare.* Ce vrem de la această discuție este să identificăm punctul în care discuția despre unitate diferă între Apus și Răsărit. Și acesta este cel referitor la participarea la unitate, asumarea unității, caracterul unitar, identitatea Bisericii. Analiza trebuia să identifice precis unitatea în actul împreună, ca un întreg, cadrul conceptual de discuție (unitate, identitate, caracter unitar, decizie unică, diseminare a unității, participare, împărtășire, tradiție, act unic, întreg). Iar în această discuție ce trebuia problematizat și discutat este diseminarea unității în întreaga Biserică, identitatea și caracterul

unitar al Bisericii prin această primire continuă a unității de către toți și participarea periferică și marginală a Apusului la unitate, prin dezvoltarea unui concept de independență eclesiologică, a ruperii de Biserică (prin primat). Și la fel, trebuia explicat conceptul de sobornicitate care este exact acest concept de unitate în toate, de participare continuă și împărtășire-primire-diseminare a unității. Iar metoda argumentativă și punctul în care trebuia făcută argumentarea este legată de cum Roma (nu) a participat la unitatea Bisericii, cum nu a diseminat nici structural și nici punctual unitatea Sinoadelor Ecumenice, cum a avut o unitate periferică, parțială, prin dezvoltarea acestui statut și concept de independență eclesiologică.

2. Pentru *primat - problema convergenței este una de analiză și argumentare*. Pentru primat trebuia identificat în mare argumentul în care tezele ortodoxă și catolică diferă și în care se duce toată discuția. Analiza actuală pentru primat este una primară, istorică. Și trebuia reluată analiza prin etapele: 1. argumentare formală (găsire categorii de argumente, argumente, modalități diferite de susținere a acestora în istorie și biblic), 2. management organizațional (identificare roluri, responsabilități, funcția de unitate a Bisericii), 3. dogmatică (pentru a se vedea în Biserică ce înseamnă legătura cu unitatea și divinitatea), 4. istoria Bisericii, raportată la toate punctele de mai sus. La nivel de argumentare trebuia să găsim argumentul dominant, decizia prin unul sau prin toți. La nivel de metodă argumentativă trebuia să argumentăm, folosind diferite categorii de argumente, acest argument ontologic al

unității în decizie și act al deciziei în unitate a Bisericii, și să arătăm cum primatul devine un suprarol eclesiologic și un principiu centrifug față de unitatea Bisericii, principiu care aruncă Roma și Apusul în afara Bisericii. Și ar trebui să gândim istoria Apusului cu și fără primat.

3. Pentru *Filioque - problema e de argumentare în mare și apoi de analiză*. În mare, la nivel de argumentare trebuie o strategie diferită de argumentare, deoarece analiza istorică nu este suficientă și nu va putea doar prin sine să rezolve problema – după 2.000 de ani nu cred că vom putea progresa pe calea dezbaterilor dogmatice istorice. De fapt trebuie întâi mai bine să înțelegem ce vrem să obținem pentru teza Filioque, și în mare ce vrem este să arătăm dacă este dogmă. Și asta putem să o facem sau dogmatic, prin analiză dogmatică, sau printr-o analiză la nivelul procesului de dogmatizare, pentru a analiza notele caracteristice ale dogmei. Și aici trebuie o strategie nouă de argumentare și o analiză nouă, la nivelul procesului de analiză-dogmatizare făcut pentru Filioque. Pentru Filioque trebuie o abordare diferită de abordarea istorică, dogmatică, una care să arate că procesul de analiză-dogmatizare pentru Filioque nu este fezabil și nu este în tiparul proceselor de dogmatizare ale Bisericii.
4. Pentru *harul catolic creat - la fel, problema este de analiză și argumentare*. Trebuia o analizare a argumentului catolic din punct de vedere al argumentării formale. Întâi trebuie să înțelegem ce vrem de la această teză – și ce vrem este să vedem că noi căutăm o informație unică, legată de raportarea între har și Ființă și toate

consecințele care vin de aici. Și aici trebuia verificat cum au fost construite argumentul ortodox și cel catolic și cum s-a căutat în fiecare argument această informație, mai ales că vorbim despre o zonă în care legătura Dumnezeu-om în har este suprastresată informațional atât în Noul Testament, cât și patristic. Trebuia verificat modul în care s-a făcut argumentarea în catolicism și Ortodoxie și evidențiat în fiecare argument erorile de argumentare și silogismul din teza catolică. Trebuia evidențiat cum catolicismul a adoptat o cale deductivă, logică, o cale naturală, pentru o informație dintr-o teză de revelație supranaturală și punctat cum s-a creat silogismul catolic din teză, cum catolicismul a creat în natură o oglindă pentru a reflecta gratuitatea harului în caracterul său creat.

5. Pentru *mărturia harului și a comuniunii – problema este de analiză și argumentare*. Trebuiau evidențiate în primul rând tipologiile diferite de comuniune și trebuiau găsite argumente pentru a susține că există o singură tipologie autentică de comuniune.
6. Pentru *eclesiologie – problema este de comunicare, analiză și argumentare*. La nivel de comunicare trebuia organizat discursul mult mai clar, fiind nevoie de a fi mai specifici în punctele care sunt divergente. La nivel de analiză era nevoie să aducem o teologie a identității, concept fundamental în discuție, de o teologie a atributelor credinței și de o axiologie eclesiologică (dezvoltate în alte volume), pentru a arăta noțiunile-conceptele mari în discuție. Fără acest cadru premergător al discuției nu vom obține mare lucru în discuția eclesiologică. Și pe această structură

conceptuală (care ajută discuția despre eclesiologie) se putea discuta mult mai ușor cu catolicismul ce înseamnă unitatea în axiologia eclesiologică, ce înseamnă participarea și împărtășirea de unitate, iar cu protestantismul ce înseamnă conceptul de identitate, de definire personală și raportare unică la Persoană-Hristos. Ar fi simplificat și adus convergență ușor în discuția eclesiologică. Pentru că primul pas în orice dialog este în primul rând clarificarea conceptelor de bază, cadrul conceptual, simplificarea discuției, apoi urmează identificare divergenței într-unul dintre puncte și abia apoi găsirea a diferite strategii de argumentare.

7. Iar pentru teza protestantă - la fel, problema este de analiză, argumentare și comunicare. La nivel de argumentare nu plecăm corect în discuție de la poziția protestantismului, de antiteză a catolicismului – de aici trebuia plecat în argumentare. Pentru că definiția și poziția teologică a protestantismului este: protestantismul este opusul catolicismului. Protestantismul este repetiția la nesfârșit a aceleiași idei, că teza catolică nu este validă. Și tot ce s-a creat în protestantism folosește această premisă implicită. De aici și toată dezvoltarea teologică protestantă, adică selectarea de premise din Scriptură pentru combaterea tezei catolice, ignorarea premiselor și informațiilor directe din Scriptură, care duce la crearea unei AntiScripturi, la partiționarea Scripturii pentru obținerea unei partiții pentru negarea tezei catolice. Iar această partiționare se poate demonstra ușor, pentru că neagă de fapt revelația și toată informația directă a

Scripturii. Identic și în restul tezei protestante, care neagă sistematic întreaga teză catolică. La nivel de argumentare trebuiau evidențiate mult mai precis toate distrugerile sistematice făcute de protestantism, pentru crearea acestei poziții de antiteză, distrugeri la nivelul premiselor, conceptelor biblice (*responsabilitatea* anulată, prin „credința fără fapte”, *legea* care este transformată în ghid orientativ când e ruptă de responsabilitate, *identitatea* care nu mai are un sens dacă nu există o lege și o raportare unică la lege și Persoană-Hristos, *persoana* devine din subiect al existenței un obiect, și altele). Și ce trebuia susținut la nivel de argumentare este argumentul dominant, poziția de antiteză extinsă în toate dimensiunile și alterarea flagrantă a tezei biblice în toate dimensiunile teologice.

Pe aceste teze de fapt Ortodoxia nu are argumentativ mai nimic. Ce are nu este într-un format argumentativ care să permită convergență. Și trebuia adus un necesar sau de analiză, sau de comunicare mai bună, sau de argumentare. Până nu se luau specific să se arate argumentativ punctele de divergență și metoda argumentativă specifică în fiecare, dialogul nu avea sens. Și fără o discuție largă într-un program legată de limitările curente, necesitățile unor noi abordări de analiză, comunicare și argumentare sistematică, nu se va putea aduce teologia necesară aici. Și se vede că în aceste teze se pierd chiar esențele discuției argumentative, punctele care pot aduce convergență, ideile în care trebuia dus dialogul.

Noi nu am găsit de fapt metoda argumentativă corectă aici, în dialogul ecumenic, pe tezele dialogului. Ne lipsește o precizie asupra argumentelor și nu am aflat problema rădăcină în fiecare argument, nu avem claritate argumentativă. Aceste puncte de mai sus trebuiau la nivel de argumentare luate și discutate intern la nesfârșit, pe larg, până se obține o cale coerentă de argumentare. Noi nu avem astăzi de fapt premisele unui dialog autentic. Nu avem calea argumentativă, nu am înțeles ce să spunem precis pentru fiecare teză. Și argumentarea ortodoxă e doar un amalgam de neînțeles în dialog, neavând niște idei precise care să poată fi asumate.

Trebuia luată și partiționată discuția pe fiecare punct teologic până se ajungea la un concept rădăcină și găsite variante de convergență pe acesta. Trebuia verificat în care punct și idee dintr-o teză stă convergența pe fiecare subiect. Aici trebuia să ajungem cu discuțiile treptat. Și asta era o muncă de argumentare, nu dogmatică. De asta acum nu suntem niciunde pe acest subiect, deoarece nu avem cadrul de argumentare pe care să îl susținem. Dialogul e un exercițiu excepțional de puternic de argumentare, care trebuia făcut într-un mod anume și gândit înainte. Nu mers cu un amalgam de afirmații istorice în dialog, poate vreuna se potrivește și poate nimerim argumentul specific de convergență. Cam aceasta e dialogul de acum, o încercare, dacă nimerim ceva din care să reiasă convergența. Și tot nu înțelegem de ce nu suntem înțeleși. Nu suntem înțeleși pentru că argumentarea nu e făcută corect, pentru că nu am identificat argumentarea specifică pentru convergență.

Asta trebuia să se întâmple în Ortodoxie, o teologie nouă. Și teologii să fi venit să spună că argumentativ se lucrează mai ușor, mai clar, mai complet în noua teologie. Acesta trebuia să fie feedbackul intern pe această teologie nouă. Și cel extern trebuia să

fie similar, că se înțelege argumentul nostru și comparația cu alte argumente. Acest feedback este semnul că suntem pe calea corectă în dialogul extern.

Astăzi, dacă pui pe o teză teologică întrebările: *care e cadrul conceptul al tezei?*, *care sunt categoriile de argumente, argumentele?*, *care este strategia de argumentare și metoda argumentativă?*, *care este unicul punct în care apare divergența, în jurul căruia se poartă toată discuția pe fiecare subiect* (după o reducere și simplificare a tezei în general se obține o antiteză cu tezele altor confesiuni, pe un punct teologic major), *metoda argumentativă pe subiect?*, nu știu cine poate răspunde la acestea. Însă sunt întrebările fundamentale ale dialogului pe fiecare teză. Teologia nu e gândită istoric pur argumentativ, ci descriptiv și motivațional.

Aceste întrebări sunt cele ce trebuie puse în dialog fiecărei teze, făcând parte din problematizarea necesarului de argumentare al fiecărei teze. Și fără acest necesar adus nu suntem nicăieri în dialog, ci doar cu teze neașezate argumentativ, care au diverse informații, dar nu un argument. Și în timp, dacă se înainta în această discuție argumentativă se vedeau și limitările la nivel de analiză și comunicare. A prezenta niște diferențe teologice în teologie e cu totul altceva decât să construiești un argument pe acestea. Astăzi nu se poate pune un egal între teologie și argumentare, care sunt științe diferite. Și trebuia un exercițiu de ani de zile în teologie, până se obținea o formă acceptabilă și utilizabilă argumentativ în dialog pentru tezele ortodoxe. Descrierea teologică nu e egală cu argumentarea, așa cum se presupune astăzi.

Din această perspectivă a unui necesar larg de argumentare, analiză și comunicare doar privim de la depărtare la unitatea creștină și Ecumenismul e un nonsens sau cel mult o încercare de

a ne convinge că e totul blocat, de a recapitula și înțelege de unde pornim în discuție. Însă *gravitatea Ecumenismului* vine de fapt din deschiderea greșită a unei discuții universale despre unitate și din neașezarea unei viziuni, misiuni și limite corecte, a unui cadru corect de discuție – problema Ecumenismului este că a dat libertate unor discuții și inițiative legate de o unitate care poate fi orice.

Nu factorul uman, ci factorul informațional e problema în discuția despre convergența argumentelor interconfesionale. De asta ar trebui să ne oprim și să avem o perioadă de reevaluarea teologică largă și nu doar un mers înainte. Poate problema a fost prea dificilă pentru istorie, dar nu pentru prezent. Ce nu putea fi depășit istoric, poate fi depășit astăzi. Asta ne spun aceste timpuri.

Și totuși problema, deși se dovedește o grozăvie teologică în toate dimensiunile, este abordată superficial, prin inerție, în care nimeni în teologie nu evaluează problema, dar totuși este soluționată instituțional prin „dialog”. Și se încearcă potrivirea cheii teologiei istorice în poarta problemei convergenței interconfesionale, poate cineva va reuși o combinație potrivită și un scenariu în care să se desfacă această poartă și lacăt al problemei. Și se încearcă instituțional acest lucru, poate vreo titlatură are noroc pe problemă. De fapt trebuie o altă cheie teologică, nu aceeași cheie istorică. Teologia istorică trebuia rafinată pentru a putea descuia și această problemă.

Astăzi problema este gestionată prin speranță și inerție, nu prin analiză și problematizare. Și doar se perindă și se face un pelerinaj instituțional pe la lacătul problemei, în circuit închis, și nu se reușește nimic. Pelerinajul din ultima sută de ani la poarta încuiată a acestei probleme trebuie să înceteze. Ar fi timpul să fie descuiată. Și nimeni nu are voie astăzi să conteste în Biserică marele pelerinaj instituțional la poarta unității creștine a

Ecumenismului. Și nimeni nu are voie să se apropie de această poartă. După 100 de ani ar trebui cineva să spună că nu merge, că nu se potrivește cheia, că trebuie altceva – cumva ce a spus de fapt părintele Stăniloae. Trebuie și o luciditate în discuție, pentru a nu privi 100 de ani la o problemă fără a înțelege capătul de la care trebuie apucată. Ar fi timpul să oprim acest pelerinaj la o poartă care nu se poate deschide. Poate trebuia smerenie să vedem o cheie în fața noastră. Și lacătele nu sunt cu peceți dogmatice, sunt cu peceți de argumentare. De asta istoria nu poate doar prin dogmă să le vadă, să le deschidă, deși încearcă cu toate puterea, neavând însă zimții corecți așezați pentru a nimeri combinația lacătelor.

2.000 de ani s-au încercat de toate pentru dialogul ecumenic. Poate ar fi timpul să ne oprim și să stăm să cugetăm un timp îndelungat, să gândim problema înainte să mai încercăm dialoguri și Sinoade. Încercarea sau forța brută e o strategie când știi clar că ai o cheie, că ai 20 de uși în fața ta și că prin încercare vei nimeri la un moment dat ușa potrivită. Și asta când e mai simplu să încerci toate cheile decât să cauți un răspuns complicat la o enigmă complexă, care să îți indice direct ușa care poate fi deschisă de cheie. Însă astăzi problema pare să fie că avem o singură ușă, dar că nu avem cheia potrivită.

Unitatea creștină va fi printr-o extensie teologică făcută pentru dialog, folosind ce avem astăzi în afara Bisericii. Și această extensie teologică va aduce de fapt unitatea creștină, nu teologia istorică. Și extensia trebuie să fie în unitate și identitate cu teologia istorică. Și în dialogul ecumenic va fi folosită în mare această extensie, și nu teologia istorică. Pentru că argumentările istorice nu funcționează, nu sunt suficient de puternice. Nu sunt eficiente. Și oricum ne-am întoarce tot la concluzia părintelui Stăniloae ajungem, că trebuie ceva mai eficient.

Dacă unitatea creștină este numai în această extensie, atunci Ecumenismul de astăzi nu are niciun sens și nicio eficiență. Și e doar o confirmare că trebuie altceva teologic. În loc să se meargă înainte pe baza unor titulaturi teologice, care nu au de a face cu problema și care în Sinodul din Creta au spus că nu știu să apuce problema de fapt (asta fiind gravitatea maximă a aceluși Sinod, incapacitatea de analiză, problematizare și direcționare printr-o analiză), mai bine se merge înainte pe baza unei discuții, a unor analize și problematizări.

Astăzi nu avem un teolog, o teologie sau o secțiune în teologie pe care să le putem folosi. Și trebuie să începem aceste discuții despre cum scriem această secțiune teologică, pentru că doar prin această discuție vom progresa. Astăzi trebuie să depășim ideea că în istorie avem suportul necesar pentru această problemă și să începem să privim la cum începem să discutăm despre problematizare și soluționare. Și dacă nimeni nu face aici nimic și nici măcar o discuție nu e începută, atunci facem ceva de fapt pentru subiectul unității creștine? Există de fapt astăzi în teologie scrisă o pagină pe acest subiect? Trebuie înțeles că nu rezolvăm aceeași problemă ca în istorie și că nu se va putea soluționa pe calea și cu instrumentele istorice. Astăzi ne lipsește o bună parte din teologie și o abordare teologică diferită, dar noi visăm la unitatea creștină. Pe problemă ar trebui întâi un set potrivit de întrebări și apoi o discuție a Bisericii.

Capacitatea argumentativă a teologiei ortodoxe trebuia crescută pentru dialog. Și aici ar fi trebuit un program dedicat numai acestui punct, fiind nevoie de o inițiativă largă de cercetare a diferite metode de argumentare. Iar pentru discuția despre analiză ar trebui reluate toate tezele ortodoxe și regândit obiectul discuției, ce anume vrem de la fiecare teză în argument și văzut cum se poate obține prin analiză și comunicare claritate mai mare.

Pe un astfel de subiect nu se poate lucra în izolare. Pentru că în izolare se lucrează ori dacă nu ai înțeles problema, ori dacă nu ai evaluat complexitatea. Problema implică o mult mai mare responsabilitate colectivă decât una individuală. Problema are niște întrebări atât de complexe de pus pe parcursul soluționării, încât cei care au expertiză în teologia istorică, care nu are aceste întrebări, e posibil să nu le cunoască și să nu le pună niciodată.

De asta există în Ecumenism această idee a „teologilor pregătiți” pentru dialogul ecumenic, pentru că nu s-a înțeles problema din spatele afirmației, că teologia trebuia pregătită printr-un nivel de argumentare formală, analiză și comunicare, și nu atât teologii. Nu s-a înțeles problema și s-a mutat soluționarea de la nivelul teologiei la nivelul teologilor și logisticii dialogului. De asta și atât de mult accent pus pe o pregătire a teologilor și accentul pe dialog, deoarece neînțelegerea evidentă a problemei a mutat soluția de la nivelul informației și teologiei la factorul uman și logica dialogului care nu vor putea compensa ce trebuia să fie prezent la nivelul informației și stilului teologic. Și de asta Sinodul din Creta nu are substanță, neînțelegând de fapt problema și direcția pe care Biserica trebuia să o adopte pe baza unei analize.

Și această mutare arată că nu se știe unde e localizată problema, adică nu reușește să urmărească în mod corect problematizarea. Și mutându-se soluționarea problemei în zona greșită este evident că nici nu se lucrează la soluție, se lucrează în direcția greșită, se blochează soluționarea și astfel avem inițiative de tip Creta. Și de asta trebuie o discuție, pentru a nu se mai îngropa Biserica în diferite presupuneri instituționale, istorice, într-o inerție care nu vede încă problema, care nu a înțeles nimic din problemă. Și problema e mutată între diferite birouri ale

instituției care nu o înțeleg și care au o unică opțiune, mersul înainte. Și tot ce facem în discuție este să căutăm o variantă în care să găsim localizarea problemei, la sursa/destinația dialogului, intern/extern teologiei, în trecutul/viitorul teologiei, la teologi/teologie, în informație/dialog, în inerție/evoluție. Și plimbăm discuția prin toate aceste variabile, poate iese ceva. Și fiecare propune în Biserică o altă configurație de variabile pentru soluționare. E deja mult prea complicată discuția pentru a nu o aborda sistematic. Sunt mult prea multe variabile în discuție pentru a o expedia sau pretinde că o controlăm.

Sinodul din Creta consfințește unica opțiune pe care o avem astăzi, mersul înainte fără prea multe discuții. Sinodul din Creta nici măcar nu a deschis o discuție despre problemă. Astăzi doar se ține în brațe instituțional cu mare putere această abordare, de mutare a problemei de la soluționare la inerție. Și mai rezolvă problema în acest mod în care toată puterea instituțională își apără propria inerție, nu înțelege problema, blochează toată Biserica și este extrem de defensivă cu orice propunere de a o discuta. Și mai mult, are și un statut extrem de favorabil în care nimeni nu poate face nimic pe subiect. Iar memoriile curg încontinuu către instituție, care nu înțelege prea bine ce i se spune, că este o problemă care trebuie discutată. Și refuză orice discuție.

Exact aici suntem astăzi în această discuție, într-o defensivă instituțională care nu a înțeles nimic din soluționare – adică o adoptare a unei atitudini în spirit deplin ortodox, de a nu discuta problemele largi ale Bisericii conduse astăzi prin titulaturi teologice și nu prin analize și problematizări. Și un Sinod va ajuta nu doar ca discuție și direcție, ci și a-i debloca pe cei care sunt blocați total într-o abordare greșită. Pentru că există blocaje instituționale, la nivelul factorului uman, teologice și de management. Care toate trebuie adresate într-o discuție. Și ce te

faci când ai în Biserică un blocaj la nivel sinodal și la nivelul ierarhiei⁶? E simplu, aștepti 100 de ani, cum am făcut în Ecumenism. Aștepti o altă generație sinodală sau un context de evenimente care să ajute la deblocare. Asta e realitatea la fața locului în Ecumenism, în care ierarhia nu aude ce i se spune.

Instituția nu aude ce se spune astăzi, fiind ferm convinsă că mutarea soluționării este una logică și corectă, din perspectiva inerției istorice. Nu este. Astăzi cumva ce trebuie să facem este să deblocăm această mentalitate instituțională de inerție și de refuz a discutării problematizării neînțelese istoric. Instituția nici măcar nu a reușit să articuleze unde este problema, cum a făcut-o părintele Stăniloae – nici măcar nu a privit la ce a spus părintele Stăniloae, nu a înțeles nimic din ideea fundamentală adusă de acesta. Cumva ideile profunde teologice de direcționare par să lipsească din abordarea instituțională curentă. Unitatea creștină e în prezent și în viitor, nu în trecut. Asta nu s-a înțeles. Și teologii trecutului nu vor rezolva problema fără să privească la viitor.

În istorie nu au fost folosite niște instrumente de analiză exterioare, care trebuie recuperate în această discuție interconfesională, pentru a putea cuprinde mai fericit informația teologică istorică. Și nu este atât de greu să recuperăm această diferență. Doar trebuie o organizare largă, pentru că este de fapt foarte mult de recuperat. Și da, din punctul meu de vedere, va

---

⁶ Sinodul nu va putea niciodată să facă doar prin sine analizele Bisericii, iar filosofia Bisericii nu este de lucru în forum redus, ci de participare largă, a tuturor celor care trebuie să participe la analiza, dezbateră, decizia Bisericii, adică a contribuitorilor, a monahilor, a criticii teologice, a ierarhiei și a poporului. Iar Sinodul doar prin sine nu poate să suprascrise și să denatureze esența acestui act de unitate, care este unul mult mai larg decât unul presupus a putea fi circumscris unui forum redus ierarhic. Ierarhia nu a înțeles în varianta modernă cum trebuie să se discute despre conceptele de sobor, sobornicitate, participare, contribuție, normare, adoptare canonică.

implica rescrierea și abordarea diferită a multor teze. Și față de ce am propus ca direcții de soluționare, din punctul meu de vedere nu cred că se pot aduce alte puncte majore. Nu avem atâta spațiu teologic de mișcare în dialogul ecumenic, și ar trebui să fim mult mai atenți la ce avem în jur pentru a utiliza corect în teologie toate instrumentele disponibile. Pentru că sunt lucruri în fața noastră pe care nu le folosim corect în analizele teologice.

Unitatea creștină este de fapt o nouă dimensiune teologică, neînțeleasă, necuprinsă teologic istoric, care nu se poate acoperi din catedrele curente de teologie și nici prin stilul teologic istoric. Pentru că e o problemă atât în organizarea teologică, cât și în stilul teologic. Nu se poate pune un egal între istorie și teologia unității creștine pentru a se putea pretinde că e același lucru sau că istoria e egală cu unitatea creștină. Nu sunt. Nu există o egalitate sau o diferență nesemnificativă sau gestionabilă între informația teologică istorică și informația teologică necesară pentru convergență – doar o diferență nesemnificativă putea fi compensată într-un dialog. Actualul versus necesarul de informație teologică este unul considerabil, care nu va fi suplinat printr-un dialog accentuat sau prin diferite surrogate de soluționare, care nu adresează problema fundamentală, a consolidării teologice, a evoluției teologice.

Metoda actuală a dialogului ortodox e o simplă recapitulare a tezei ortodoxe și apoi o polemică pe diferite puncte. Nu există o metodă a dialogului în Ortodoxie astăzi. Și metoda dialogului, metoda argumentativă trebuia să aibă o anumită specificitate pe fiecare teză. De ce? Pentru că în teologie nu există o zonă de argumentare formală și o analiză a cum se fac argumentările pe diferite subiecte. Această catedră a unității creștine trebuie să fie o adaptare a teologiei pentru această necesitate de convergență exterioară (fiind nevoie de cu mult mai mult decât un simplu

dialog pentru a rezolva această problemă). Și trebuie să asigure această evoluție teologică. Necesarul discuției despre unitatea creștină nu poate fi acoperit din catedrele curente de teologie. Teologia curentă nu stăpânește această problemă, a cărei natură nu a înțeles-o. Teologia curentă stăpânește problemele și analizele dezbătute istoric intern în Sinoadele Ecumenice. Dar nu o problemă nedezbătută în 2 milenii.

Problema unității creștine nu a fost dezbătută istoric la nivel de Biserică. Și titulaturile teologice nu cunosc de fapt problema, nu fac diferența între problema istorică a convergenței dogmatice rezolvată de Ortodoxie (fără instrumente extinse de argumentare) și problema convergenței argumentative, care este problema convergenței externe. Și încurcându-se problemele, se crede că discuția dogmatică are complet ce are nevoie și la nivel argumentativ, pentru dialogul ecumenic. Nu are de fapt și diferența între discuții este una uriașă. Cerințele de argumentare în convergența externă sunt mult mai complexe decât cele interne. Diferența între convergența internă și externă stă cumva și în complexitatea la nivel argumentativ și în modul în care se face argumentarea.

Discuția dogmatică istorică a păstrat niște afirmații de bază dogmatice, dar nu a păstrat un formalism excesiv de argumentare formală, care să poată aduce convergența externă. Convergența istorică asupra dogmelor trebuie completată cu o convergență la nivelul argumentării (în mare, alături de comunicare și analiză), care e cu totul altă discuție decât teologia istorică. Dogmatica istorică nu este egală cu o analiză largă în anumite dimensiuni rămase descoperite, și nici cu un formalism excesiv de argumentare formală, care să aducă o convergență a argumentelor divergente interconfesionale. Se încearcă forțarea teologiei create pentru convergență internă și în exteriorul teologiei, când aceasta nu va

funcționa niciodată. Nu a fost gândită pentru așa ceva și nu are la nivel de analiză, argumentare și comunicare necesarul pentru convergență. Nu merge. Nu e ce trebuie să fie. Și într-o discuție largă se poate arăta precis ce trebuia să fie și ce nu este în fiecare punct teologic discutat. Aici trebuia să ajungem cu discuția, să vedem pe fiecare punct teologic ce trebuia completat pentru convergență, nu să mizăm pe un mers înainte.

Această procesare necesară a informației teologice este într-un fel un al doilea nivel major istoric de procesare a informației teologice, după nivelul dogmatic, la nivel argumentativ. Până acum am așezat informația într-o formă dogmatică, acum trebuie să o așezăm într-o argumentare mult mai bună, formală (mai precisă decât cea istorică), pentru a fi înțeleasă de alte confesiuni. Trebuie luată, reconstruită sau consolidată toată zona de analiză, argumentare și comunicare pe multe teze din dialogul interconfesional. Asta e ce avem de făcut. Și problema este că nu se înțelege cum trebuie făcut acest lucru și nici specific ce trebuie adus pe fiecare punct divergent. Acesta este blocajul interconfesional pe subiect. Deblocarea nu poate și nu va veni din interior, ci din exteriorul teologiei, de unde se vede mult mai ușor.

Această *catedră a unității creștine și Ecumenismului* trebuia să asigure un *curs specific de metodă a dialogului (argumentare formală aplicată)*, în care să fi tratat: 1. Un curs de argumentare aplicată la dialogul interconfesional, de metode argumentative necesare în dialog, 2. Exemple și parcurgerea argumentativă a întregii teologii a dialogului, pentru a se înțelege argumentele dominante în discuție, strategiile de argumentare și metoda dialogului, 3. Pentru a servi referință universală în dialog și altor confesiuni, pentru a deveni o bază de comunicare și argumentare universală, un limbaj comun al dialogului.

Ajunge cu jumătățile de măsură și cu încercările de peticire ale teologiei, de compensare a unei necesități majore din diferite catedre, de a aduce câteva nuanțe care să aducă vreo soluție miraculoasă. Ne lipsește o parte din teologie de fapt, și o organizare largă teologică - asta e problema aici. Și nu o să rezolvăm asta prin diferite abordări teologice marginale, pentru că discutăm de fapt de întreaga teologie, nu de câteva capete de discuție. Și nu, nu avem ce e necesar, deși se încearcă acoperirea discuției din fondul istoric al diferitelor catedre teologice. Și da, e nevoie de o teologie nouă, de o extensie teologică, de o catedră teologică nouă, care să acopere ce e lipsă și care să aducă un argument consolidat al unității în Ortodoxie, care să răspundă de această discuție și de toate mecanismele implicate în discuție (argumentare, management, poziție teologică, integrare exterioară, altele, nefiind prin sine o catedră precum cele clasice).

Pe fiecare subiect trebuie să discutăm astăzi metoda argumentativă. Discuția despre unitatea creștină trebuie reîncepută de la zero și văzut ce lipsește. Altfel nu vom rezolva nimic și doar vom tergiversa soluționarea la nesfârșit. Și sloganul dialogului doar acoperă un zero absolut. Astăzi avem un „dialog” pentru că nu avem o „soluție”. Cumva instituția ar fi schimbat sloganul dialogului, dacă avea ceva pe subiect. La nivel de complexitate problema depășește orice poate fi gândit de cineva astăzi, pentru a putea fi gândită numai o abordare în izolare a acesteia.

Pașii următori în Ortodoxie pentru unitatea creștină trebuie să cuprindă o analiză, o dezbateră, un Sinod larg, o poziție ortodoxă față de unitatea catolicilor, o comunicare oficială din partea Ortodoxiei a poziției și teologiei unității către catolici. Cam aceștia ar fi pașii de făcut în Ortodoxie, legat de catolicism. De aceasta este vital acest Sinod intern, al unității creștine, echivalent

de fapt cu o analiză largă a Bisericii, cu unitate într-o analiză, cu unitate într-o direcție teologică și în misiunea Bisericii.

Zbaterea internă ortodoxă ne arată că suntem în faza de analiză și că începem o fază de dezbateră a unei soluții teologice. Nu arată că suntem într-o fază de convergență, de soluționare și implementare. Sinodalitatea avea obligația să potențeze o discuție largă și să depășească necesarul de analiză, nu doar să declare în Creta o unitate instituțională care nu a avut nimic din necesar. Sinodul din Creta dorește să fie o unitate a Bisericii, unitate care nu are o analiză fundament, care nu are participarea Bisericii, care nu are nimic din ce înseamnă unitate. Are doar o forțare instituțională a unei inerții, forțare care declară că o inerție e unica soluție. Cumva ierarhia se poziționează prin Creta în afara unității Bisericii, nereușind să aibă chiar unitatea-soluția Bisericii. Și poziționează și Sinodul din Creta în afara unității Bisericii, Sinodul neavând de fapt direcția, analiza, nimic din ce era necesar în discuție, început deja în Biserică.

Unitatea creștină este în fața tuturor deja. Este deja într-o perspectivă asupra informației teologice care nu a fost înțeleasă și discutată suficient. Nu se poate să nu fie în fața noastră. Dacă nu vom discuta suficient pe acest subiect și dacă titulaturile instituționale nu au acces la această perspectivă, fiind una dificil sau imposibil de înțeles din circuitul teologic istoric, intern, tradițional, atunci subiectul unității creștine este blocat de fapt de către instituție care refuză să discute și să înțeleagă perspectiva corectă de soluționare a acestuia. A fi atât de aproape de unitatea creștină și a fi despărțiți de aceasta doar de o aroganță și de un orgoliu instituțional, de orgoliul unor titlaturi care refuză să vadă mai departe de un plafon teologic, este o crimă teologică.

Problema unității creștine este problema expectativei și pasivității ierarhiei ortodoxe. Astăzi nu protestanții și catolicii sunt problema în unitatea creștină, ci titulaturile instituționale din Ortodoxie, care refuză o soluție internă, care refuză să accepte că subiectul este blocat intern, care refuză să accepte că subiectul are nevoie de cu totul altceva decât stăpânesc în propriul orizont teologic. Problema unității creștine nu este în exteriorul Ortodoxiei, ci chiar în interior, unde ierarhia ar trebui confruntată cu propria abordare de refuzare a unei discuții largi și soluționări, pentru care este răspunzătoare. Instituția trebuie scoasă din optica obtuză a îngropării subiectului la nesfârșit prin diferite justificări, sperând că va face totuși ceva.

Nu cu protestanții și nu cu catolicii trebuie să discutăm despre „de ce nu avem unitate creștină”, ci trebuie să întrebăm ierarhia de ce nu a deschis larg subiectul pentru soluționare internă, de ce stă într-o expectativă largă de peste 100 de ani, de ce nu a făcut nimic? Și dacă nu a avut nicio idee cum se soluționează, de ce n-au adus un Sinod, în care să se fi discutat problema? Nu cu protestanții și nu cu catolicii trebuie să ne confruntăm pe acest subiect, ci cu ierarhia care îl blochează de fapt.

Soluția nu este în exteriorul Bisericii, ci în interiorul acesteia. Și dacă nu s-a adus nimic, cum bine se vede în Sinodul din Creta, atunci de ce acest subiect este monopolizat și cenzurat în toate direcțiile și nu se aduce un Sinod al unității creștine, o dezbateră și discuție largă a întregii Biserici, pentru o situație de neputință generalizată timp de 100 de ani? După 100 de ani ar trebui să existe o asumare a eșecului și o deschidere pentru soluționare. Ar trebui să se renunțe la abordarea acestuia prin sfidare. Instituția este cea care îngroapă astăzi subiectul. Nu îl mai putem îngropa în abordări marginale de visare la contribuții, de visare la o soluționare. Astăzi avem doar o speranță a unității, nu o

soluție.

Astăzi ne uităm greșit pe acest subiect. Ar trebui să ne uităm la cei responsabili cu acesta, la ierarhie. Nu la protestanți și nu la catolici. Astăzi cei care trebuie confrunțați sunt ierarhii Bisericii, care trebuiau să desfășoare o activitate largă, de analiză, dezbateră, problematizare, de integrare, fiind conform abordării actuale a „sinodalității” chiar responsabilitatea lor să facă asta. Astăzi ierarhia a adus semnarea actelor de la Sinodul din Creta, dar nu are niciun fel de contribuție în discuție. Și atunci ce fel de Sinod este acesta, ce fel de problematizare asupra unității creștine, ce cunoaște de fapt ierarhia despre acest subiect? Cum a fost semnat acel Sinod de ierarhie, fără contribuții largi, fără o problematizare? Ce face astăzi de fapt ierarhia pe acest subiect? Care este de fapt direcția dată Bisericii în Sinodul din Creta de către ierarhie?

Unitatea creștină este astăzi în mâna ierarhiei și ierarhia nu face nimic pe acest subiect și nu știe să îl soluționeze. Ecumenismul actual este un fel de letargie generalizată în care nimeni nu știe ce trebuie făcut în continuare. Și în continuare trebuie făcut un Sinod. De acest punct nu vom scăpa, oricât s-ar încerca instituțional evitarea, blocarea sau amânarea lui, pentru a se păstra controlul instituțional actual.

Timp de 100 de ani ne-am uitat greșit, în afara Bisericii, la protestanți și catolici, când trebuia să ne uităm în interior, la ierarhie și la o soluție teologică. Ar trebui să oprim toată această retorică a „dialogului” și ar trebui să deschidem o discuție a „soluționării interne de către ierarhie”, mult mai potrivită. Ar fi timpul pentru soluționare, după 100 de ani de dialog. Cumva retorica dialogului pare să fie o deviere a atenției de la discuția principală, necesitatea de a fi adusă o soluție. Astăzi ne uităm în direcția greșită. Ar fi trebuit de fapt să avem un Ecumenism intern, nu unul extern. Asta ar fi

trebuie să facem în acești 100 de ani. Să fi rezolvat întâi problema intern și apoi să fi găsit o variantă corectă de logistică a dialogului care să nu fi produs atâta tulburare universală.

Întrebarea curentă pe subiect este: ce a făcut ierarhia acești 100 de ani și unde este soluția unității creștine, așteptată de protestantism, de catolicism, de întregul creștinism? Și răspunsul este dat în Sinodul din Creta, de o plenitudine a ierarhiei, care doar prin sine și nu prin participarea întregii Biserici și-a asumat responsabilitatea celor 100 de ani și pentru lipsa unei soluții. Înainte să se explice Bisericii că Sinodul din Creta este folositor, sinodalitatea trebuie să explice problematizarea acestei discuții și să arate contribuția adusă pentru soluționare. Altfel Sinodul din Creta este invalid.

Sinodul din Creta nu putea și nu trebuia să fie discutat fără a discuta înainte problematizarea și soluția discuției. Pentru că fără această discuție ce reprezintă de fapt un Sinod despre unitatea creștină? Ce este o discuție despre misiunea Bisericii fără o discuție anterioară despre problematizarea unității creștine, fără o discuție despre soluție și direcții? Este un nonsens. Sinodul din Creta este de fapt o eroare teologică, deoarece a propus o direcție fără a o valida într-o analiză. Sinodul din Creta a propus ceva fără un minim de analiză. A propus ceva ce avea nevoie de o analiză extrem de complexă, de o plenitudine a Bisericii pentru validarea acestei analize. De unde această presupunere că mersul înainte în acest format al Ecumenismului și fără discutarea unei soluții este o soluție pentru problema unității creștine?

Astăzi nu cred că există o evaluare corectă a dimensiunii și complexității problemei unității creștine, ancorarea ei în procesul de rezolvare a problemelor teologice în Biserică fiind abordată superficial, doar în inerție. Și de asta ar trebui să ne oprim și să

cugetăm asupra problematizării un timp îndelungat. În istorie nu s-a înțeles problema unității creștine a convergenței argumentului creștin și nu vom putea folosi atât de mult din istorie pentru acest subiect. Altfel istoria ar fi avut un răspuns. Problema istoriei este că nu a problematizat și nu a adus acest răspuns.

Pe problema unității creștine trebuie înțelese:

1. Impactul, dimensiunea și ancorarea ei în Biserică, în necesitățile de rezolvare și în lista de probleme majore ale Bisericii, de Sinod Ecumenic.
2. Natura și localizarea problemei.
3. Că nu are de fapt, după 2 milenii, o problematizare, că teologia istorică nu poate fi legată și nu răspunde cerințelor de problematizare și soluționare. Teologia istorică nu a fost dezvoltată în paralel cu o problematizare pe subiect.
4. Că nu există un Sinod al problemei în Ortodoxie.
5. Că nu există în istorie o indicare a nivelurilor ce trebuie consolidate, de analiză, argumentare și comunicare.
6. Că nu există strategii de consolidare a acestor niveluri și nici contribuții, că nu există de fapt nimic în aceste niveluri pentru acest scop.
7. Cum trebuie să arate logica de progres, un program larg de dialog, cum trebuie să fie cadrul universal de dialog pentru a nu produce prejudicii.
8. Cum trebuie să fie logica și metoda dialogului, poziția ecumenică ortodoxă față de protestantism și catolicism, argumentul unității în Ortodoxie.

9. Că o astfel de discuție este subiectul unui program larg de adus în Ortodoxie, care cu mult mai mult obligă o discuție largă despre componentele acestuia.
10. Că trebuie organizată discuția, altfel nu se obține nimic și că necesarul de management este o componentă esențială a discuției.

Importanța și necesitatea unui Sinod al unității creștine sunt cumva ușor de arătat:

1. Un astfel de Sinod e corect justificat și ancorat în temporalitatea discuției despre Ecumenism și după suficient timp în care să fi învățat suficient de multe.
2. E justificat de momentul existenței unor direcții de discuție, de analiză, de existență a unor perspective noi de soluționare.
3. Este justificat de impactul și complexitatea problemei.
4. Este justificat de lipsa de rezultate din ultimele milenii, dar și de recapitularea din ultimii 100 de ani.
5. E justificat de Sinodul din Creta, care nu a reușit nimic în discuție.
6. E justificat de analogia problemei cu Sinoadele Ecumenice, fiind o problemă largă a Bisericii, cumva pe tiparul problemelor Sinoadelor Ecumenice.
7. E justificat de nevoia de unitate a Bisericii, Biserica având disensiuni largi în interior, văzute în râurile de scrieri din ultima sută de ani.
8. E justificat de mileniiile care au trecut peste problemă fără să o poată rezolva, de lipsa de problematizare a acestor milenii, de lipsa istorică a unui Sinod care să se

ocupe specific și să rezolve, să adreseze problematizarea și soluția unității creștine.

9. Este justificat de blocajul actual, care nu înțelege cum se conduce subiectul, blocaj care nu va putea fi depășit decât într-un format larg, pentru că în istorie fiecare cerc redus care a încercat soluționarea acestuia a venit cu diferite propuneri superficiale de rezolvare și nu s-a făcut nimic. Istoria a adus doar abordări marginale de soluționare, nicidecum ceva fezabil, o discuție largă, în care să nu se mai poată îngropa subiectul prin abordări superficiale și care să permită discutarea tuturor perspectivelor care există.
10. Este justificat de necesitatea discutării programului în care trebuie analizată consolidarea teologică.
11. E justificat de lipsa istorică a unei teologii a unității creștine, care arată că nu s-a dezbătut problema, și de unitate a Bisericii pe subiect.
12. Un astfel de Sinod ar trebui să aducă pace în Biserică între cele două părți, cea ecumenistă și cea antiecumenistă.

Un astfel de Sinod e justificat în toate dimensiunile. Nu există decât nevoia unei asumări instituționale a stării de fapt pe subiect, pentru a-l împlini. Ce ne desparte de o soluție pentru unitatea creștină este doar o asumare instituțională corectă a acestei situații, conform învățăturii Bisericii. Pare că încă nu s-a înțeles în Biserică că vorbim de o problemă de 2.000 de ani peste care toți teologii timpurilor nu au reușit să o rezolve. Pare că nu se înțelege că vorbim despre o problemă care nu poate fi tratată altfel, orice altă abordare fiind de fapt una iresponsabilă în sine. După 2.000 de ani de lipsă de rezultate ar trebui să cugetăm ce rezolvăm și abia apoi să ne organizăm în soluționare.

Un astfel de Sinod ar trebui să aducă pace și unitate în Biserică, între cele două părți, între ecumeniști și antiecumeniști. Pentru că fiecare parte ridică un punct major valid: ecumeniștii soluționarea unității creștine, și antiecumeniștii necesitatea păstrării corecte a limitelor ortodoxe, evitarea ereziei, evitarea căderii Bisericii. Ambele părți trebuie să fie astăzi la aceeași masă, pentru a se asculta, pentru a se auzi. Ecumenismul nu poate doar să își continue propria agenda rupt de Biserică. Acest Sinod mai mult ca orice trebuie să aducă pace și unitate în Biserică pe acest subiect. Iar interuman aceste două părți trebuie să fie față către față pentru a putea discuta. Și trebuie să existe o cale de mijloc pentru a nu tulbura Biserica, pentru a nu degenera discuția și pentru a împlini misiunea Bisericii. Aceste trei criterii trebuie să fie baza oricărui program și inițiative de dialog.

Problema nu e înțeleasă și nu e rezolvată astăzi – acesta este statusul de fapt de la care pornim discuția. Instituția nu are nimic astăzi, dar pretinde că are ceva. Este într-o stare de zero absolut, dar totuși menține un discurs superficial că ar avea contribuții pe ceva pentru care nu are absolut niciun rând. Unitatea creștină e tratată la un nivel de derizoriu, de neînțelegere. Și totuși, instituția adoptă un discurs de forță, fiind descoperită însă în orice dimensiune a discuției. Cum trebuia să arate un Sinod pentru discuție? E simplu, cu toate componentele de mai sus. Ne învârtim de 100 de ani în jurul problematizării și contribuției și nu facem nimic. Unitatea creștină va începe de la acest Sinod, nu din altă parte. Pe lângă necesitatea, oportunitatea, importanța și ancorarea corectă a unui astfel de Sinod în lista de Sinoade ale Bisericii, mai e nevoie de vreun motiv pentru a fi împlinit?

Astăzi suntem într-o expectativă pe problemă și ne uităm la ea neștiind cum să o apucăm. Dar evident, putem petrece încă 100 de ani în aceeași stare de expectativă în care să nu facem nimic. Iar

necesitatea unor acte mari ale Bisericii este ignorată astăzi și compensată prin diferite păreri instituționale, care nu au nimic de a face cu o direcție coerentă și nici cu lucrul în spiritul ortodox. Părerile instituționale nu vor acoperi niciodată ce se va aduce într-un astfel de Sinod. Nu au cum.

Va exista o asumare instituțională a Ecumenismului, a golului adus de Ecumenism în Biserică timp de 100 de ani? Și dacă nu, atunci cel puțin va exista o reparație a tuturor actelor făcute în Ecumenism împotriva preoților Bisericii, de asuprire a acestora și sancționare pe diferite motive, pentru neîmplinirea abuzurilor Ecumenismului instituțional? Se va uita cineva la preoții Bisericii, la mărturisitorii credinței ortodoxe, care au suferit în tot acest timp? Pentru că în primul rând ar trebui să reparăm toate distrugerile Ecumenismului din Biserică timp de 100 de ani. Să reparăm tot răul produs, începând cu preoții. Abia apoi să vedem pe ce cale o apucăm. Primul meu gând este la toți cei care au suferit în această iresponsabilitate de 100 de ani.

Ecumenismul actual este doar o iresponsabilitate largă. Nu va fi niciodată plătită și asumată. Ecumenismul este un mers înainte rupt de Biserică, împingând Biserica, preoțimea, forțând preoțimea și Biserica undeva într-o direcție a unor presupuneri și iluzii cu privire la ce trebuie să facem. Ar fi un gest demn să existe o asumare a golului Ecumenismului de 100 ani și a semnăturilor din Creta, în care s-a refuzat Bisericii actul fundamental, unitatea, analiza și dezbateră pe un subiect unic, bimilenar.

Astăzi Biserica este păstorită în Ecumenism în derivă și nu se știe exact cum și pe unde. Dar știm că este în mlaștinile Ecumenismului, prin locuri în care nu a mai fost istoric. În primul rând trebuie să înțelegem cum ieșim din aceste mlaștini și apoi să

vedem cum chemăm pe alții în gradina Ortodoxiei. Și să oprim acest mers înainte iresponsabil, fără a avea o minimă cugetare și judecată. Pentru că Sinodul din Creta poate fi orice, dar nu o cugetare de vreun fel. Este expresia a unde suntem astăzi, într-o zonă fără cugetare, de incertitudine, o negură totală cu privire la ce trebuie să facem, fiind doar un mers înainte forțat instituțional alături de unele din cele mai rele propuneri teologice istorice venite din Ecumenism și CMB. Astăzi în Ecumenism doar se pierde Biserica în mlaștinile ideilor generale despre o unitate care nu se știe ce fel de unitate este, a cui este, ce identitate are, nefiind o chemare a confesiunilor în grădina și cetatea luminoasă a Ortodoxiei. Ecumenismul e o cădere a Ortodoxiei, o afundare în mlaștinile ereziei, nu o chemare a altora la adevăr.

Ar trebui să avem o cale nouă în Biserica Ortodoxă, întâi de chemare printr-o teologie a confesiunilor la Ortodoxie, nu printr-un dialog forțat. Motto-ul Ecumenismului ortodox trebuia să fie *„teologia și argumentul actualizat al unității în Ortodoxie”*, adevărul fiind întotdeauna motivul și esența unității, și nu dialogul. Trebuia să indice corect esența convergenței și nu surogatul și neînțelegerea instituțională actuală a unui dialog. Astăzi ar trebui să discutăm în Biserică o cale gândită a problemei, nu una acoperită de titulaturi, dar nu de o problematizare. Forța și insistența nu sunt niciodată soluții – sau cel puțin nu pe probleme de acest tip, nu în teologie. Teologia este bazată pe adevăr, nu pe forță. De la un punct încolo trebuia să ne retragem din Ecumenism doar pe acest criteriu – și părintele Stăniloae exact asta a sesizat și exact la timpul potrivit. De asta CMB-urile și altele asemenea nu sunt de fapt fezabile, nu au o legătură cu un adevăr viabil, cu un proces fezabil de convergență – ar fi trebuit deja să se ajungă undeva în 100 de ani. Trebuia insistat mai mult în calea adevărului, nu a forței. Ecumenismul este orice, dar nu ceva

cugetat. De asta de fapt sloganul „dialogului” nu poate fi niciodată o soluție prin sine. Convergența creștină nu poate fi un proces al forței unui dialog, ci trebuie să fie un proces mai ușor al puterii unui adevăr.

Astăzi doar ocolim o discuție serioasă pe subiect. Și fără o discuție nu vom ajunge nicăieri. Asta e problema reală a Bisericii. Și toate discuțiile converg în același puncte, unde e discuția care să aducă unitate Bisericii și unde e teza pe care se lucrează problematizarea unității creștin și problema soluției logistice. Pentru că astăzi nu există o teză care să aducă unitate. Pentru că orice apărare instituțională ar trebui să indice aceste două lucruri, teza de convergență care să arate problema-analiza și Sinodul de dezbatere largă a acesteia. Instituția astăzi nu poate apăra eșecul Ecumenismului actual orice ar invoca – nu are cu ce.

Și trebuie luate lucrurile de la capăt pentru a așeza o temelie corectă, în toate dimensiunile pentru această discuție. Discuția despre unitatea creștină nu are astăzi o temelie corectă în Biserică. Ce trebuia să vedem în această discuție era o problematizare, o analiză, un Sinod, discuții largi în Biserică, un program, o catedră teologică, o construire a unei extensii teologice pentru convergență. Și apoi o inițiativă de management. În mare acestea trebuiau să se vadă în Ecumenism.

Și în absența unei teze de problematizare orice pretenție teologică este egală cu zero. Și ce e deconcertant în toată această poveste este aroganța cu care este tratat. E un subiect care impunea de la mare depărtare respect și smerenie, nu aroganță, nu pretenții. Impunea de la mare depărtare o discuție largă a Bisericii. Și efortul instituțional larg din Ecumenism ajunge a fi o problemă de fapt prin lipsa de smerenie și prin aroganță. Pentru că ajunge să facă

rău Bisericii. Aroganța e problema principală aici. Pentru că noi nu avem astăzi o teză, dar avem un subiect condus cu mare putere.

Pe ce teză de problematizare s-a lucrat acești 100 de ani? Întrebarea actuală de pus este *ce problemă rezolvăm aici de fapt? S-a înțeles problema de rezolvat?* Astăzi nu s-a întrebat nimeni ce problemă rezolvăm de fapt, iar titulaturile teologice în virtutea unei părute experiențe presupun că teologia istorică are răspunsul și e egală cu răspunsul la ce problemă rezolvăm. Nu o are de fapt. Istoria nu a problematizat această problemă. Și dacă în istorie nu avem această problematizare, de ce nu suntem mai atenți la limitările istoriei și de ce nu deschidem o discuție despre acestea?

Și cumva în toată discuția aceasta, lăsând deoparte trecutul, întrebarea de pus în continuare este: *care sunt în continuare următorii pași în Ortodoxie?* Adică trecutul ca trecut, dar ce facem cu viitorul? Care este viitorul acestei discuții? Și un viitor autentic poate fi doar într-o discuție care să ia fiecare temă majoră, unitatea creștină, Ecumenismul, Sinodul din Creta și următorii pași în Ortodoxie și să îi discute pe larg. Și apoi trebuie o reevaluare în fiecare an a progresului, pentru a nu se mai permite dosirea și îngroparea instituțională a subiectului, în diferite birouri ale instituției sau în alte repetări ale Cretei⁷. Ecumenismul actual este un fel de dosire față de Biserică a acestei inițiative, de către ierarhie, din diverse motive. Cu rezultatele care se văd la fața locului.

Subiectul trebuie pus pe o traiectorie corectă și apoi adoptată o strategie de monitorizare și control până când Biserica va simți că e sub control și nu într-o zonă de dezorganizare și

---

⁷ Creta va rămâne Sinodul care a propus Bisericii o direcție, fără o minimă analiză pe subiect, folosind presupunerea și inerția drept analiză pe o problemă de 2 milenii (nerezolvată în urma insistenței pe aceasta în ultima 100 de ani), care impuneau un dialog larg al problemelor întâlnite în aceasta.

debusolare generală – acesta era subiectul unei monitorizări corecte de program. Subiectul trebuie așezat într-un control mai bun, al întregii Bisericii - și asta nu se va putea face decât prin deschidere. Un astfel de subiect e o provocare istorică pentru Biserică. Un astfel de program pentru aceasta e o provocare, nu e subiectul orgoliilor instituționale. Pentru că abordările superficiale actuale nu vor aduce decât încă 100 de ani pierduți la fel ca primii.

Este izbitor că nu avem organizare în această discuție despre unitatea creștină și Ecumenism. În toată această poveste despre unitatea creștină ce este cel mai rău este dezorganizarea. Cumva există capacitate pentru a rezolva problemele teologice și nu aici e problema. Însă nu există organizare în soluționare. Există resursa teologică, dar nu există resursa de management, organizarea și problematizarea. Managementul lipsește cu desăvârșire. Și discuția pare să fie unul din cele mai complexe exerciții de management ale Bisericii.

Resursa teologică nu va face nimic fără un management corect al întregii discuții. De asta unitatea creștină e management întâi și prima discuție aici e de management, nu teologică. Și problemele curg din toate direcțiile discuției și nimeni nu se uită să le rezolve, să le adune pe o hârtie. Adică lipsă de management, pe care un manager o sesizează de la mare depărtare ca și cauză principală a lipsei de soluție și progres. De fapt noi nu am observat, identificat și rezolvat problemele din discuție. Și nu ar trebui să ne uităm în altă parte, când problemele sunt de atâta timp în fața noastră. Să lăsăm puțin dialogul deoparte și să ne uităm la ce avem în fața noastră întâi.

Ecumenismul este o presupunere cu privire la soluție, logistică, la cum trebuie să procedăm pentru unitatea creștină. Și

trebuie să ieșim din această presupunere și incertitudine. Astăzi trebuie să ieșim din incertitudinile actuale ale Ecumenismului și să le adresăm. Și ar trebui să începem cu o problematizare, cu o discuție, cu așezarea unui fundament pentru viitor, cu o conducere corectă a discuțiilor aici. Ar trebui să așezăm corect această cale a unității creștine, să construim această cale pe care confesiunile trebuie să se întoarcă în Ortodoxie. Astăzi ne-am aruncat într-o discuție universală despre unitate dar nimeni nu și-a pus problema despre cum trebuie să fie, cum trebuie să arate această discuție.

Și un manager ar trebui să fie capabil să ridice toate problemele din discuție și să le urmărească în soluționare. El e cel care trebuie să scoată la suprafață problemele pentru soluționare și să organizeze discuția. Pe această discuție sunt suficienți teologi dar niciun manager. Și tocmai pe tipul de probleme pe care le avem în față, de analiză, argumentare și comunicare, pentru care există soluții, pe acestea poate avem nevoie mai mult de management sistematic, pentru că sunt totuși abordabile, deși nu sunt imediate.

În toată această discuție nevoia de organizare este una crucială. Ar trebui să lăsăm discuția teologică deoparte și să vedem cum ne organizăm întâi pe subiect. Și aici trebuie multe discuții, în toate dimensiunile problemei. Fără o discuție largă nu se va face o organizare coerentă, în pofida oricăror încercări sau optici de a continua în diferire presupunerii instituționale. Fără o discuție largă de management nu putem înainta pe subiect. Astăzi Ecumenismul ortodox și discuția ortodoxă despre unitatea creștină sunt conduse pe baza unui set larg de presupunerii și nu pe baza unor problematizări și analize. Ecumenismul e o presupunere de la cap la coadă, nu o coerență.

În ce a constat complexitatea istorică a acestei probleme? Astăzi nu avem răspunsul la această întrebare, ci doar o inerție care nu vede întrebarea din fața noastră. Unde avem în teologie răspunsă această întrebare? Astăzi avem nevoie de un Sinod care să răspundă întâi la această întrebare și apoi să arate care e cel mai potrivit cadru de dialog de adus de Ortodoxie pentru misiunea sa.

În ultimii 100 de ani trebuia să construim o *Catedrală teologică a argumentului unității în Ortodoxie*. Aceasta este catedrala care trebuia construită în acest timp, catedrala unui argument teologic actualizat al unității în Ortodoxie. De această catedrală avea nevoie creștinismul, Biserica și Hristos. Însă pentru a se construi această catedrală trebuia multă smerenie instituțională. Nu trebuia pricepere teologică, ci doar smerenie. Priceperea și soluția le-ar fi dăruit Dumnezeu. Pe o problemă de acest tip care depășește toate veacurile trebuia să renunțăm la nebunia înțelepciunii lumești și la nebunia încrederii în diferite titulaturi și să adoptăm o cale a smereniei.

Pe problema unității creștine nu trebuie pricepere teologică, ci smerenie. Soluția trebuia căutată nu în titulaturile teologice, ci la cei smeriți ai Bisericii, în cu totul alte locuri și în o cu totul altă abordare. De asta trebuia adunat acest Sinod, pentru a ne mărturisi neputința în fața acestei probleme, pentru a căuta milă de la Dumnezeu. Problema teologică a veacurilor nu se va rezolva decât printr-un Sinod larg și prin smerenie. Dar cât de greu e să te smerești când o titulatură teologică de orice fel anchilozază rapid orice simțire a smereniei! Această anchilozare instituțională e de fapt problema actuală pe subiect. Dacă vrem să facem ceva în Biserică, nu putem să o facem fără o discuție largă.

Unitatea creștină este în interiorul Bisericii, nu în afara acesteia. Sobornicitatea în spiritul ei autentic, de plenitudine a

dezbaterii și unității Bisericii e întotdeauna soluția Bisericii. Sobornicitatea trebuia să fie soluția unității creștine, nu dialogul exterior, nu Ecumenismul actual. Fără acest Sinod intern al unității creștine, Ecumenismul și discuția despre unitatea creștină în Ortodoxie vor fi în continuare o debusolare în toate direcțiile.

Acest Sinod al unității creștine e o oportunitate istorică de a aduna întreaga Biserică într-o direcție unică, de a cristaliza ideile principale, de a potența analiză, dezbateri și unitate. De a da o direcție autentică Bisericii, nu doar o inerție a unui mers înainte, ca în Creta. Și trebuie făcut prompt, pentru a permite deblocarea discuției despre unitatea creștină. Un Sinod pentru unitatea creștină e un prim pas corect de făcut în discuție.

II. SCRISOAREA ADRESATĂ SINODULUI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU ORGANIZAREA UNUI SINOD AL UNITĂȚII CREȘTINE (8 MAI 2023)

Scrisoare către:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

Str. Dealul Mitropoliei, nr. 25, sector 4,

040163, București

București, 8 Mai 2023

Către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,

cu privire la soluționarea problemei unității creștine

Vă adresez această scrisoare, pentru a vă comunica pe scurt câteva lucruri legate de soluționarea problemei unității creștine.

*Soluția teologică ortodoxă actuală pentru unitatea creștină este limitată sever, după cum afirmă și părintele Dumitru Stăniloae alături de părintele John Meyendorff*⁸. Fără o teză de

---

⁸ „Mișcarea ecumenică nu ar putea să contribuie la refacerea unității Bisericii lui Hristos decât dacă Ortodoxia ar dezvolta o teologie care să impună, în mod convingător, adevărul integral și deplin eficient al lui Hristos întregii lumi creștine. Căci acest adevăr nu se poate constitui din învățături contrastante.” (Pr. Dumitru Stăniloae, *Ortodoxia și internaționalismul religios*, preluare din *Omagiu memoriei părintelui Dumitru Stăniloae*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1994). „Așa cum recunoștea teologul ortodox John Meyendorff, „*Biserica*

problematizare, fără o discuție în Biserică, fără o soluție pentru o problemă și un subiect ecumenic de o complexitate istorică și unică în istoria Bisericii, nu trebuie mers mai departe în această discuție. *Părintele Stăniloae spune că dezvoltarea unei teologii noi este o condiție pentru unitatea creștină.*

În calitate de membru al Bisericii Ortodoxe, preocupat de problema unității creștine, de Ecumenism și de Sinodul din Creta, am scris câteva lucrări pe aceste teme. Lucrările sunt *o teologie a unității creștine în Ortodoxie. Volumele publicate propun o direcție și o soluție nouă pentru unitatea creștină.* Există o soluție pentru unitatea creștină, dar nu în perspectiva teologică istorică, internă, limitată sever. Unitatea creștină are o soluție deja în fața tuturor, însă nu în perspectiva teologică adusă în Ecumenism. Volumele publicate explică ce înseamnă o perspectivă actualizată pentru soluționarea discuției despre unitatea creștină – și propun o problematizare, dar și o soluție pentru această discuție, urmând direcția părintelui.

Lucrările publicate pentru această temă sunt:

1. „Unitatea creștină în Ortodoxie”
2. „O catedrală teologică a unității creștine”
3. „Biserica Una, Ortodoxă, și Ecumenismul”
4. „Unitatea creștină și Catholicismul”
5. „Unitatea creștină și Protestantismul”
6. „Mărturia harului și a comuniunii”

Ortodoxă a eșuat în a-i converti pe toți ceilalți creștini la unica Biserică a lui Hristos”[38] (s.n.). Meyendorff pune această ratare a misiunii Bisericii pe seama „incapacității Bisericii Ortodoxe de a exprima mesajul într-o manieră eficientă, cu suficientă dragoste pentru a face adevărul dur acceptabil de către toți cei ce nu îl știu”[39].” (John Meyendorff, *Catholicity and the Church*, Crestwood, NY, St. Vladimir’s Press, 1983, p. 11).

7. „Unitate, Cincizecime, Biserică”.

Lucrările aduc în mare:

1. O problematizare a unității creștine
2. O discuție despre managementul corect al acestei inițiative
3. Un audit al Ecumenismului
4. O actualizare a analizelor istorice aduse pentru diferite teme din Catholicism și Protestantism, față de unitatea Bisericii
5. O sinteză a argumentului actualizat al unității în Ortodoxie.

La fel, lucrările afirmă că:

1. Soluția ortodoxă istorică pentru unitatea creștină este limitată sever
2. Ecumenismul nu are o analiză și nu are o problematizare autentică a acestei discuții
3. Este necesară o evoluție teologică majoră în teologia ortodoxă, care, conform părintelui Dumitru Stăniloae și părintelui John Meyendorff, este o condiție pentru a împlini unitatea creștină, lucrările susținând poziția părintelui Stăniloae și aducând o dezvoltare a propunerii acestora
4. Este necesară o refacere a analizelor istorice teologice – lucrările aduc o refacere a unor analize teologice importante în această discuție
5. Ecumenismul actual aduce o blocare instituțională a discuției despre unitatea creștină

6. O soluție autentică a problemei unității creștine va veni doar după o problematizare largă, într-un Sinod dedicat pe subiect, Sinod care ar trebui să fie parte din lista de Sinoade ale Bisericii
7. Este necesar un Sinod pentru unitatea creștină, Sinod care să aducă o problematizare, o soluție, o analiză, o plenitudine pe o temă ecumenică.

Primele două lucrări sunt sinteze ale argumentului adus pe larg în următoarele cincisprezece. Pot fi parcurse ușor, pentru a se înțelege analiza și propunerea adusă pe această temă. Volumele sunt disponibile și în format electronic, online (la adresa <https://unitateaortodoxa.ro>), nu doar în format tipărit, fiind accesibile gratuit.

Lucrările aduc și o solicitare publică, adresată Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pentru organizarea unui Sinod larg pentru unitatea creștină (în volumul „*Unitatea creștină în Ortodoxie*”).

Din punctul meu de vedere, soluția unității creștine este de o complexitate excepțional de largă, implicând o evoluție a întregului sistem teologic ortodox, în mai multe direcții, refacerea analizelor, consolidarea argumentelor, consolidarea contra-argumentelor ortodoxe. Nu este o evoluție care să poată fi realizată din interiorul teologiei. Nu va putea fi adusă de un teolog din circuitul intern teologic, din cauza stilului teologic ortodox conservator. Trebuie ridicat plafonul teologic ortodox din poziția sa istorică, prin refacerea analizelor istorice. Unitatea creștină va veni doar printr-o evoluție teologică majoră, adusă de refacerea analizelor istorice.

Calea abordată în analiza adusă în aceste lucrări este în mare una exterioară teologiei actuale, aducând o perspectivă diferită de analiză pentru fiecare subiect abordat, de management, dar și folosind altfel de analize, complementare celor teologice, analize care nu se regăsesc astăzi în teologie. Prin aceste analize, concluzia mea este că Ortodoxia este la 30-40 procente dintr-un necesar de 70% pentru convergență, și că mai are mult de completat în analiză, dar și în partea de management, pentru a aduce unitatea creștină.

Unitatea creștină are nevoie de o perspectivă exterioară teologiei actuale, și nu va fi rezolvată de teologi printr-o perspectivă internă sau istorică. Din exteriorul teologiei se văd multe probleme rămase deschise, care trebuiau rezolvate istoric. Un audit teologic din afară, făcut asupra teologiei istorice, ne arată lipsuri largi exact în zonele disputate interconfesional, în diferite domenii de intersecție. Și asta pentru că teologia s-a izolat istoric și nu a reușit să facă un acord între teologie și diferite domenii de intersecție.

În lucrările aduse susțin un alt tip de ecumenism, un *Ecumenism ortodox printr-o evoluție internă*, susțin o altă cale pentru unitatea creștină. Prin evoluție internă, prin creșterea calității analizei și informației teologice, nu prin comunicare de argumente parțiale, nu într-un dialog.

Creșterea indicatorului de calitate al informației teologice este cel care va aduce unitatea creștină, prin analize suplimentare, nicidecum un dialog fundamentat într-o informație istorică, informație care nu este la un nivel de calitate care să permită o convergență autentică, dar și robustă, pentru viitorul creștinismului. Iar un indicator mai bun de calitate al informației teologice va fi un factor declanșator natural al unității creștine, nu

va fi o forțare a convergenței creștine, prin forțarea unui argument al unei confesiuni.

Ca dovadă pentru această propunere am adus aceste lucrări, care în mare sunt lucrări de analiză, o refacere a analizelor istorice și nu sunt colaje de sentințe sau de idei istorice. Nu sunt o repetiție care să păstreze intact și constant indicatorul istoric de calitate al informației sau care să păstreze la un zero un indicator de noutate al informației sau al analizei teologice. Teologia adusă nu este o teologie de fidelitate istorică, ci este o teologie de problematizare și analiză, de actualizare și armonizare cu prezentul, cu orizontul prezent. Este o teologie nouă, în unitate și identitate cu teologia istorică, dar nu o teologie de recapitulare.

Unitatea creștină este în fața tuturor, într-o perspectivă care trebuie discutată și înțeleasă. Astăzi există o optică foarte mărginită pentru calea propusă pentru unitatea creștină, în Ecumenismul actual. *Unitatea creștină încă nu a găsit calea*, nu a găsit perspectiva corectă din care să fie văzută pentru a fi înțeleasă și pentru a permite o deschidere a unei căi autentice pe subiect. Astăzi de asta avem nevoie, de o problematizare largă, pentru a găsi o cale de evoluție și progres pe subiect, și de o discuție despre cum facem managementul unei probleme bimilenare, unitatea creștină fiind întâi o problemă de management și apoi una teologică. Da, există o soluție pentru discuția despre unitatea creștină, diferită de cea istorică, o soluție complementară acesteia.

Unitatea creștină stă în calitatea informației și argumentului teologic, nu în schimbul de informație teologică de calitate la un nivel istoric. Cine va reuși să refacă analizele istorice și să aducă o direcție corectă pentru refacerea acestora, acela va direcționa corect Biserica în această discuție. Este foarte dificilă discuția despre refacerea analizelor istorice, însă este un demers care se poate face și care

trebuie făcut poate cu mult mai multă atenție asupra exteriorului teologiei, prin importare de instrumente de analiză adiacente teologiei.

Soluția convergenței și calității informației teologice nu este în interiorul teologiei. Unitatea creștină va veni când va apare un teolog care să poată reface sau să direcționeze refacerea analizelor istorice. Însă soluția este căutată în circuitul teologic intern, când din punctul meu de vedere nu este acolo și nu va putea fi adusă de teologii din circuitul teologic intern.

Din punctul meu de vedere toată această discuție despre unitatea creștină intră într-o zonă diferită de cea a teologiei, care este astăzi acoperită de zona de management de proiect, de management organizațional, de domeniul argumentării formale și logice, de comunicare. Iar aceste zone sunt acoperite în exteriorul teologiei și au soluții mult mai puternice în exteriorul acesteia, fiind stăpânite cu mult mai bine de exteriorul teologiei.

Expertiza personală în management de proiect, în zona organizațională [...], în zona de comunicare, argumentare, în zona de inginerie (prin care am expunere într-o multitudine de zone de integrare actuale), dar și puțina experiență în teologie, mi-au permis să acopăr pe cât posibil aceste zone, prin experiența avută în aceste domenii. Unitatea creștină are nevoie întâi de o acoperire în câteva zone exterioare teologiei, care nu sunt gestionate de drept de teologi, care nu pot aduce mecanisme corecte de soluționare, ci doar idei primare istorice – și care nu pot vedea necesarul de progres sistemic, necesar care este văzut ușor din afara teologiei. De aceea în toate aceste direcții există lipsuri vizibile, sistemice, largi, și toate aceste zone au o deficiență istorică.

Teologii nu vor putea să acopere aceste zone, care sunt dominante în această discuție, fiind legate de analizele vulnerabile aduse de Ortodoxie, dar și de lipsa istorică de progres. De aceea o optică exterioară teologiei, exact pe domeniile care sunt expuse și de maximă importanță în discuția despre unitatea creștină, este cea care va aduce un progres, dar și o soluție. Pentru că exact în aceste zone este purtată discuția și aici stă și soluția conceptuală, strategia de soluționare a problemei divergenței argumentului creștin. Din păcate, teologii încearcă să acopere inefficient ceva ce nu este al lor de drept de rezolvat. E o problemă a interferenței unor domenii, pe care teologii au încercat istoric să le acopere istoric, dar inefficient. De aici și lipsa de progres și lipsa de soluții. Un manager de proiect, un expert în structură organizațională, un expert în argumentare formală, un expert în comunicare, au cu mult mai multă autoritate în această discuție despre unitatea creștină decât teologi de cariera – pentru că ei vor acoperi de fapt lipsurile sistemice teologice, problemele din analizele istorice, managementul corect a evoluției sistemului teologic ortodox. Teologii numără dogmele, managerii de proiect numără problemele și evoluția pe ansamblu a unui proiect. Problemele din discuția despre unitatea creștină sunt acoperite de fapt de alte domenii și științe. Teologii încă nu au delimitat clar în teologie exact ce pot cuprinde de fapt ca expertiză teologică și unde au nevoie de sprijin exterior.

Unitatea creștină stă în acoperirea acestor lipsuri sistemice din diferite zone vulnerabile istorice. Iar discuția despre unitatea creștină este despre cum acoperim golurile istorice din teologia ortodoxă, goluri care aduc lipsuri, dar și un nivel de calitate al informație insuficient pentru o convergență a argumentului creștin. Viziunea și direcționarea soluționării problemei diferențelor în argument nu vor fi aduse de un teolog, ci de cineva

cu experiență mult mai largă, în zonele vulnerabile din analiza teologică istorică. De aceea am insistat în lucrări asupra complexității acestei probleme, dar și asupra soluționării acesteia într-un cadru larg, fiind nevoie de o aliniere a extrem de multe domenii, într-o optică și perspectivă integrativă, care să arate efectiv o cale de evoluție a întreg sistemului teologic ortodox. Sunt mult prea multe probleme care trebuiesc gestionate în această discuție, probleme pe care teologia nu le-a avut istoric în vedere și asupra cărora nu se apleacă nici astăzi.

Teologii caută soluția unității creștine în interiorul teologiei. Nu este acolo. Soluția unității creștine nu va veni de la un teolog. Și ce se poate spune întâi despre unitatea creștină este că este în primul rând o problemă de management, că este 80% o problemă de management, și că are nevoie întâi de un manager bun, nu de un teolog bun. Pe această problemă trebuie începută discuția prioritar de la management și apoi de la dimensiunea teologică. Teologii nu au astăzi o optică autentică asupra dimensiunii acestei probleme. Iar lucrările aduse exact asta punctează: optica autentică asupra acestei discuții.

Teologii trăiesc într-o inerție a unei istorii milenare, nu într-o luciditate a unei analize prezente asupra problemei. Teologii nu vor rezolva această problemă a unității creștine doar prin circuitul istoric intern. Problema nu este în zona de teologie. Este într-o altă zonă care trebuie întâi acoperită și care este văzută ușor din afara teologiei. Problema unității creștine nu este de drept o problemă teologică. Teologii încearcă să stăpânească ceva ce nu este de drept a lor, prin diferite instrumente create istoric intern, în teologie. De aceea trebuie căutat cineva în afara teologiei care să așeze corect rezolvarea acestei probleme, și nu un teolog din

circuitul intern. Un manager de profesie va identifica ușor toate problemele sistemice și va obliga rezolvarea corectă a acestora. De aici pornim în discuție, de la identificarea precisă a problemelor, a naturii acestora, și urmărirea sistematică a soluționării lor. Ce este dramatic în toată această discuție este că acestea nu au fost precis identificate până la această oră și nu există un proces amplu de soluționare a lor. Aici trebuie întâi un manager bun, nu un teolog priceput.

Și dacă unitatea creștină e în afara teologiei și teologii o caută în interior? Este imposibil să fi scăpat ochilor a două milenii teologice o soluție internă. Din punctul meu de vedere, unitatea creștină va fi realizată de teologi, dar va fi direcționată de cineva din afara teologiei, care cunoaște și care poate integra mult mai bine decât un teolog tot ce lipsește sistemic din teologia ortodoxă. Pentru că până la urmă despre asta vorbim, despre o integrare și despre o evoluție. În discuția despre unitatea creștină e mult mai important exteriorul, ca și contribuție sistemică, decât interiorul. Teologia istorică a explorat deja orice colț al teologiei și nu mai poate aduce nicio contribuție prin istorie. Și dacă soluțiile sistemice nu sunt în interiorul teologiei? Localizarea problemei este mult în exteriorul teologiei. De aici și o dificultate de a înțelege o cale pentru aceasta. Și de aici și un necesar de a fi soluționată de cineva din exterior, cu o pregătire specifică. Teologii nu vor aduce fundamentul și problematizarea necesare pe această problemă. Este o constatare istorică.

Dramatismul Ecumenismului actual este că nu are o teză de problematizare și una de management – adică exact ce am încercat să acopăr în primul volum, „*Unitatea creștină în Ortodoxie*”. Adică Ecumenismul actual este lipsit complet de

direcționare pe partea aceasta de management și problematizare, care în mod natural este făcută cu ușurință de un manager de proiect. Iar toate aceste lipsuri sistemice din Ecumenism sunt legate imediat de diferite zone exterioare teologiei, care acoperă natural ce lipsește în convergența creștină.

Trebuie puțină atenție în Ecumenism, ce problemă rezolvăm, pentru că astăzi trebuie să rezolvăm nu problema diferențelor interconfesionale, ci problema lipsei istorice de convergență. Este nevoie de o cu totul altă optică în această discuție a unității creștine. Discuția despre unitatea creștină trebuie reluată complet, pentru că este condusă incomplet, la nivel de abordare conceptuală, problematizare, discutare strategii de soluționare, discutare necesar de evoluție în analiză, discutare necesar de integrare exterioară pentru a aduce în mod corect în teologie ce este nevoie pentru a crește calitatea informației teologice.

Discuția despre unitatea creștină trebuie reluată în cu totul alt mod. Și de asta trebuie să existe o teză de problematizare, care să poată stăpâni cu adevărat subiectul și care să permită Bisericii dezvoltarea în jurul acesteia a direcției de urmat. Astăzi nu există această teză de problematizare despre unitatea creștină. Și exact aceasta am încercat să fac în lucrări, să creez o teză, aceasta fiind în mare lipsa actuală pentru această problemă ecumenică. O problemă ecumenică are nevoie de o analiză pertinentă și de o discuție în Biserică.

Astăzi Ecumenismul este nu o problemă teologică individuală, punctuală, precum cele din Sinoadele Ecumenice, ci este un act teologic titanic, este o problemă unică, de o complexitate unică, istorică, în istoria Bisericii, un act care încearcă

să compare sistematic sisteme teologice largi, pentru care în istorie nu s-a reușit să se aducă o bază comună de comparație pentru convergență. Și de aici rezultă o complexitate unică, în diferite direcții, complexitate care are nevoie să fie compensată de o discuție în întreaga Biserică. Iar tocmai această complexitate nu este văzută din circuitul teologic intern, istoric (și nici nu va putea fi văzută), și nu este gestionată corect, intern neexistând mecanisme pentru gestionarea acesteia. Complexitatea problemei nu este corect adresată astăzi într-o instituție care este poate prea mult ancorată într-o istorie, și care nu reușește să facă față astăzi unei probleme de o astfel de complexitate.

Unitatea creștină este o problemă unică în istoria Bisericii, problemă pe care nimeni nu a rezolvat-o. De aici pornim în discuție. Iar dacă problema nu este înțeleasă corect, atunci se va produce un rău atât Bisericii, cât și creștinismului întreg, prin privarea Bisericii de o soluție. Iar o teologie autentică a unui Ecumenism ortodox, a unui Ecumenism autentic, trebuie neapărat să aducă o problematizare și o soluție, un audit, o analiză, o înțelegere a problemei și o soluție în toate dimensiunile acoperite de problemă. Acesta este cu adevărat Ecumenismul care trebuie construit de Biserică, și care se poate construi numai pe o teză autentică de problematizare – *Ecumenismul intern*. Iar peste o astfel de soluție teologică se pot adopta mecanisme de comunicare-dialog mai corecte, în limitele Bisericii, mecanisme care să nu permită abateri precum cele din Ecumenismul actual.

În momentul în care se discută despre refacerea analizelor istorice, se discută de fapt despre o problemă internă teologică largă și despre un cadru larg, al întregii Biserici, în care trebuie discutată. Asta a zis de fapt părintele Stăniloae, în mențiunea sa

despre necesitatea unei teologii noi, eficiente. Părintele Stăniloae a spus că acea teologie a unității creștine nu există încă, și că trebuie scrisă.

O astfel de problemă este și are nevoie de atenția întregii Biserici, nu doar de un control instituțional. Are nevoie de un acord larg al Bisericii, de o analiză largă, de unitate a Bisericii în analiză. Nu doar de câteva păreri instituționale și control instituțional. Controlul instituțional nu este unitate și istoria teologiei ortodoxe nu s-a făcut prin control instituțional, ci prin participarea Bisericii la actul teologic. A izola rezolvarea acestei probleme într-un forum redus este una din cele mai mari greșeli care se poate face pentru această problemă.

O problemă ecumenică, de importanța unui Sinod Ecumenic, cu o greutate egală cu a tuturor Sinoadelor Ecumenice și cu impact asupra întregului creștinism (fiind vorba de fapt despre mântuirea întregului creștinism), trebuie tratată responsabil, într-un Sinod dedicat acestui subiect. *În lista de Sinoade ale Ortodoxiei trebuie să existe și un Sinod pentru o dezbatere a unei probleme ecumenice, problema unității creștine, problema lipsei actuale de convergență a creștinismului, mântuirea altor creștini.*

Nu vom avea unitate creștină fără o analiză pertinentă și fără o soluție ecumenică pentru această problemă, soluție asumată de Biserică într-un Sinod. Astăzi nu avem această analiză pentru problema lipsei istorice de convergență a argumentelor teologice diferite, interconfesionale. Primul lucru de care Biserica are nevoie astăzi este o problematizare, o analiză a problemei, dar și o discuție și o asumare ecumenică a soluției problemei unității creștine.

Toate eforturile Bisericii pentru unitatea creștină vor rodi doar după ce problema va avea o soluție discutată și asumată de Biserică. Astăzi nu există o dezbatere, o soluție pentru această problemă ecumenică. Primordial în Biserică este să se creeze o teză de analiză pentru una dintre cele mai mari probleme ale Bisericii, problema unității creștine.

În toate lucrările aduse am încercat să problematizez, să analizez această problemă, din toate unghiurile posibile, atât din interiorul, cât și din exteriorul teologiei. De aceea, printr-o optică mai largă decât cea internă, cea din circuitul teologic intern istoric, se poate vedea mai bine o cale a unității creștine, cale care trebuie discutată și adoptată de Biserică.

Am solicitat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, atât în lucrările scrise, cât și în această scrisoare, ca pe baza teologiei propuse, cât și pe baza unui audit teologic larg în Biserică, să se reia intern discuția teologică despre unitatea creștină, într-un format larg, care să permită soluționarea corectă, dar și direcționarea corectă a Bisericii pe această problemă, într-un Sinod al Unității Creștine.

Cu stimă,

Doru Nastasă

III. SCRISOAREA ADRESATĂ PONTIFULUI ROMEI ȘI BISERICII CATOLICE PENTRU ÎNTOARCEREA ÎN UNITATEA BISERICII (31 MAI 2023)

(...) 31 May 2023

Letter to:

*Pope Francis and
to the Roman Catholic Church,
00120,
Vatican City
(This letter has 20 pages. Is sent in 2 copies.)*

Dear Pope Francis,

Regarding the solution of the problem of Christian unity,

I am an orthodox theologian, with high interest in the Christian unity problem. I am addressing you this letter to communicate you briefly a few topics regarding *the solution for the Christian unity problem*.

The current historical theological solution for the Christian unity is severely limited, as the orthodox fathers Dumitru Stăniloae (the most respected Romanian orthodox theologian) and father John Meyendorff⁹ stated. Without a thesis of problematization,

---

⁹ „The ecumenical movement could not contribute to the restoration of the unity of the Church of Christ *unless Orthodoxy developed a theology that would*

without a discussion in the Church, without a solution for a problem and for an ecumenical subject of a historical and unique complexity in the history of the Church, we must not go further in this discussion. Father Stăniloae says that *the development of a new theology is a condition for Christian unity*.

1. The Christian unity is in front of us. We just need to be attentive to the perspective in which we look for it. The Christian unity is in front of us, in a distinct perspective that must be understood.

There is a solution for Christian unity, but not in the internal, historical, severely limited theological perspective. The Christian unity has a solution in front of everyone, but not in the theological perspective brought in Ecumenism.

As a member of the Orthodox Church concerned with the issue of Christian unity and Ecumenism, I have written several works on these topics. The works are a *new theology, a theology of Christian unity in Orthodoxy*. The published volumes propose a new direction and solution for Christian unity. The volumes explain what an updated perspective means for solving the

---

convincingly impose the integral and fully effective truth of Christ on the entire Christian world. For this truth cannot be made up of contrasting teachings." (Pr. Dumitru Stăniloae, *Orthodoxy and religious internationalism*, taken from *Homage to the memory of Father Dumitru Stăniloae*, Ed. of the Metropolitanate of Moldova and Bucovina, Iasi, 1994). „As the orthodox theologian John Meyendorff recognized, „*The Orthodox Church has failed to convert all other Christians to the one Church of Christ*”[38] (s.n.). Meyendorff attributes this failure of the Church's mission to „*the inability of the Orthodox Church to express the message in an effective manner, with enough love to make the harsh truth acceptable to all who do not know it*”[39].” (John Meyendorff, *Catholicity and the Church*, Crestwood, NY, St. Vladimir's Press, 1983, p. 11).

discussion about Christian unity - and propose a problematization, but also a solution for this discussion, following the direction of father Stăniloae.

The works published for this theme are:

1. „*Christian unity in Orthodoxy*”
2. „*A theological Cathedral of Christian unity*”
3. „*The One, Orthodox Church, and Ecumenism*”
4. „*Christian Unity and Catholicism*”
5. „*Christian Unity and Protestantism*”
6. „*The testimony of grace and communion*”
7. „*Unity, Pentecost, Church*”.

The works bring in the sea:

1. *A problematization of Christian unity*
2. *A discussion on the proper management of this initiative*
3. *An audit of Ecumenism*
4. *An update of the historical analyzes brought to various themes in Catholicism and Protestantism, vis-à-vis the unity of the Church*
5. *A synthesis of the updated argument for unity in Orthodoxy.*

Likewise, the papers state that:

1. The historical orthodox solution for Christian unity is severely limited.

2. Ecumenism does not have an analysis and does not have an authentic problematization of this discussion.
3. A major theological evolution is needed in the Orthodox theology, which, according to father Dumitru Stăniloae and father John Meyendorff, is a condition to fulfill Christian unity, the works supporting the position of father Stăniloae and bringing a development of their proposal.
4. A renewal of historical theological analyzes is needed – the papers bring a renewal of important theological analyzes to this discussion.
5. Current ecumenism brings an institutional blockage to the discussion of Christian unity.
6. An authentic solution to the problem of Christian unity will come only after a broad problematization, in a Synod dedicated to the subject, a Synod that should be part of the list of Church Synods.
7. There is a need for a Synod for Christian unity, a Synod that brings a problematization, a solution, an analysis, a fullness on an ecumenical theme.

The first two papers are syntheses of the argument made at length in the next five. They can be easily navigated in order to understand the analysis and the proposal made on this topic. The volumes are also available online, in electronic format, also in the English language. The volumes are accessible free of charge, at the online address <https://unitateaortodoxa.ro>.

2. *The Christian unity will be made through a new theological thesis, that will be brought by someone, somewhere.* We are expecting now a historical and internal solution, which will never come. The Christian unity needs a new perspective and a new theology, which from my point of view will be brought from outside of the theology. This theology will not be brought by a professional theologian, but from a lesser theologian, with a broader analysis perspective.

Everybody is looking into the wrong direction now for the solution of the Christian unity. This is why there is no progress in this direction, as the solution is expected to come from internal theologians, from historical and internal information, when it will actually come from external new theological information. The Christian Unity lies in the future, not in the past. Lies in a future that can explain the past, that is in unity and identity with it. Right now the whole theology looks only in the past, and does not look at all at the future. The future and the past must be in unity and identity in theology. Right now, the future of the theology has not been discovered.

Why don't we have Christian unity? Due to lack of analysis and lack of goodwill. Why can't a decision be made about Christian unity? Due to a wide theological uncertainty and incompleteness. Why is there so much uncertainty regarding this topic? Due to a relevant lack of analysis covering the theological distance between confessions. The uncertainty of the relation to unity is an uncertainty of the dogmatization of the relation to unity. And then there is an uncertainty in various dogmas, a lack of analysis that does not allow for Christian convergence. But it is also due to a strong lack of drive for unity.

Unity and identity must be properly dogmatized in Christian unity, because the discussion about Christian unity is carried around these concepts. And the theology brought is based on these two concepts, showing and bringing a theology of unity, of the relationship to unity, but also a theology of identity. Because we have to correctly establish the discussion about unity, about identity, about how they had to be assumed in history, and then relate to these two theologies in the East and the West.

The confessions will have to give up their own identity and to assume the unique Christian identity, in order to have unity in the true sense of theology of unity. This is the correct understanding and fulfillment of the dogma of unity, in its transcendent bimillennial sense. It is unequivocal that if we want real unity it will have to be in a single identity. Christian unity must also be prepared in this sense for a confession to renounce its identity and assume the identity of unity. Because this is what the theological analysis must lead us to.

How do we see this lack of analysis regarding the Christian unity? There is no theologian of Christian unity. The Church does not have a theologian of Christian unity. And why do I say one theologian? Because in general, every great topic of the Church has its own theologian and analysis in the Church, a theologian who dealt with it. Christian unity does not have a theologian, it does not have a problematization, it does not have an ecumenical thesis, a Synod, an ecumenical analysis assumed by the Church. Christian unity is a problem that needs a „dogmatization” of its own, a broad discussion of what a solution to unity means. Yes, the Christian unity needs a dogmatization too. A problematization, an analysis, of a „dogma of Christian unity”, should be brought by a theologian or not only. Also, today, the Church does not have a Synod of Christian Unity in its list of Synods, it does not have a

problematization for this point. That is, it does not have an analysis, it does not have a thesis, it does not have an ecumenical approach. In short, it lacks the necessary support for the subject.

Whoever brings this thesis, the problematization of Christian unity, I believe will also bring an argument for their own confession as the meaning of unity. Only from a confession in true unity will the true power of Christian unity be found. Only from there will Christ bring forth the truth in a fullness of truth and unity, in a unity that will bring again, bimillennial, a new thesis and theology, perhaps of the importance of an Ecumenical Council. There will also be seen Christ in His power, the Spirit in His work of guiding in the truth the Church. There the light of God will be seen and therefore also the support of unity in communion, the communion with God. Somehow the Church in true unity will confess itself again in this direction of Christian unity, a unity that will have to be fulfilled in that framework that will spring this solution of Christian unity.

An authentic theology of Christian unity will be a universal shock. Because it will really put all confessions in front of the truth. In the face of the theological truth. And the truth will be a shock to the confessions that for millennia have been living in an inertia of traditions outside the truth. Such a theology of Christian unity will be the beginning of the end of a historical theological era and the beginning of a new theological history. It will be a new beginning for the whole theology. Today many additions and points of convergence in theology are missing, additions that I have tried as much as possible to bring in all the proposed works, which try to be an *orthodox theology of Christian unity*.

3. From my point of view, the solution of Christian unity is of an exceptionally broad complexity, involving an evolution of the entire Orthodox historical theological system, in several directions, remaking the analyzes, consolidating the arguments, consolidating the Orthodox counterarguments. It is not an evolution that can be achieved from within theology. It will not be able to be brought by a theologian from the internal theological circuit, because of the conservative Orthodox theological style. The Orthodox theological ceiling must be lifted from its historical position, by restoring the historical analyzes. Christian unity will come only through a major theological evolution, brought about by the remaking of historical analyzes.

Christian unity needs a perspective external to current theology and will not be resolved by theologians through an internal or historical perspective. From the outside of theology one can see many problems left open, which had to be solved historically. An outside theological audit of historical theology shows us wide gaps precisely in areas of interfaith contention, in various areas of intersection. And this is because theology has historically isolated itself and failed to make an agreement between theology and various fields of intersection.

In the works presented, I support another type of ecumenism, an *Ecumenism through an internal evolution*, I support another path for Christian unity. By internal evolution, by increasing the quality of analysis and theological information, not by communicating partial arguments - not in a dialogue (*per se*).

The increase in the quality indicator of the theological information is the one that will bring Christian unity, through additional analyzes, by no means a dialogue based on historical information, information that is not at a quality level that doesn't

allow an authentic, but also robust and natural convergence for the future of Christianity. And a better-quality indicator of theological information will be a natural trigger of Christian unity, not a forcing of Christian convergence by forcing an argument of a denomination.

As evidence for this proposition I have brought these works, which are mostly works of analysis, a remaking of historical theological analyzes. The works are not collages of sentences or historical ideas. They are not a repetition nor a collage that keeps intact and constant the historical quality indicator of the theological information or that keeps at zero a novelty indicator of the information or the theological analysis. The theology brought is not a copy of the historical theology, but a new theology of problematization and analysis, updating and harmonizing the past with the present, with the present theological horizon. It is a new theology, in unity and identity with the historical theology, but not a theology of simple recapitulation.

The Christian unity is in front of everyone, in a perspective that needs to be discussed and understood. Today there is a very limited perspective on the proposed path for Christian unity in current Ecumenism. Christian unity has not yet found the way; it has not found the right perspective from which to be seen in order to be understood and to allow an opening of an authentic way on the subject. Today this is what we need, a broad problematization, to find a way of evolution and progress on the subject, and a discussion about how we manage a bimillennial problem, Christian unity being first a management problem and then a theological one. Yes, there is a solution to the discussion of Christian unity, a solution complementary to the historical one.

At this moment the solution for Christian unity is searched into the wrong place. And through the wrong-limited perspective. The path to Christian unity, the solution of the unity is what all of us are looking for. And the solution consists in better analysis and in a higher quality of the theological information.

Christian unity lies in the quality of the theological information and argument, not in the exchange of theological information at a historical quality level. Whoever succeeds in remaking the historical analyzes and bringing a correct direction for their remaking, he will correctly direct the Church in this discussion. It is very difficult to discuss the restoration of historical analyzes, but it is an approach that can be done and should be done perhaps with much more attention to the outside of theology, by importing analysis tools adjacent to theology. It is impossible to believe that the eyes of the theologians of two millennia could have not seen the solution.

The solution to the convergence and quality of theological information is not within theology. Christian unity will come when someone will appear and will restore or direct the restoration of historical analysis. But the solution is sought in the internal theological circuit, when, from my point of view, it is not there and will not be able to be brought by theologians from the internal theological circuit.

From my point of view, all this discussion about Christian unity enters a different area than that of theology, which today is covered by the area of project management, of organizational management, of the field of formal and logical argumentation, of communication and others. And these areas are covered outside of

theology and have much stronger solutions outside of it, being much better controlled by the outside of theology.

Personal expertise in project management, in the organizational area, in communication, argumentation, in engineering, but also the experience in theology, allowed me to cover these areas as much as possible. Christian unity first needs coverage in some areas outside of theology, which are not properly managed by theologians, who cannot bring correct mechanisms of solutioning, but only primary historical ideas - and who cannot see the necessary systemic progress, necessary, which it is easily seen from outside of theology. That is why in all these directions there are visible, systemic, wide gaps, and all these areas have a historical deficiency.

Theologians will not be able to cover these areas, which are dominant in this discussion, being related to the vulnerable analyzes brought by Orthodoxy and Catholicism, but also to the historical lack of progress. That is why an external perspective of theology, precisely in the areas that are exposed and of utmost importance in the discussion about Christian unity, is the one that will bring a progress, but also a solution. Because it is precisely in these areas that the discussion is held, and here lies the conceptual solution, the strategy for solving the problem of the divergence of the Christian argument.

Unfortunately, theologians try to ineffectively cover something that is not their right to deal with. It is a problem of the interference of some fields, which theologians have historically tried to cover, but ineffectively. Hence the lack of progress and the lack of solutions. A project manager, an expert in organizational structure, an expert in formal argumentation, an expert in communication, have far more authority in this discussion of

Christian unity than career theologians - because they will actually cover the systemic theological gaps, the problems of historical (initial and partial) analyzes, the correct management of the evolution of the Orthodox theological system. Theologians count the dogmas; project managers count the problems and the overall evolution of a project. The issues in the discussion of Christian unity are actually covered by other fields and sciences. Theologians have not yet clearly delineated in theology exactly what they can actually include as theological expertise, and where they need outside support.

Christian unity lies in bridging these systemic gaps in various historically vulnerable areas. And the discussion about Christian unity is about how we cover the historical gaps in the Orthodox theology, empty theological areas, but also an insufficient level of quality of information for a convergence of the Christian argument. The vision and direction of solving the problem of differences in the argument will not be brought by a theologian, but by someone with much broader experience in the vulnerable areas of historical theological analysis. That is why I insisted in the works on the complexity of this problem, but also on its solution, in a broad framework, as there is a need for an alignment of extremely many fields, in an integrative perspective, which effectively shows a way of evolution of the entire Orthodox theological system. There are far too many issues that need to be handled in this discussion, issues that theology has not historically considered and that it does not address today.

Theologians seek the solution of Christian unity within theology – a historical internal solution. It is not there. And the first thing that can be said about Christian unity is that it is primarily a management problem, that it is 80% a management problem, and that it first needs a good manager, not a good theologian. On

this issue, the discussion must be started primarily from the management and then from the theological dimension. Theologians today do not have an authentic perspective on the size of this problem. The solution to Christian unity will not come from a theologian. And the works brought do exactly that, the authentic optics on this discussion.

Theologians live in an inertia of a millennial history, not in a lucidity of a present analysis of the problem. Theologians will not solve this problem of Christian unity only through the internal historical theological circuit. The problem is not in the area of theology. It is in other areas that need to be covered first and is easily seen from outside of theology. The question of Christian unity is not necessarily a theological question. Theologians try to master something that is not rightfully theirs, through various tools-analyses created historically internally, in theology. That is why someone outside of theology must be sought to correctly set the solution to this problem, and not a theologian from the internal circuit. A professional manager will easily identify all systemic problems and force their correct resolution. From here we start the discussion, from the precise identification of the problems, their nature, and the systematic pursuit of their solution. What is dramatic about this whole discussion is that they have not been precisely identified up to this time, and there is no extensive process to resolve them. Here we need a good manager first, not a skilled theologian.

What if Christian unity is outside of theology and theologians seek it within? It is impossible to have escaped the eyes of two theological millennia an internal solution. From my point of view, Christian unity will be achieved by theologians, but it will be

directed by someone outside of theology, who knows and can integrate much better than a theologian everything that is systemically missing from Orthodox theology. Because in the end that's what we're talking about, an integration and an evolution. In the discussion about Christian unity, the outside, as a systemic contribution, is much more important than the inside. Historical theology has already explored every corner of theology and can make no further contribution through history.

What if the systemic solutions are not within theology? The location of the problem is far outside theology. Hence the difficulty in understanding a way for it. And hence the need to be solved by someone from the outside, with specific background. Theologians will not bring the necessary foundation and problematization to this issue. This is a historical conclusion-finding after 2 millennia of ecumenical dialogue.

The drama of current Ecumenism is that it does not have a problematization thesis and a management thesis - that is exactly what I tried to cover in the first volume, „Christian Unity in Orthodoxy”. That is, current Ecumenism is completely devoid of direction on this side of management and problematization, which naturally is easily done by a project manager. When you get a cumulus of millennial problems, you are talking first about management. And all these systemic deficiencies in Ecumenism are immediately linked to different areas outside theology, which naturally cover what is missing in Christian convergence.

We need a little attention in Ecumenism, on what problem are we solving, because today we must solve not the historical problem of inter-confessional differences, but the problem of the historical lack of convergence between confessions. A completely different perspective

is needed in this discussion of Christian unity. *What did the history miss in it's analyzes, in all of these topics?*

The history is sacred, but not complete. This is the logic fallacy that keeps us blocked. The future, and not the past is the solution. The discussion about Christian unity must be resumed completely because it is conducted incompletely, at the level of conceptual approach, problematization, discussion of solutioning strategies, discussion of the need for evolution in the analysis, discussion of the need for external integration in order to correctly bring into theology what is needed to increase the quality of the theological information. Theology lives now in the past.

The discussion about Christian unity must be resumed in a completely different way. And that is why there must be a problematization thesis, which can truly master the subject, and which to allow the Church to develop around it the direction to follow. Today there is no such problematization thesis about Christian unity. And this is exactly what I tried to do in the works, to create a thesis, this being the current lack for this ecumenical problem. *An ecumenical problem needs a pertinent analysis and a discussion in the Church.*

Today Ecumenism is not an individual, punctual theological problem, like those of the Ecumenical Councils, but it is a titanic theological act, it is a unique problem, of a unique historical complexity, in the history of the Church, an act that tries to systematically compare broad theological systems, for which in history it has not been possible to bring a common basis of comparison for convergence. And from this comes a unique complexity, in different directions, complexity that needs to be compensated by a discussion in the whole Church. And precisely this complexity is not seen from the internal, historical theological

circuit (nor will it be able to be seen). It is not managed correctly. Internally there are no mechanisms for its management. The complexity of the problem is not properly addressed today in an institution that is perhaps too much anchored in history, and which fails today to deal with a problem of such complexity.

Christian unity is a unique problem in the history of the Church, a problem that no one has solved. From here we start the discussion. And if the problem is not properly understood, then harm will be done both to the Church and to Christianity as a whole, by depriving the Church of a solution. And an authentic theology of an Orthodox Ecumenism, must necessarily bring a problematization and a solution, an audit, an analysis, an understanding of the problem and a solution in all the dimensions covered by the problem. This is really the Ecumenism that must be built by the Church, and that can only be built on an authentic thesis of problematization – the *Internal Ecumenism*. And over such a theological solution, more correct communication-dialogue mechanisms can be adopted, within the limits of the Church, mechanisms that do not allow deviations such as those in current Ecumenism.

When discussing the restoration of historical analyzes, we are discussing a broad internal theological problem and a broad framework, of the entire Church, in which it must be discussed. This is what father Stăniloae said, in his mention of the need for a new, effective theology. Father Stăniloae said that the theology of Christian unity does not exist yet, and that it must be written.

4. In the theology that I wrote I had to write new analyzes or rewrite completely the historical analyzes for various subjects. Among the analyzes that I rewrote are the *relation between the unity of the Church and East and West*, the *primacy*, *Filioque*, *created grace*, *the testimony of grace and of the communion*, the *protestant thesis*. The thesis that I wrote is a new theology and not collages of theological quotes. It is a completely new theological approach to these subjects and a ground-up analysis/thesis. The new thesis adds considerable new information into the ecumenical dialogue, information that must be used, considering the level of novelty, quality and completeness of the analysis provided into the thesis I provided. It is important to understand that to get Christian unity you need to move the theology from a 30-40% completion and quality information level to a 70%. With better analysis. I think that all the published works are of high importance, as I had to:

- redo the analysis for the dogma of the unity of the Church and to correctly point out what exactly separated the West from Est (as we should start the analysis here from the dogma of the unity of the Church),
- redo the Primacy thesis and to show what is the actual the root cause of the dispute and the antithesis between West and Est,
- create a completely new analysis for Filioque (from dogmatization point of view),
- create a completely new analysis for the created/uncreated grace (which makes clearer the understanding of the thesis of Achindin and of Saint Gregory Palamas),
- create a new analysis of the testimony of grace and of communion.

- Also, for the Protestantism I created a completely new thesis, not from biblical point of view, but from the point of view of the argumentation science.

The published works have around 2.000 pages. They are a new theology, that should be considered by any Church that takes part to this dialogue, as they provide valuable theological information for the ecumenical dialogue. They are not simple synthesis, nor collages. They are not following the typical academical theological (collage) style. They have a distinct theological style, a managerial and problematization style. They provide analysis and solutioning, not synthesis from the history. My interest is not in useless ecumenical polemics, but in the correct problematization, analysis and pointing out the right solution in each thesis.

5. The Church is not in a single room only. Theology is not made in a single room. Rome is moving the whole Church today in a single room – this is the error that was historically made by Rome. But today exactly that room has the power to move the West into the right direction for Christian unity. Rome put the whole decision of the West into one room, where a handful of people are present. The decisional factors in West are very reduced - on this marginalization it is build the exit from the Church, and not the Churches' unity.

Excessive institutional control does not bring anything good in the Church. The Church is not something in a room with closed doors. The Church is „*That they all be one*”. Today the Christian unity is actually marginalized, in a strict institutional control who does not understand how to move further on this topic. The Christian unity is not solved into an ecumenical dialogue. It is resolved into an updated argument, analysis, thesis.

If we want Christian unity, someone needs to act in this direction, based on an analysis, based on an ecumenical thesis. The Orthodoxy or the Catholicism. A compromise between Orthodoxy and Catholicism is not an actual option for unity. We should get first from each Church a strong argument regarding the unity. A strong analysis of the report of each Church versus the unity and for the main items in the ecumenical dialogue is needed. Based on my analysis, the Catholic Church needs to act on this direction, and it has a specific position regarding the unity which needs reassumption of Orthodoxy. My thesis explains why.

The zero personality, the key person into the Christian unity is you, the Pope of Rome. You will bring Christian unity

through return to Orthodoxy. This is the solution of the unity¹⁰. The Pope of Rome is the decision factor into this problem, but also the person that needs to lead and handle this return. Should be more involved into this topic. Not only logistically, but theologically. Should understand the argument of unity and should act based on it.

For this problem neither the Orthodox, nor the Catholics have an ecumenical thesis to work with. My thesis is an ecumenical one (or tries to be one). Should be discussed by both Churches, as from my point of view it is the foundation of these discussions regarding the unity. For a bimillennial problem of unique complexity we need an ecumenical comprehensive thesis. If we want unity, it will be based on this kind of thesis.

An ecumenical thesis should be exactly in the format that I adopted:

1. With a problematization
2. With a short explanation of the updated argument for unity
3. With an analysis of the main topics (the dogma of unity, the relation to unity of West and East, primacy, Filioque, grace, testimony of grace and communion, the Protestant thesis.)
4. With an ecclesiology that has the right components identified so that to explain correctly the main

---

¹⁰ There are only 3 major potential solutions to Christian unity: 1. Unity in Orthodoxy, 2. Unity in Catholicism, 3. some sort of theological compromise between Orthodoxy and Catholicism. However, as we all know, there is always the argument of the unique Christian identity and of the life in Christ, are the foundation of the Church.

theological question, „the conditions for the communion”. (Here, I brought an *axiological ecclesiology*, the *theology of identity* and a *theology of the attributes of faith*.)

Without this kind of approach, the discussions will never be coherent, into a strong dialog based on a clear position of each Church. For the *Orthodox Church*, I created and provided an *ecumenical thesis and an updated argument for the unity of Christianity in Orthodoxy*, that is a basis where the discussions should start. The same should be done for the Catholic Church. I think the papers that I wrote require an analysis also by the Catholic Church and a response, in a similar approach, as we will not get anywhere into Ecumenism without an updated thesis and argument from both Orthodoxy and Catholicism.

Once we get this thesis created and discussed the dialogue will be easier and conclusions to it, but also acting on it will be easier. And each Church could say: „*Based on this ecumenical thesis and positions we are deciding a. To unite in Orthodoxy or b. To unity in a compromise of faith or c. To unite in Catholicism*”. For you, the Head of the Roman Catholic Church, to act and to take a decision regarding the unity, you need an ecumenical thesis, signed by catholic theologians. As I created one for the Orthodoxy, you should have one also for the Catholicism.

I don't think that you can create the thesis for Catholicism, without understanding the updated argument and the Orthodox thesis that I brought. Your argument should also be a response to my thesis. My thesis is a new Orthodox argument, which should be considered when writing such a thesis. Even though it does not

adhere to the academic standards of a theological thesis, my thesis has the power to bring convergence on the touched topics. Which is the only thing that matters in this discussion.

I don't think that the Catholic Church can actually answer the thesis that I wrote, as from my point of view the arguments brought are actually the ones that bring clarity and convergence in all these subjects. My thesis is thought to bring convergence in all the touched topics. This is what we need today, a thesis to bring convergence in Christianity. Based on this kind of thesis, the Churches should act in Christian unity.

You, as the Head of the Roman Catholic Church, should approach differently the ecumenical dialogue and the Christian unity discussion. There is such a large confusion now in the ecumenical dialogue, regarding *who needs to do what?* and *what are the actual steps into this topic?* We need:

1. A problematization
2. To redo the historical analysis on various topics
3. An ecumenical thesis to highlight the above points.

This is how you build an actual Ecumenism, an actual unity, not through the current disorganization in the ecumenical dialogue.

A solution needs and is always based on an analysis. Right now, we don't have a vision and a solution for the Christian unity, we don't have convergence because we don't have an analysis, because we have an incomplete analysis. We are doing a dialogue when we are lacking the foundation for it. We need to recheck the

foundation of the dialog and not have a dialogue of hope, but not a dialog of convergence. We are lacking largely in the theological arguments into this dialogue. We have gaps in the theological arguments. We should stop and think first these 2 millennia, as they are lacking something in analysis that will bring convergence. These 2 millennia need more clarity, completeness, and quality in terms of theological information and theological arguments.

To redo the historical analysis, you need to start from my thesis as it is a good problematization and a comprehensive approach for the Christian unity, in various directions. The thesis enlarges largely the spectrum of the discussion and creates a framework for coherent discussions on unity. I don't think that actual steps in unity can be made without this thesis. And I think that you should find first the man or the thesis that understands this problem, that knows how to correctly approach it, and after to lead the Catholic Church based on it. You should find someone or a thesis that is able to handle this topic, which is one of exceptional complexity. The theologians today don't master it and can't manage it at all.

We need someone to understand, problematize and approach this topic correctly. The Church does not have at this point a theologian of Christian unity. On each major thesis the Church has a theologian. But not on this topic. The Church needs someone to strongly problematize this topic. From inside the theology no one did this. Surely, there is an answer and solution to Christian unity. I think my thesis exceeds the level of a problematization, of a direction, of a strategy to approach this. I think it also adds the necessary theological contribution to get to convergence.

I think that at this point, after my thesis, the only remaining step is that each Church to draw its conclusions and to take a decision for the unity based on it. There will be no other thesis in the Church, nor other progress, except this one. It has enough information into it for the whole Church to decide on its unity. I think, after this thesis, the only remaining open item is a fair decision, a decision in truth, regarding the Christian unity.

The Christian unity is only a decision away from happening. Because at this point, we have the needed analysis to take decisions for this. I strongly advise that you understand my thesis, my theology, which is comprehensive and easy to understand, as it does not use the academically confusing, overloaded theological style. My theology is straightforward.

We need a strong man at this point to make the Christian unity to happen. First we need a strong analysis, and after this a strong decision. These are the key elements of the Christian unity. In the name of Christ, this decision must be correctly taken. If not now, if the present theologians are weak, it will be taken by the future generations. But with a sacrifice of the Christianity. This decision should not be postponed, should not be delayed. It is something that has been waited for millennia.

The most important Pope of the West will be the one that will take the correct decision over this topic. His contribution will be a historical one. This is one of the strongest decisions in 2 millennia, which needs to be taken by someone. And for him to have the ground to take this kind of decision, he needs a strong

thesis for this, otherwise he will be exposed, and also the Church will be exposed to an internal crisis.

And a decision like this should be taken with large internal diplomacy first, and after this with exceptional external diplomacy. This is one of the most complicated diplomacy exercises in history, both internal and external. This decision has such a huge impact that only the greatest diplomats could do it. To protect himself from such a strong decision one should protect himself through strong analysis, with strong theological support. A decision like this can be taken only through a thesis with a large degree of clarity and quality of the argument. At this point we don't have historically such a thesis for a foundation, for a decision like this. I think my thesis is such a foundation for a millennial decision.

The Christian unity is delayed and just moved to the next generations. I think we have right now what we need to take a decision, and to implement it. We have a thesis, we have a strong problematization, we have the theological information at a level of quality that allows taking a decision. We have all the requirements for a decision. Right now we just need this decision to be taken and to be implemented.

The present Pope of Rome has a historical obligation to take the right decision for the Christian unity. If he will not take it, the next one will be the one to take it. At a certain point in time this decision will be taken by someone. This moment of unity is just being delayed by not understanding how to take this decision, based on what. A Pope can be the Pope that took this decision, or the Pope that moved the responsibility to the next one. And the Pope will be judged by the history, by how he took responsibility for this millennial decision. If we have the unity thesis, but a decision is not taken, why it is not taken? God chooses people to

take strong decisions, and to act accordingly in historical moments. This is what the Heads of the Churches are chosen for.

The Catholic Church should make a step towards Orthodoxy, so that to get unity for the entire Christianity. As the latest theological analysis show that the Orthodoxy positioning in various theological topics, related to the unity of the Church was better during the history than the Roman Catholic Churches' approach. This decision taken for unity will be a universal joy.

I am requesting you, the Head of the Roman Catholic Church, to return the Roman Catholic Church to Orthodoxy, based on the new analysis of all the topics in the ecumenical dialogue, and especially of the relation between the Western Church and the unity of the Church, analyzes that can be found inside all these published books.

Sincerely,

Doru Nastasă

P.S.

I know that all the letters addressed to the Pope are filtered before getting to him. I kindly ask the pre-readers of this letter to forward this request directly to the Pope (or a copy of the letter), for the following reasons:

(...)

(End of the letter.)

Scrisoarea adresată Pontifului Romei și întregii Biserici Catolice a fost scrisă în limba engleză. Am primit repede un răspuns la această scrisoare, în câteva săptămâni. Chiar dacă răspunsul este unul mai mult de confirmare de primire, având doar câteva rânduri, apreciez că a existat bunăvoință și diplomatie instituțională în a răspunde cel puțin la o astfel de scrisoare, așa cum se așteaptă de la o instituție care se respectă și care își respectă interlocutorii în dialog. În mare este aceeași scrisoare cu cea trimisă Sinodului Bisericii Ortodoxe Române, dar având totuși câteva pagini în plus.

Înțeleg că o astfel de teologie și inițiativă nu poate fi expedită și nu poate fi subiectul unui demers care să fie rezolvat într-o scrisoare. Dar, totuși, există această obligație a noastră, a Ortodoxiei, de a aduce un act oficial, o poziție oficială pe subiect, o solicitare care să rămână în istorie ca referință, drept act normativ din partea Bisericii, drept act referință, care să ajute la urmarea unui curs instituțional corect pe subiect. Instituția Bisericii Ortodoxe trebuia demult să adopte o poziție oficială și să aducă o solicitare oficială pentru acest demers de unitate a catolicismului, de întoarcere în unitatea Bisericii.

Ortodoxia nu a înțeles încă ce are de făcut pe subiectul unității creștine și este într-o debusolare largă pe subiect. Astăzi avem nevoie de un Sinod al Unității Creștine care să aducă claritate istorică legat de soluția teologică, soluția logistică, poziția Ortodoxiei în dialog, legat de cum avem unitate în creștinism.